

Novotny Júlia

FELSŐFOKON MAGYARUL

II. rész

TARTALOM

7. Egészség	
Kosztolányi Dezső: Füst.....	5
Szövegfeldolgozó feladatok	8
Génuszok. Beszélgetés Czeizel Endrével	11
Szövegfeldolgozó feladatok	12
Csonterősítő.....	14
Szövegfeldolgozó feladatok	14
Az egészségügyi miniszter rendelete	16
Szövegfeldolgozó feladatok	17
Nyelvtan: Az igekötő szórendjéről	22
Tájékoztató az orvosi helyesíráshoz.....	25
Összefoglaló feladatok: fog.....	28
8. Sport	
Hajós Alfréd	32
Szövegfeldolgozó feladatok	33
Papp László	35
Szövegfeldolgozó feladatok	37
Polgár Judit.....	39
Szövegfeldolgozó feladatok	41
Vámos Miklós: Teniszezz velem!	43
Szövegfeldolgozó feladatok	44
A legjobb módszer a torna.....	46
Lapozási segédlet	47
Szövegfeldolgozó feladatok	48
Sportágak - feladatok.....	49
Nyelvtan: Szleng.....	52
Összefoglaló feladatok: más, másik.....	57
nem is, sem.....	58
9. Művelődés, szórakozás	
Szenvedélyes gyűjtők. Gergely Márta.....	59
Szövegfeldolgozó feladatok	62
Petőfi Sándor: Csokonai.....	65
Szövegfeldolgozó feladatok	66
Rejtő Jenő: Vesztegzár a Grand Hotelben (részlet).....	67
Szövegfeldolgozó feladatok	70
Színházi anekdoták.....	73
Szűkül a hanglemezipiac	76
Szövegfeldolgozó feladatok	77
Nyelvtan: Szállóigék, szólások	79
Összefoglaló feladatok: Írásgyakorlat.....	84
Szabadidőmérleg.....	84
10. Utazás, közlekedés	
Tóth András György: 2-es villamos	87
Szövegfeldolgozó feladatok	88
Kerékpártúrák.....	90
Szövegfeldolgozó feladatok	91
Válaszol Lukács András zöldmozgalmár	92
Szövegfeldolgozó feladatok	93

Eötvös Károly: Balatoni utazás	95
Szövegfeldolgozó feladatok	96
A Kéktúra története	99
Szövegfeldolgozó feladatok	101
Nyelvtan: Tiszta beszéd	104
Összefoglaló feladat: A megy ige szinonimái	108
 11. Természet, környezet.....	111
Fekete István: Lutra.....	112
Szövegfeldolgozó feladatok	114
Schmidt Egon: Petúniát a ház köré!	117
Szövegfeldolgozó feladatok	118
Kérdőív.....	121
Szövegfeldolgozó feladatok	125
Zabos Géza: Horgászoknak a Tiszáról	126
Szövegfeldolgozó feladatok	127
Forgács József: Teljes napfogyatkozás Magyarországon	128
Szövegfeldolgozó feladatok	129
Nyelvtan: Nyelvjárások	130
Összefoglaló feladatok: A többszörösen összetett mondat	133
 12. Magyarország	
Radnóti Miklós.....	136
Szövegfeldolgozó feladatok	137
Menyhárt László beszélgetése Rubik Ernővel	138
Szövegfeldolgozó feladatok	140
A magyar nyelv az informatika korában	143
Szövegfeldolgozó feladatok	144
Göncz Árpád: A „névtelen” magyar	145
Szövegfeldolgozó feladatok	146
A „2000 magyar” c. játék	147
Szövegfeldolgozó feladatok	148
Nyelvtan: Nyíregyházáról Sopronba	149
A szövegtípusok.....	151
Összefoglaló feladatok: Jut	154
Ybl Miklós	156
Megoldások.....	157

7. Egészségügy

Kosztolányi Dezső¹

Füst

I.

Amint este ült a lámpánál, betűt-betűre vetve, vékony, éles csöngetést hall.

Leteszi tollát, figyel.

Valahol csöngetnek. De nem kívül, hanem belül, őbenne. Csöng a füle. Meddig tart ez? Percek múlnak. A csöngetés nem szűnik: nem erősödik, nem gyöngül, mindig ugyanaz.

Rettenetes ez a makacs, hosszú csöngetés.

Mintha vészcsengő berregne, jelezve, hogy abba a zárt palotába, melyet testének neveznek, alattomos veszedelem közeledik, valami betörő, valami gyilkos, aki hamarosan végezni fog majd vele.

Csak nem a halál csönget?

II.

Rápillant a balkezére. Mutatóujja meg a nagyujja közt észreveszi a cigarettát. Mihelyt fölébred, a fogai közé harap egyet s az utolsót akkor köpi ki, amikor az ágyba dől.

Hányadik ez ma? A harmincadik. Nem, a negyvenedik.

Mindezt előre megjósolták neki. Orvos-barátai részletesen leírták a tüneteket: a szédülést, az érgörcsöt, a fülcsöngést is, ezt az ijedelmes csöngetést.

Fölugrik a székről. Még mindig csöng a füle. Lehet órákig, napokig, évekig hallgatni ezt a förtelmes muzsikát? Inkább föbe lövi magát.

III.

De nem: élni fog, egészségesen, becsületesen, okosan.

A cigarettát, melyet reszkető ujjai között szorongat, mint bűnjelet, magasba emeli, szemügyre veszi, aztán beledobja a vízzel telt hamutartóba, melyben még sok-sok csonk úszkál, a mai nap dohány-abrakja. Nem is negyven, hanem ötven.

Ez volt az utolsó cigaretta az életében, a legutolsó cigarettája.

Nézi, amint bíbor parazsával belesercen a vastag barna lébe, imbolyog benne, aztán lassan megfullad. Micsoda csömörletes főzelék. Ilyen sötét, ragacsos lehet az ő nikotintól megmérgezett vére is.

IV.

Kétségtelen, hogy az öngyilkosságnak nem a legkellemesebb módja a dohányzás. Van ennél fájdalomtalanabb, gyorsabb is.

Schopenhauer joggal vetette meg a dohányzókat. Bamba csecsemők ezek, aki úgy szopják a dohány-rudacsját, mint holmi keserű emlőt.

De vajon tud-e majd dolgozni nélküle ő, aki már több mint harminc éve megszokta? Bárgyú kérdés. *Musset* cigarettázott, *Aischylos* azonban nem cigarettázott.

¹ Kosztolányi Dezső (1885–1936): Tengerszem, Révai, 1936.

Mindez fölöttébb megnyugtató, csak a füle ne csöngene oly veszetten.

Arca fehérebb, mint írópapírja.

Berohan a fürdőszobába, nyitja a vízcsapot, alá tartja a fejét. Ha a tűzoltótrombiták rivallanak, oltani kell a tüzet.

Utána valamivel jobb. Fülel a négy égtáj felé. Úgy rémlik, hogy a csöngetés megszűnt. Vagy csak képzelődik?

V.

Egy kissé lecsillapodva átsétál a másik szobába. Ott a felesége meg a fia olvas az asztalnál. Leül közéjük.

– Nagy újságot mondok, – szól ünnepélyesen. – Leszoktam a dohányzásról.

– Mikor? – kérdezi a feleségem gúnyosan.

– Ebben a pillanatban. Soha többé nem veszek szájamba cigarettát, amíg élek.

Az asszony mosolyog. Hányszor hallotta már ezt tőle.

– Most azonban nem tréfa. Tudniillik az előbb kissé megijedtem, – vall töredelmesen, mert jólesik vádolni magát. – Egyszerre csöngeni kezdett a fülem. Legalább tíz percig csöngött. Azt hittem, megőrülök.

– Lásd, – szól a felesége – lásd. Én hiába beszéltem. Az, amit te művelsz a szervezeteddel...

– Helyes – szakítja félbe az asszonyt, mert a vád már nem esik jól. – Szóval vége.

– Sápadt is vagy.

– Talán adjatok egy kis tejet.

VI.

A fehér, émelyítő folyadékot, melyet gyermekkorától, lassan kortyolgatja. Közben arra gondol, hogy *Aischylos* tejet ivott, *Musset* azonban feketét. Így biztatja magát hangosan:

– Eztán a feketének is vége. Reggelire, ebéd után, ozsonnára tejet iszom. Azonnal dobjátok ki összes cigarettáimat. Nálunk többé nincs cigaretta. Vendégeknek sem.

Odahozatja dohány-dobozát, melyben vagy négyszáz cigaretta szunnyad, gondosan fölraktározva, arra az eshetőségre is, ha például házát körülzárnák, ostromolnák s kívülről nem szerezhetne dohányt.

Átadja a szobaleánynak, hogy holnap reggel korán mind ajándékozza el s az máris viszi a konyhába a cigarettákat, újságpapírosba csomagolva.

Ő pedig óriási, mahagóni dohánydobozát sürgősen kinevezi levélszekrénynek.

VII.

Elhatározásától megedződve, frissen lép dolgozószobájába. Becsületesnek, tisztának érzi magát. Száz évig akar élni. Látja, amint ősz hajjal, bőrsarúban, meztelen térdel mereng unokái közt s pásztorkölteményeket irogat a lugasban.

Alighogy leül íróasztalához, elsápad. Ismét hallja azt a vékony, éles zajt, mely mint valami rovar zürrög, rágcsálja agyvelejét. Leheveredik a díványra. Ott halkabban hallja, de azért hallja.

Ennek a fele se tréfa. ágyba, hamar, lefeküdni. Jeges tömlőt a szívére, a fejére borogatást, orvosért, orvosért.

VIII.

Az orvos nyugodt, bölcs ember, hallgatja panaszait. Elégedetten bólogat, mintha örülne, hogy a tünetek annyira egybevágnak azzal, amit hajdan az egyetemen tanult.

– Naponta ötven cigaretta – ismétli nyájas mosollyal – néha egy-két szivar is, ülő életmód, semmi testmozgás, éjszakázás, izgalmak. Mit csodálkozik ezen? Azon kellene csodálkoznia, hogy nem előbb jelentkezett és nem végzetesebb formában. Örüljünk,

hogy még idejekorán elcsípjük a bajt. Tehát semmi dohány, föltétlen nyugalom és tej, tej, tej.

IX.

Másnap már kutyabaja.

Tejben-vajban fürdik. Rozskenyeret reggelizik, sajttal, ebédre tejet iszik, ozsonnára aludtتهت, tejfölt. Olyan szagot áraszt, mint egy juhakol.

Az utcán szánakozva nézi azokat a vad-indiánokat, aki bűzös dohánylevelet égetnek szájukban. Micsoda sivár lelkek. Érintkezhet ezután velük? Megbocsátóan elhatározza, hogy azért érintkezni fog velük.

Este meggyújtja lámpáját, dolgozni akar. Homlokát kiveri a halálos verejték. Megint hallja. Csöng a füle, a koponyája, az egész teste.

Most már nem idegeskedik. Próbálja megszokni. Lógatja a fejét, rámered üres kéziratpapírait. Beletörődik a változhatatlanba. Órákig figyel erre a rettenetes zenére, mely arra inti, hogy nemsokára el kell majd innen mennie.

X.

Benyit a fia, hogy lefekvés előtt elbúcsúzkodjék. Nem panaszkodik neki. Megcsókolja, bágyadtan int utána, mintha atyai áldását adná rá.

Fia kifelé menet a szoba közepén megáll, hallgatózik. Ezt kérdezi:

– Mi zúg itt?

– Itt?

– Igen, itt.

– Hát te is hallod?

Keresni kezdik a lárma forrását, mint amikor "tüzet-vizet" játszanak. Az ajtónál alig hallani.

– A lámpa – kiált a fia, – az íróasztalod lámpája. Ez muzsikál. Rossz a kapcsolója.

Eltűnik: akkor nem hallanak semmit. Meggyújtják: akkor újra hallják.

XI.

Összevissza öleli fiát, kacag és ugrál örömeiben. Másik lámpát tesz íróasztalára. Órákig dolgozik mellette. Úgy megy minden, mint a karikacsapás.

Éjfél után, amikor már mindnyájan alusznak a házban, pokoli vágy fogja el. Csak egy cigarettát, egyetlenegy cigarettát. De a szobalány reggel már mind elosztogatta.

Eszébe jut, hogy van egy titkos doboza. Könyvvállánya legfelső polcára rejtette el, könyvei mögé, ünnepi alkalomra. Török cigaretták, C.D. jelzéssel. Egy diplomatától kapta.

Mint a majom mászik a könyvtárlétrán.

Jaj de édes ez a keserű füst. Szájpadlása zugait úgy járja be, mint tömjén a templom fülkéit. *Aischylos* nem cigarettázott? *Musset* azonban cigarettázott.

XII:

Pusztán ezt az egyet engedélyezi magának. Abból, ami történt, tanulni akar.

A szenvedély – szaval – annál több örömet tartogat számunkra, mennél inkább fékezzük.

Elszívja cigarettáját, aztán keze öntudatlanul a második után nyúl. Már öngyújtója is lobog.

– Ne feledd – ijesztgeti magát, – hogy mennyire megrémültél. Az előbb a halál csöngetett be hozzád.

Eltűnődik, majd ezt mondja:

– Egyelőre téves kapcsolat volt – és rágyújt.

1. Döntse el, hogy az állítás igaz (1), hamis (2) vagy lehetséges-e (X)!

1.	Az író azt hiszi, hogy csöngettek.	
2.	Az író nagyon sokat dohányzik.	
3.	Elhatározza, hogy abbahagyja a dohányzást.	
4.	Minden példaképe dohányzott.	
5.	A felesége nem hiszi el, hogy az író le tud szokni a dohányzásról.	
6.	A dohánydobozát a szobalánynak adja.	
7.	Az író ősz hajú öreg ember.	
8.	Az orvos nem dohányzik.	
9.	Az író másnap reggel is beteg.	
10.	Az író fia jön rá a zúgás okára.	
11.	Az író nagyon vágyik egy cigarettára.	
12.	Nem sikerült leszoknia a dohányzásról.	

2. Töltse ki a táblázatot!

TESTRÉSZ	TÜNET	GYÓGYMÓD
1.	szédülés	
2.		borogatás
3.	verejtékezés	
4. ujjak		
5.		jeges tömlő

**3. Anagrammák. A szó betűinek sorrendjét összecsereáltuk. Találja ki a szót!
Segítségül aláhúztuk a szövegben ezeket a mellékneveket.**

- D. estév
 E. iploko
 F. lyetémőí.....
 G. mabab
 H. melsöfter
 I. nyosúg
 J. samotalot
 K. sarogacs
 L. tadbágy
 M. úbsöz
 N. virás

4. A fentiek közül melyik jelző társulhat a következő főnevekhez?

_____	kapcsolás	_____	veszedelem
_____	vágy	_____	vér
_____	folyadék	_____	intés
_____	csecsemő	_____	dohánylevél
_____	muzsika	_____	lélek

5. Írja a fenti melléknevek ellentétei mellé a megfelelőt!

- helyes, jó, szabályszerű ↔
 friss, élénk, erőteljes ↔
 kellemes, szép, elbűvölő ↔
 okos, eszes, értelmes ↔
 egyenes, őszinte, becsületes ↔
 barátságos, díszes, örömteli ↔
 mennyei, édeni, angyalai ↔
 illatos, jószagú, balzsamos ↔
 kedveskedő ↔

6. Párosítsa össze a két oszlop szavait Kosztolányi Dezső írása alapján!

atyai	a fejét
bárgyú	áldás
betűt-betűre	bólogat
elégedetten	kapcsolás
lógatja	kérdés
reszkető	ujjak
szemügyre	vall
téves	veszi
töredelmesen	vet

7. Válassza ki a szinonimát!

amint=	nem sokkal azután; minthogy; mivel	betűt-betűre vetve=	ábécébe sorolva ; írva; a betűt elhanyagolva
vki/vmi végez vkivel=	befejez vmit; diplomát kap; megöl vkit	úgy rémlik=	ijeszt; úgy látszik; bánt
mihelyt=	nyomban; valahol; műterem	máris=	korábban; azonnal; később
mereng=	tálal; támad; tűnődik	ennek fele sem tréfa=	ez komoly dolog; ez vicc; fél a vicctől
hajdan=	kopaszon; fodrász után; régén	kutyabaja van=	rosszul érzi magát; jól van; a kutyája beteg
úgy megy minden, mint a karikacsapás=	ütlegetve jár; körbehalad; nagyszerűen, fennakadás nélkül haladnak a dolgok	pusztán=	síkságon; csak; kietlenül
szaval=	előad; választ; vagyis	lugas=	kémiai szer; növényekkel befuttatott kis kerti építmény; liget
vki vádol vkit=	vki megver vkit; gyanúsít vkit; vigyáz vkire	megjósol vmit vkinek=	segít vkinek vmiben; megjavít vmit; prognosztizál

Dr. Czeizel Endrével Lukács Judit beszélgetett

in Sine Morbo, az orvostársadalom évszakonként megjelenő kulturális magazinja, 1999/4.

A hetvenes években dr. Czeizel Endre hivatalos megbízatásból értelmi fogyatékos gyerekeket vizsgált. Ahogyan ő fogalmazta meg: az élet árnyoldalait látva újra el kellett gondolkodnia azon, milyen furcsa is az a társadalom, amelyben élünk.

LEGNAGYOBB TERMÉSZETI KINCSEINK AZ EMBERI TEHETSÉG

– Ha megnézzük az értelmi képességek eloszlását a társadalomban, egy haranggörbe rajzolódik ki előttünk. Láthatjuk, hogy nagyon sok átlagos képességű ember van. A görbe baloldalán helyezkednek el a kivételesen gyenge képességűek, az értelmi fogyatékosok, míg a görbe jobb oldalán látható a másik véglet, a kivételes képességekkel bíró emberek kis csoportja. Az értelmi fogyatékosokkal foglalkozó gyógypedagógia mint intézményrendszer külön költségvetéssel rendelkezik. Nem azt mondom, hogy a pénz, amit kap, az elég, de mindenképpen jó dolog, hogy a társadalom felismerte ennek az intézményrendszernek a szükségességét. Milyen furcsa ugyanakkor, hogy legnagyobb természeti kincsünkkel, az emberi tehetséggel szinte senki sem foglalkozik. Sokat gondolkoztam ezen, és először csak kíváncsiságból kerestem olyan embereket, akik érdeklődnek a tehetség problémái iránt. A kíváncsiságból komoly munka lett, és most már sok éve én vagyok a Magyar tehetséggondozó társaság elnöke.

A ZENEI ÉS KÖLTŐI TEHETSÉG

– Munkámban mindig kiválasztottam egy bizonyos tehetségtípust. A nyolcvanas években a nagy zenészek családfáját kutattam, aminek során egy nagyon egyszerű, úgynevezett piramis-modell rajzolódott ki előttem. Sok esetben, mondjuk, a nagypapának jó hangja volt, ezért kórusban énekelt, vagy kántor lett belőle. Gyermekait már taníttatta zenére, ezért fiai professzionális zenésszé váltak. Az unokát pedig, mint J.S.Bachot, Mozartot vagy Beethoent, zseniként tartották számon. De például Bach gyermekei már nem voltak olyan tehetségesek, mint az apjuk, és az unokája pedig csak közepszerű zenész volt. Genetikailag jól értelmezhető, hogy ezekben a kivételes esetekben olyan domináns öröklődésről van szó, amely e korán jelentkező, kevés gén által meghatározott kivételes tehetséget létrehozza, amelynek megnyilvánulásához persze még sok más, külső

körülmény is kapcsolódik. (...) Ennek a modellnek az ellenőrzésére az utóbbi időben tizenhat magyar költő családfáját kutattam. Az általam kiválasztottak: Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, Arany János, Petőfi Sándor, Madách Imre, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Szabó Lőrinc, József Attila, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Pilinszky János és Nagy László.

KÖLTŐ-GÉNIUSZOK

– Visszatérek az előbb említett tizenhat költőhöz. Költő-géniuszoknak hívom őket, Jellegetességeiket vizsgálva az első érdekes dolog, hogy mindegyikük férfi. Miért? Feltételezhetnénk, hogy döntően szociális tényezők miatt, mert régen, amikor a nők tíz-tizenöt gyermeket szültek, nem adódott lehetőségük arra, hogy nagy költővé váljanak. Viszont ez ellen szól, hogy akkoriban is voltak közöttük kitűnő énekesek, zongoristák, hegedűsök, akik, hogy úgy mondjam, elszakadtak nemüktől, mert a hagyományos női szerepeknél fontosabb volt számukra a zenei karrierjük. A nők verbalításban genetikai szempontból jobbak, mint a férfiak. Korábban kezdenek beszélni, kevesebb köztük a beszédhibás, könnyebben tanulnak idegen nyelveket. De úgy látszik, hogy a költészet nem csupán a verbális képességet igényli.

A második érdekesség, hogy mindegyiküknél nagyon korán jelentkezik a költői tehetség. Weöres Sándor négyéves, amikor már versben gagyog, Petőfi és Arany hatévesen szép verseket ír, József Attila, aki a legmélyebb förtelemből jött, tizenegyévesen megírja De szeretnék gazdag lenni kezdetű versét.

A harmadik szembetűnő dolog, hogy egyikük esetében sem szerepelt olyan szülő vagy tanár, aki azt mondta volna: fiam ezt csináld. Tehát nem volt semmiféle tudatos indíttatás a költészet felé. Ellenben Berzsenyit az apja állandóan verte azért, mert írt. Vörösmartyt sem nézték a családban jó szemmel, egy nemesi famíliában szégyellni való volt, ha a gyerek ilyesmivel foglalkozik. De bárki is ellenezte, hogy tollat ragadjanak, ők mindenkivel dacolva tették, amit tenniük kellett. Negyedik érdekesség, hogy a szülőknek fogalmuk sem volt a költészetről, bár az apák, esetleg az anyák az élet hétköznapijaiban nagyon kreatív embereknek számítottak. És itt lép be az elméletem, hogy szerintem hogyan születnek, hogyan tűnnek fel hirtelen a költőgéniuszok.

Az emberek általában azt gondolják, hogy ha valami öröklődik a családban, akkor az hét generáción keresztül, vagy ahogy a Biblia mondja, hetedízígen öröklődik. Valójában a genetikai ártalmak nyolcvannégy százaléka úgy jön, mint derült égből a villámcsapás. A családban semmiféle előzménye nincs. Egy orvos számára természetes dolog, hogy lappangó hibás gének hordozói vagyunk, amelyek csak akkor tudnak megjelenni, ha véletlenül két olyan ember találkozik össze, akik ugyanazon kromoszómahelyen hordozzák a hibás génjeiket.

Ez nagyon ritka. Gondolja el, százezer hibás génünk van, és ebből a százezerből mindegyikünk öt hibás gént hordoz. Tehát minden húszezredik pár esetében fordulhat elő, hogy a két szokatlan gén (és most szándékosan nem mondom, hogy hibás gén) találkozik. És szerintem a költői géniusz is ilyen találkozásból születhet. De csak akkor, ha a specifikus poétatehetségben ott van a különleges kreativitásért felelős másik gén. Ebből következik, hogy a szülőkből ez így sosincs meg. Esetleg a testvérekben. (...)

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Tömörítés. Készítsen a fenti szövegről annak kb. fele terjedelmében tartalmi összefoglalást az alábbi kérdések alapján! Fontos, hogy a tartalmi ismertetés egységes szöveget alkosson (pl.: a szöveget megfelelő bekezdésekre tagolja).

1. Mivel foglalkozik dr.Czeizel Endre?
2. Mivel indokolja, hogy a tehetségekkel külön kellene foglalkozni?
3. A nagy magyar költőket vizsgálva milyen megállapításokra jutott az orvos-genetikus?
4. Mi a magyarázata a váratlan genetikai betegségeknek?
5. Mi az összefüggés a genetikai ártalom és a tehetség között?

2. Összekevertük a mondatokat. Állítsa őket a megfelelő rendbe!

- A. A kutatások azonban annyira felgyorsultak, hogy 2000 végére be is fejezik a munkát.
- B. A születés pillanatában a kisbaba egy csepp véréből vett sejt-DNS-éből meg lehet majd mondani, hogy van-e génhibája, és azt is lehet majd tudni, hogy hordozza-e a költői géniuszság lehetőségét.
- C. Ez azt jelenti, hogy addigra mind a százezer génünket megfejtik.
- D. De vajon a társadalom felkészült-e arra, hogy az így született gyermekekkel megfelelően tudjon bánni?
- E. Érdekességgként megemlítem, hogy 1990-ben a világ eddigi legnagyobb szabású természettudományos vállalkozása kezdődött el, amelyet 2005-ig terveztek.
- *
- F. Egy genetikus viszont már a születés pillanatában felismerheti majd, hogy éppen milyen génkombinációt hordoz a baba.
- G. Esetleg olyat, ami egy új Mozartot vagy József Attilát sejtet.
- H. A pedagógusnak az is feladata, hogy adott esetben felismerje a kivételes tehetséget.
- *

- I. Ezekben a költőkben egymás elfogadásának a nagysága is megvolt.
- J. A géniuszok felismerik egymást és összetartanak, ami számomra rendkívül szimpatikus dolog.
- K. Megfigyelhetjük, hogy az egyébként közepes tehetségű emberek hogyan irtják egymást.
- L. Viszont a társadalom igen nehezen viselte el őket.
- M. Pedig végre meg kellene érteni: nem az emberek tömegétől, hanem a géniuszoktól függ, hogy egy társadalom milyen irányba és milyen sebességgel halad.

3. A szavak eredeti sorrendben, de alapalakokban szerepelnek. Állítsa helyre a szöveget!

Ha megnéz az értelmi képesség eloszlás a társadalom, egy haranggörbe rajzolódik ki előtt. Láthat, hogy nagyon sok átlagképesség ember van. A görbe baloldal helyezked el a kivételes gyenge képesség, az értelmi fogyatékos, míg a görbe jobb oldal láthat a másik véglet, a kivételes képességek bíró ember kis csoport. Az értelmi fogyatékosok foglalkozó gyógypedagógia mint intézményrendszer külön költségvetés rendelkezik. Nem az mond, hogy a pénz, ami kap, az elég, de mindenképpen jó dolog, hogy a társadalom felismer ez az intézményrendszer a szükségesség. Milyen furcsa ugyanakkor, hogy legnagyobb természeti kincs, az emberi tehetség szinte senki sem foglalkozik.

4. Mondja más szóval!

Sok esetben /azaz _____ / , mondjuk, a nagypapának jó /azaz _____ / hangja volt, ezért kórusban énekelt, vagy kántor /azaz _____ / lett belőle. Gyermekait már taníttatta /azaz _____ / zenére, ezért fiait professzionális /azaz _____ / zenésszé váltak. Az unokát pedig, mint J.S.Bachot, Mozartot vagy Beethovent, zseniként /azaz _____ / tartották számon /azaz _____ /. De például Bach gyermekei /azaz _____ / már nem voltak olyan tehetségesek, mint az apjuk, és az unokája pedig csak közepszerű /azaz _____ / zenész volt.

Költő-géniuszoknak hívom /azaz _____ / őket, Jellegzetességeiket /azaz _____ / vizsgálva az első érdekes dolog, hogy mindegyikük férfi. Miért? Feltételezhetnénk, hogy döntően /azaz _____ / szociális tényezők miatt, mert régen /azaz _____ /, amikor a nők tíz-tizenöt gyermeket szültek, nem adódott lehetőségük /azaz _____ / arra, hogy nagy költővé váljanak. Viszont ez ellen szól /azaz _____ /, hogy akkoriban is voltak közöttük kitűnő /azaz _____ / énekesek, zongoristák, hegedűsök, akik, hogy úgy mondjam, elszakadtak nemüktől /azaz _____ /, mert a hagyományos női szerepeknél fontosabb volt számukra a zenei karrierjük /azaz _____ /. A nők verbalitásban /azaz _____ / genetikai szempontból jobbak, mint a férfiak. Korábban /azaz _____ / kezdenek beszélni, kevesebb köztük /azaz _____ / a beszédhibás, könnyebben tanulnak idegen nyelveket. De úgy látszik, hogy a költészet nem csupán /azaz _____ / a verbális képességet igényli.

Csonterősítő

A csontképzéshez nélkülözhetetlen ásványi anyagokat, vitaminokat, nyomelemeket és aminosavakat tartalmazó készítmény felnőttek részére. Alkalmas a csontritkulás megelőzésére és kiegészítő kezelésére.

Elősegíti az optimális csonttömeg kifejlődését és fenntartását.

Összetétel: kalcium 200mg, magnézium 100 mg, D₃-vitamin 160 NE, K₁-vitamin 0,05mg, cink 4 mg, bór 1 mg, mangán 1 mg, réz 0,5 mg, fluor 0,3 mg, szelén 0,025 mg, L-lizin 50 mg, glicin 10 mg filmtablettánként.

Javallat: A csontképzéshez nélkülözhetetlen ásványi anyagok, vitaminok, nyomelemek és aminosavak biztosítására, ezáltal a csontállomány csökkenésének (csontritkulás) megelőzésére, különösen a menopauza (változó kor) alatt és azt követően, valamint terhesség és szoptatás idején. A csontritkulás, csontlágylás kiegészítő kezelésére. Az optimális csonttömeg kifejlődésének elősegítésére fiatal felnőttkorban.

Ellenjavallat:

- a hatóanyagokkal szembeni ismert túlérzékenység,
- veseelégtelenség, a vizelettel történő nagyfokú kalciumvesztés, vesekövesség,
- cumarin típusú véralvadásgátló, vagy ún. aktív D-vitamin-származék szedése,
- a rézanyagcsere örökletes zavara (Wilson-kór)
- mellékpajzsmirigy-túlműködés, D-vitamin-túladagolás, vagy bármely egyéb ok miatt emelkedett vércalcium-szint.

Adagolás: Felnőtteknek a csontritkulás megelőzésére, valamint az optimális csonttömeg kifejlődésének elősegítésére naponta 2x1 filmtabletta. Csontritkulás, csontlágylás kiegészítő kezelésére napi 3x1 filmtabletta. A filmtablettát szétrágás nélkül, kevés folyadékkal javasolt bevenni.

Mellékhatás: A javallt adagolás mellett nem ismeretes.

Kölcsönhatás: Óvatosan szedhető együtt D₃- és K-vitamin-tartalmú készítményekkel a túlzott bevitel lehetősége miatt. Savkötők, illetve fluoroquinolont, tetracylint, phenytoint, penicillamint, biphosphonátot tartalmazó gyógyszerek és a készítmény bevétele között legalább 3 órának kell eltelnie (lehetséges hatáscsökkenés miatt). Csak orvosi ellenőrzés mellett szedhető együtt tranexaminsav-tartalmú gyógyszerrel (mérsékelt hatásfokozódás miatt).

Figyelmeztetés: Gyermekek elől gondosan elzárandó! Máj- és epeúti megbetegedésben, szívelégtelenségben szenvedők a készítmény szedését beszéljék meg kezelőorvosukkal! Gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmény. Hatását irodalmi adatok igazolják.

Csomagolás: 60 db filmtabletta.

Tárolás: 15–25°C-on, száraz helyen.

Felhasználható: A csomagoláson jelzett időpontig.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Gyűjtse össze azokat a szavakat és kifejezéseket, amelyek általában megjelennek a gyógyszerekhez adott leírásokban!

**Az egészségügyi miniszter
4/2000. (II.25.) EüM**

rendelete

**a háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi
tevékenységről**

Az önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény 3. §-a (7) bekezdésének b) pontjában és az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 247. §-a (2) bekezdésének f) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

(1) A rendelet hatálya kiterjed azokra a működési joggal rendelkező háziorvosokra, házi gyermekorvosokra (a továbbiakban: háziorvos) és alapellátást végző fogorvosokra, akik területi ellátási kötelezettséget vállalva

a) az önkormányzattal, az önkormányzati feladatokat ellátó egészségügyi intézménnyel közalkalmazotti jogviszonyban állnak,

b) az önkormányzattal kötött szerződés értelmében a feladatokat gazdálkodó szervezeti formában vagy magánorvosként végzi. (...)

2. §

(1) A háziorvos személyes és folyamatos orvosi ellátást nyújt az egészségi állapot megőrzése, a betegségek megelőzése és gyógyítása céljából.

(2) A folyamatos ellátás keretében a háziorvos hetente legkevesebb 15 órát, de munkanapokon naponta legkevesebb 2 órát rendel.

(3) A házi gyermekorvos az (1) bekezdésben meghatározott ellátást a 14. életévét be nem töltött személyek számára biztosítja. Felkérésre a 14-18. év közötti személyeket is elláthatja.

(4) A fogorvos a fog- és szájbetegségek gyógyító-megelőző alapellátását végzi.

3. §

(1) A háziorvos köteles ellátni az ellátási területén lakó, a külön jogszabályban foglaltak szerint hozzá bejelentkezett és az általa elfogadott biztosítottakat.

(2) A fogorvos köteles ellátni az ellátási területéhez tartozó körzetben lakó személyeket.

(3) A háziorvos és a fogorvos köteles ellátni továbbá a rendelési idejében hozzá forduló személyeket, ha heveny megbetegedésük vagy krónikus betegségük miatt ellátatlanságuk az egészséget károsító vagy a gyógyulást lassító állapotromláshoz vezethet.

4. §

A gyógyító-megelőző alapellátás keretében a háziorvos feladatkörébe tartozik különösen az egészséges lakosság részére nyújtott tanácsadás és szűrés, a beteg vizsgálata, gyógykezelése, egészségi állapotának ellenőrzése, orvosi rehabilitációja, illetve szükség esetén szakorvosi vagy fekvőbeteg-gyógyintézeti vizsgálatra, gyógykezelésre való utalása.

(2) A háziorvos feladatkörébe tartozik továbbá:

a) a terhesgondozásban való közreműködés,

b) a közegészségügyi-járványügyi feladatok ellátása az 5. §-ban foglaltak szerint,

c) az egészségnevelésben és az egészségügyi felvilágosításban való részvétel,

d) az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok elvégzése,

e) az önkormányzattal kötött szerződésben rögzítettek szerint az ügyeleti szolgálatban való részvétel,

f) külön engedély alapján a kézi gyógyszer-tár kezelése,

g) külön jogszabályban meghatározott orvosi, orvosszakértői feladatok,

h) külön jogszabályban foglaltak szerint halottvizsgálat ellátása.

(3) A gyermekorvosi ellátás keretében a háziorvos által a (2) bekezdésben foglaltakon túl ellátandó feladatok:

a) a csecsemők és gyermekek gyógyító-megelőző alapellátása, beleértve a tanácsadást is.

b) az újszülöttek, a veszélyeztetett csecsemők és gyermekek szükség szerint preventív látogatása,

c) a gyermekintézményekbe történő felvétel előtti orvosi vizsgálat,

d) gyermekápolás címén a jogosult keresőképtelen állományba vétele.

(4) A fogorvosi alapellátás keretében a fogorvos feladatai:

a) fog- és szájbetegségek alapellátás körébe tartozó vizsgálata, kezelése, gondozása,

b) fogászati szűrővizsgálatok végzése,

c) a göckutatás,

d) a terhesek fogászati gondozása, és

e) a sürgősségi ellátás.

(5) A (4) bekezdésben foglaltakon túl a gyermek-, ifjúsági fogorvos, illetve az iskolai, ifjúsági fogorvos koordinálja és végzi a fogászati prevenció munkát.

(6) A háziorvos a gyermek- és oktatási intézmények orvosi feladatait, a háziorvos és a fogorvos az ügyeletben, készenlétben való részvételt, illetve a keresőképeség elbírálásán, illetve a gyermekápolás címén a jogosult keresőképtelen állományba vételén túlmenő szakértői tevékenységét külön díjazás ellenében végzi.

(7) Feladatait a háziorvos és a fogorvos a rendelőjében, indokolt esetben a beteg otthonában látja el.

5.§

(1) A háziorvos szükség esetén minden olyan közegészségügyi-járványügyi intézkedést megtesz, amely a lakosság egészségének megővése érdekében szükséges.

(2) A háziorvos külön jogszabályokban foglaltak szerint végzi:

a) védőoltást és azzal kapcsolatos tennivalókat,

b) fertőző betegségekkel és fertőző betegségekre gyanús személyekkel kapcsolatos tevékenységet,

c) kórokozó-hordozókkal kapcsolatos tennivalókat,

d) ételmérgeзések esetén szükséges teendőket.

(3) A háziorvos az észlelt közegészségügyi-járványügyi és egészségügyi hiányosságokról és az általa megtett intézkedésről értesíti az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (a továbbiakban: ÁNTSZ) városi (fővárosi kerületi) intézetét. (...)

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Állapítsa meg, hogy melyik igaz a szöveg alapján a következő állításokból!

1. Hármias célja van a háziorvosnak.
2. Hetente 16 órát is dolgozhat az orvos.
3. Vasárnap köteles 2 órát rendelni.
4. A gyermekorvos kizárólag a 14 évesnél fiatalabbakat láthatja el.
5. A háziorvos és a fogorvos köteles ellátni minden hozzáfutó beteget.
6. Nemcsak a gyógyítás tartozik a háziorvos feladatai közé.
7. A gyermeket váró nő a háziorvoshoz is fordulhat a panaszaiával.
8. Minden háziorvosi rendelőben lehet gyógyszerkészlet.
9. A háziorvos munkáját csak ez a rendelet szabályozza.
10. A gyermekorvos meglátogathatja az egészséges gyermeket is.
11. Ha az egyik szülő otthon marad a gyermek betegsége miatt, a gyermekorvos igazolja.
12. A gyermekorvos ad igazolást a gyermek állapotáról a bölcsődébe, óvodába kerüléskor is.
13. A fogorvosi alapellátás azt jelenti, hogy alaposan ellátja a kezelést kérőket.
14. A 4.§ (2) bekezdésben felsorolt feladatok közül néhányért külön fizetnek a háziorvosnak.
15. A háziorvos csak a rendelőjében fogadhatja a betegeit.
16. Máshol szabályozzák a védőoltással kapcsolatos feladatokat.

2. Párosítsa össze a szavakat a magyarázatokkal!

1. hatály	a) sokáig tartó (betegség)
2. önkormányzat	b) megelőző
3. heveny	c) hirtelen támadt, gyors lefolyású (betegség)
4. krónikus	d) a jogszabály érvényessége
5. szűrés	e) megelőző vizsgálat
6. rehabilitáció	f) kórházba való küldés
7. utalás	g) helyreállítás (a munkaképességé)
8. preventív	h) védelem
9. góckutatás	i) a település vezetése
10. megóvás	j) vmely betegség fészkeinek vizsgálata

3. Írja le/mondja el tapasztalatait azokkal az orvosokkal kapcsolatban, akikkel élete folyamán találkozott!

4. Korunk (nemcsak) egészségügyi problémái közül válasszon egyet, és készítsen egy előadást a témáról!

- a) magas vérnyomás
- b) cukorbetegség
- c) depresszió
- d) alkoholizmus
- e) drog
- f) AIDS

5. Írjon le/játszanak el egy vitát, melyben az egyik fél a genetikai kutatásokat fenntartás nélkül támogatja, a másik fél viszont megtiltaná!

6. Ha kérdése van, ne habozzon, tegye fel! A mások érdeklődésére is számot tartó – telefonon vagy levélben érkezett – felvetésekre alkalmanként lapunk hasábjain válaszol a doktor úr.³

**Az orvos válaszait összekevertük. Párosítsa a kérdést a válasszal!
Egy válasszal kevesebbet talál, válaszoljon Ön!**

³ Kiskegyed, 2000. augusztus 1.

Olvasói kérdések:

1. Négy éve szedek fogamzásgátlót. Mikor eshetek teherbe? Mikor tisztul meg a szervezetem a szertől?
2. Egygyermekes, 35 éves asszony vagyok. Tornázás közben izzadságfoltok jelennek meg a nadrágomon. Nagyon kellemetlen!
3. Súlyos állapotban van 75 éves édesanyám. Több műtete, infarktusa volt, cukorbeteg, glaukómás, fél lábát amputálták, önmagát nem képes ellátni. Nincs segítség számunkra?
4. Unokám elmúlt hatéves, de néha bepisil és bekakil. Mi lesz vele?
5. Fiam 27 éves, hat éve operálták, valószínűleg agyi érkiöblösödés (aneurizma) miatt. Azóta epilepsziás rohamai vannak.
6. A mellemet szeretném megoperáltatni, megemeltetni. Ugye, sikerülni fog?
7. Huszonegy éves diáklány vagyok, sajnos, roppant kellemetlen a leheletem. Rossz fogam nincs, ám néha kicsi, barnás gumókat öklendezem fel, amelyeknek erős a szaguk.
8. A fiam alsó ajkán két éve egy száraz, fehér "valami" jelent meg. Köznapi nyelven: kiszáradt a szája. Az orvos különböző kenőcsöket, gyógyszereket írt fel. Láta szájsebész, fogász, gombavizsgálat is történt. Minden eredmény negatív.
9. Váladék jött a köldökömből 1974-ben, fiam születése után. A folyás később abbamaradt. Mostanában megint elő-előfordul, ráadásul már kellemetlen, bűzös szaga is van.
10. Kislányomnak foltos a bőre, aggódok emiatt.

A doktor úr válaszai:

- A. Többféle plasztikai műtét létezik, az egyszerű mellfelvarrástól a mellek teljes szilikonbetétes pótlásáig. Természetesen a körülmények sem egyformák. A mell felvarrását, megemelését akár jó betegként is megcsinálhatja. Egy nagy mellműtét viszont akár többlépcsős is lehet, azaz több beavatkozás kell a kívánt eredményhez. A kisebb műtétek semmilyen veszéllyel nem járnak, az eredmény tartós is lehet.
- B. A két éve látható ajakfolt mindenképpen komolyabb kivizsgálást igényel. Forduljon a legközelebbi kórház onkológiai osztályához, amely az elváltozás okait végérvényesen tisztázni fogja, s remélhetőleg meg is gyógyítja.
- C. A tabletta elhagyása után kis időt (2-3 hónap) tanácsos várni, hogy teljesen egészséges gyermeket szüljön. Ezek a tabletták olyan kevés veszélyt jelentenek, hogy szedésük alatt isi teherbe esés ellenére is, gyakran a magzat megtartását javasolják az orvosok. Óvatosságból mégis célszerű pár hónapig szüneteltetni a tablettaszedést terhessége előtt.
- D. A váladékozás valószínűleg köldökgombásodás következménye. A betegség helyi kezeléssel rendkívül jól gyógyítható. Forduljon a területileg illetékes bőrgyógyászhoz.

- E. Az ágybavizelés és a székletzavar gyakran előfordul. A harmadik életévig elfogadott jelenség. Rendszerint valamilyen szervi oka van. Bajt okozhat a végbélizmok, húgyúti izmok, idegek fejlődési rendellenessége, húgy csőfertőzés, -szűkület, a húgyhólyag nem megfelelő idegi szabályozása. Ha a panaszok nem szűnnek meg, alapos orvosi vizsgálatra szükséges. A gyermek 2-3 órával a lefekvés előtt már mindenképpen tartózkodjék a folyadéktól, a bőséges étkezéstől. Lefekvés előtt kötelező a székelés és pisilés. Vezessenek naptárt a száraz és nedves éjszakákról. Tilos a szülői mérgelődés vagy büntetés a "balesetért". Dicsérni, jutalmazni viszont kell a száraz éjszakákat. Gyógyszeres kezelés ezekre a betegségekre nem ismeretes.
- F. Az agyi aneurizma alattomos, majdnem mindig halálos betegség. A kiöblösödés előbb-utóbb megreped. A következmény részleges vagy teljes bénulás, ha nem halálos agyvérzés. Azért kellett a fiát sietve megoperálni, hogy megmentse a súlyos következményektől. A műtétnek, sajnos, vannak folyamányai, ilyen az epilepszia is. Ezt az állapotot mindkettőjüknek el kell fogadni. Újabb műtét csak rontana fia állapotán. Így is dolgozhat, tanulhat, teljes emberi életet élhet. /Egyébként sok híresség volt epilepsziás, például Dosztojevszkij.) Még egy dologban bízhat: az életkorra a betegség magától is javulhat, a fia kevesebb rohamra számíthat, és kevesebb gyógyszert kell majd szednie.
- G. Az izzadás szervezetünket védi a túlhevüléstől, ily módon állandósul a testhőmérséklet. Az izzadás mértéke függ kortól, testsúlytól, s persze alkati sajátosság is. Egyes emberek az átlagosnál jobban verejtékeznek egész testükön, talpuktól a homlokukig. Az izzadás viszont még fokozottabb mértékben sem minősíthető betegségnek.
- H. A gyakori vitiligo oka a bőrfestéket (melanin) termelő sejtek pusztulásában keresendő, – eredete, hatékony kezelése, sajnos, nem ismeretes. Leggyakrabban sötét bőrű embereknél fordul elő. Éles kontúrú, kisebb-nagyobb fehér foltok tűnnek elő a test bármely részén. A kisebb foltokat a ruhához nem érő helyeken lehet sminkelni. Fényérzékenyítő gyógyszerek, valamint az ultrabolya sugárzás kombinációja eredményt hozhat, bőrgyógyász- kozmetológus ellenőrzésével. A vitiligo pszichológia problémákat okozhat, főleg lányoknál. De nem öröklhető, az illatő teljes értékű ember, gyakorlatilag minden munkára alkalmas. Talán csak manöken nem lehet a lányból. A teljes génállomány feltérképezésével vélhetően a vitiligo rejtélyének megfejtéséhez is közelebb jut a tudomány.
- I. Gyakori, világszerte ismert probléma ez, ami nehezen (és általában drágán) oldható csak meg. Az a jó, ha az egész család összefoghat. Ön gyors megoldást igényel a probléma kezelésére. Többféle létezik. A magatehetetleneket úgynevezett utókezelő (elfekvő) kórházak ápolják, akár életük végéig. Más kórházak – viszonylag magas összegért – rövidebb-hosszabb ideig biztosítanak igen jó körülményeket s gyógykezelést az ápolásra szorulóknak. Harmadik variáció – amennyiben a páciens mozgásképes – az úgynevezett szociális otthon, ahol teljes ellátást, állandó orvosi és nővéri felügyeletet, megfelelő társasági, szórakozási lehetőségeket nyújtanak.

2. Adjon magyarázatot a következőkhöz!

készítmény:.....

megelőzés:

kezelés:.....

javallat:.....

ellenjavallat:

túlérzékenység:

adagolás:.....

szedhető:.....

tárolás:.....

3. Írjon le egy beszélgetést, mely a csonterősítő szerről folyik az orvos és a beteg között! Gondoljon az élő beszéd és az ismertető szóhasználatának, stílusának a különbségére!

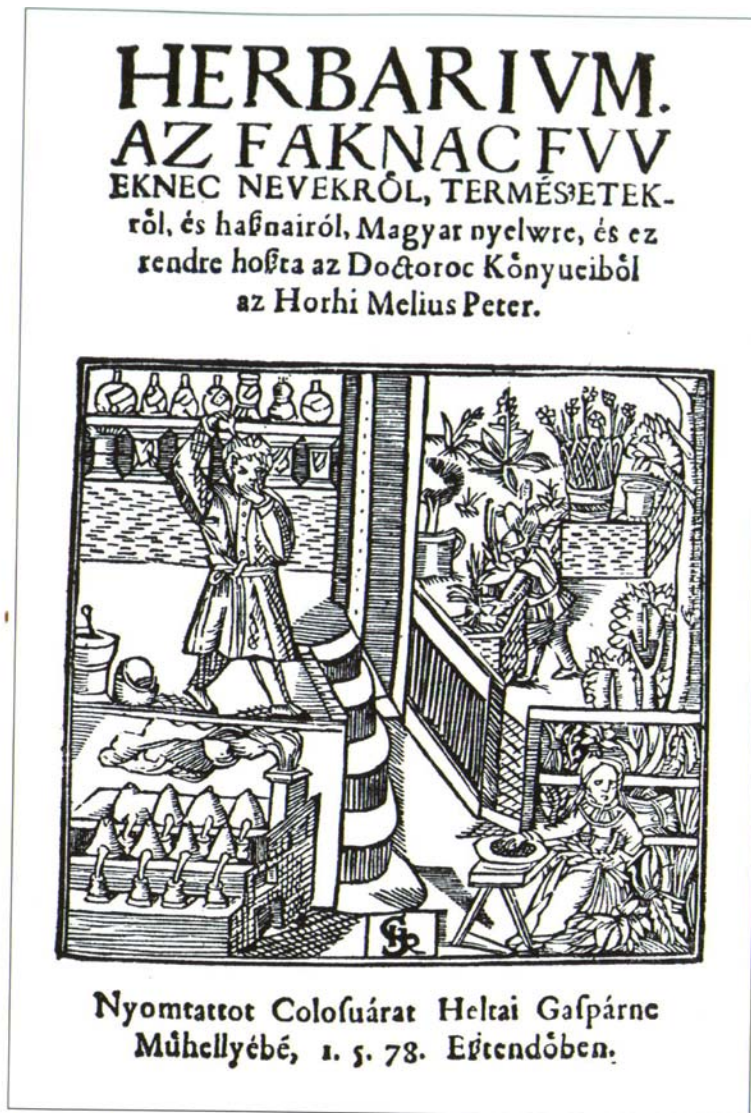
ORVOS:

beteg:.....

.....

6. Írjon levelet egy népszerű hetilap orvostanácsadójának a következő témák egyikéről:

gyakran fáj a feje,
már ötször leszokott a dohányzásról,
túl nagynak tartja az orrát,
az ünnepek alatt 5 kg-ot hízott.

98. S.H.R. monogramista (1578): Gyógyszerkészítés.

Vida Mária: Művészet és orvostudomány a történelmi Magyarországon 1994.

NYELVTAN

1. Az igekötő szórendjéről

Háromféle szórendi helye lehet az igekötőnek:

megtette	<i>egyeses szórend</i>
meg is tette / meg tudta tenni	<i>megszakított szórend</i>
(most) tette meg	<i>fordított szórend</i>

Vannak (összefoglaló, ill. nagyító értelmű) kifejezések, melyek után kijelentő módban általában egyeses szórendet használunk (felszólító módban természetesen a fordított szórend a szabályos):

alaposan
hamar
mind, mindegyik, mindenki
mindig
nagyon
örökre
sokan
végre

Pl.

De a szobalány reggel már mind elosztogatta.

Munkámban mindig kiválasztottam egy bizonyos tehetségtypust.

Az előbbiekkal ellentétes (kirekesztő, ill. kicsinyítő értelmű) kifejezések után inkább fordított szórend használatos.

alig
kevésbé
kevesen
mindössze
nehezen
ritkán

Pl.

A társadalom igen nehezen viselte **el** őket.

Mind **el**mentek.

Mindig **fel**köszöntötték.

Sokan **meg**értették.

Kevesen mentek **el**.

Ritkán köszöntötték **fel**.

Kevesen értették **meg**.

1. Egészítse ki a mondatokat az alábbi kifejezésekkel!

A) mind, B) mindegyiket, C) mindenki, D) sokan, E) mindig, F) örökre, G) nagyon, H) alaposan, I) végre, J) hamar

- 1) _____ megette a délről maradt palacsintát.
- 2) _____ be lehet fejezni a munkát.
- 3) _____ eljött.
- 4) _____ eljöttek.
- 5) _____ lefeküdt, mert másnap korán kel.
- 6) _____ megvizsgálták a beteget.
- 7) _____ megvárta az iskola után.
- 8) _____ megnéztük.
- 9) _____ elváltak útjaik.
- 10) _____ megszerette azt a vidéket.

2. Tegye ki a megfelelő igekötőt!

Mindenki . . . szokta már a környéken.

Estig ödöngött, várva, hogy mindenki . . . aludjék.

Mindenki . . . ítélte a korrupciót.

Munkámban mindig . . . választottam egy bizonyos tehetségípust.

Vonzó hatásával nagyon . . . bájol.

Napközben nagyon . . . fáradok a munkában.

De mostanában nagyon . . . fogtak bennünket, komolyan kell dolgozni.

A hirtelen jött fergeteg miatt alaposan . . . áztunk.

Alaposan . . . olvasom a könyvet

Jövő januártól az élet Nyugat-Európa tizenegy országában alaposan . . . változik.

A tévészerelő (három könyörgést hagytam az üzenetrögzítőjén) végre . . . hív.

Pedig végre . . . kellene érteni: nem az emberek tömegétől, hanem a génuszoktól

függ, hogy egy társadalom milyen irányba és milyen sebességgel halad.

Hamar . . . jutnék az általam megkövetelt szintre.

3. A megadott szavakból szerkesszen mondatot!

eljönnének, lennénk, ha, egyszerre, mind, ötvenketten

átadja, ajándékozza, reggel, szobaleánynak, hogy, holnap, mind, el, korán, a

elosztogatta, már, szobalány, reggel, mind, a

megtanulta, mesterségét, testvérének, mindegyik, valamelyik, is, a

megtanulnám, mondják, mehetnék, bezzeg, sokan, angolt, külföldre, ha, hamar, ott, az

volt, meglesz, remélem, hamarabb, mindenük, nekik, nekem, mint

elveszti, adjuk, pirospaprikát, színét, ízét, zsiradékhoz, pillanatban, hamar, utolsó,
nagyon, mindig, viszont, mert, és, az, a, a

2. Tájékoztató az orvosi helyesíráshoz*

1. Szakkönyvekben, szacikkekben, tudományos dolgozatban *a köznyelvben meg nem honosodott* idegen szavakat, kifejezéseket eredetükre való tekintet nélkül latinosan írjuk (carditis, intermediaer). Kivétel ez alól az elő nyelvből átvett kifejezés, amelyet az illető nyelv helyesírása szerint kell írni (shock).
2. *A köznyelvben meghonosodott* idegen eredetű szavakat az egységesség kedvéért általában latinus helyesírással írjuk. Az írásmű tartalma és jellege dönti el, hogy egyes ilyen szavakat lehet-e fonetikusan írni (akut, diagnózis).
3. Ismeretterjesztő műben az idegen szakkifejezések helyett a lehetőség szerint inkább azok magyar megfelelőit használjuk. Ha a szakkifejezés használata elkerülhetetlen, írjuk fonetikusan. Latin kifejezést eredeti helyesírással csak kivételesen (esetleg zárójelben) közöljük.
4. A latin és görög eredetű, illetve a latinosan képzett szavakat a latin helyesírás szerint írjuk, a latin nyelvtan szabályai szerint ragozzuk és egyeztetjük.
5. A kémiai kifejezéseket a legtöbb vegyészeti szakkönyv fonetikusan írja. Orvosi tárgyú könyvekben az írásmód latinus. Ha az írásműben kevés ilyen kifejezés – főként elem megnevezése – fordul elő, akkor az fonetikusan írható (foszfor).
6. A -cus végződésű latin melléknevet magyaros szórendben -kus végződéssel írjuk. Ez azért is indokolt, mert ilyenkor a melléknevet nemben sem egyeztetjük a főnévvel (chronikus gastritis). Az -alis, -aris végződésre akkor sem teszünk ékezetet, ha az így végződő jelzőt magyaros szórendben használjuk (essentialis hypertonia).
7. A magyar és idegen szóból álló szóösszetételt mindig kötőjellel kapcsoljuk össze (csont-atrophia).
8. A latin szóból magyarosan képzett igék és főnevek képzőjét fonetikusan írjuk (decompenzál, sensibilizálás).
9. Ha a magánhangzóra végződő idegen szó magyar ragot kap, szóvégi magánhangzója minden esetben megnyúlik (epilepsiával).
10. A nem orvosi jelentésű (pl. fizikai) idegen eredetű kifejezést úgy helyes írni, ahogyan az az illető szakmában szokás. Ha a szónak orvosi jelentése is van, akkor latinosan kell írni. (fókusz-gyújtópont; focus-góc).
11. Az anatómiai elnevezések írásmódjára a New Yorkban módosított párizsi nomenklatúra érvényes. A módosítás többek között megszüntette a kettős magánhangzókat (pl. oesophagus = esophagus; caecum = cecum), kimondta, hogy az addig kötőjellel jelölt kifejezéseket a kötőjel elhagyásával egybe kell írni (infra-orbitalis = infraorbitalis), eldöntötte, hogy a margo és a paries szó hímnemű (margo interossea = margo interosseus), a calyx pedig helyesen calix.
A nem anatómiai írásművekben azonban nem érvényesíthetők következetesen ezek a szabályok. A kötőjelek elhagyása célszerű.
12. Az írásmű egységessége szempontjából legfontosabb szabály, hogy *ugyanazt a szót egy művön belül mindig egyformán írjuk*.

* Brencsán János: Orvosi szótár, Budapest, 1972.

1. Mi az oka a két szövegben az eltérő írásmódnak: diabetes – diabétesz

A.

A 2-es típusú diabetes prevenciójának előfeltétele a klinikai kórképekben kiteljesedő kórélettani folyamatok ismerete. A manifeszt 2-es típusú diabetes jellemzői az inzulin hiány, a fokozott hepaticus glukóz termelés, és a perifériás szövetek csökkent glukóz felhasználása.

Előrehaladott diabetesben örökletes defektus vagy a β -sejt toxikus károsodása miatt csökkenhet az inzulin-elválasztás.

B.

A II. típusú diabéteszben a szervezet ugyan termel inzulint, de nem képes azt felhasználni. A II. típusú diabétesz a cukorbetegség leggyakoribb formája. Minden tíz cukorbeteg közül kilenc II. típusú diabétesz.

A cukor a sejtekbe speciális "kapukon" keresztül jut be. A II. típusú diabéteszeseknél a fő probléma ezekenél a kapuknál jelentkezik, aminek következtében túl kevés cukor kerül a sejtekbe, jóllehet az inzulin rendelkezésre áll.

2. A szabályok közül melyiknek felel meg a következő leírás?

Heveny szövődmények: alacsony vércukor (hipoglikémia)
 nagyon magas vércukor (hiperglikémia)
 veszélyesen magas vércukor (ketoacidózis)

3. Olvassa el a cikkrészletet, melyet a családorvosok lapjából vettünk.

"Burnout" – kiégés szindróma

A segítő hivatás terheivel, kockázataival – elsősorban a burnout (kiégés) szindróma kontextusában – számos vizsgálat foglalkozott az utóbbi két évtizedben. A kiégés szindróma krónikus emocionális megterhelések, stresszek nyomán fellépő fizikai, érzelmi és mentális kimerülés állapota, mely inkompetencia érzésével, célok és ideálok elvesztésével, pszichoszomatikus tünetekkel, nem ritkán depresszióval, másodlagos addikcióval jár.

Az eredetileg egészségügyi intézmények, krízisközpontok tagjainál leírt tünetegyüttest később más foglalkozásúaknál, pedagógusoknál, rendőrtiszteknél is leírták.

Párosítsa az orvosi kifejezéseket a magyar megfelelőikkel!

1) szindróma (syndroma)	a) (itt) értelem, összefüggés
2) kontextus	b) búskomorság, levert lelkiállapot, nyomott hangulat
3) krónikus	c) erős megterhelés hatására létrejött állapot
4) emocionális	d) értelmi, észbeli
5) stressz	e) érzelmi, érzelmekkel kapcsolatos
6) mentális	f) függőség, szenvedélybetegség (alkohol, drog stb.)
7) inkompetencia	g) idült, hosszan tartó
8) pszichoszomatikus	h) illetéktelenség
9) depresszió	i) lelki okokra visszavezető
10) addikció	j) tünetcsoport, tünetegyüttes

Írja le a szöveget a magyar kifejezéseket használva!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

fog¹ I. ts (és tn) ige

1. Kezével, esetleg testének más részével v. vmely eszközzel szorítva tart: *fogja a tollat*
2. Köszön, bemutatkozik vagy gratulál: *kezet fog*
3. Foglyul, zsákmányul ejt: *halat fog*
4. Megfenyeget: *pisztolyt fog vkire*
5. zene: Hangszeren hangokat ujjai mozdulatával képez: *oktávot fog*
6. Igavonó állatot vmibe beköt, hogy húzzon: *eke elé fogta a lovát*
7. Rádió, televízió vmely állomásának adását képes a rádió/televízió készülék észlelni: *a kettes csatornát fogja*
8. Vmit áthárít vkire, gyanúsít vkit vmivel: *a szomszédjára fogta a lopást*
9. Korlátoz, fegyelmez, mérsékel: *szigorúan fogja a fiát*
10. Rászorít, kényszerít: *diétára fogja a beteget. Vallatóra fogja a bűnöst.*
11. Hirtelen vmire határozza magát: *fogta magát, és elment*
12. Eszköz hatását érvényesíti vmin (**tárgy nélkül**): *vastagon fog a toll*
13. Anyag a vele érintkező más anyagon foltot hagy, eresztí a színét (**tárgy nélkül**): *a piros blúz fogott, de: a piros blúz megfogta a fehér zoknit*
14. Értelmi képessége jól működik: *fog az esze/az agya.*
15. Eredményesen hatva rá megváltoztatja (**vmi fog vkin, vmin**): *fogott rajta a nevelés*
16. Vmi keletkezik: *a száraz avar tüzet fog*
17. Vmilyen gondolat születik vkiben: *gyanút fog*
18. Belekezd vmibe: *aratásba fog*
19. Harcolni kezd: *fegyvert fog*

II. Segédige főnévi igenévvel. (20.)Holnap fel fogom hívni.

fog² fn

(21.) csontszerű képződmény a szájban
beletörik a foga vmibe. Átvitt értelemben is: nem sikerül a dolog.
a foga között mondja: félhangosan
foggal, körömmel harcol: elkeseredett szívóssággal
szívja a fogát vmi miatt: bosszankodik miatta

Igekötővel:

- vki, vmi **átfog** vmit: konkrét karjával körülöleli; elvont Területet áttekint.
- vki, vmi **befog** vmit, vkit: Nyílást tenyerével elzár; Pl. lovat a koci elé; Vkit erősen igénybe vesz.
- vki **belefog** vmibe: lendületesen belekezd
- vki, vmi **elfog** vkit, vmit: kézre kerít, pl. a betörőt; Rossz érzés hirtelen eltölt vkit.
- vki **felfog** vmit: érzékel, tudomásul vesz.
- vki **hozzáfog** vmihez: hozzákezd vmihez.
- vki **kifog** vmit: el/megfog vmit és kihúz, kivesz vhonnan; Szerencsésen hozzájut;
 Gúnyosan: kellemetlen személyt, vagy dolgot kell elviselnie.
- vki, vmi **lefog** vkit, vmit: Leszorítva mozdulatlanságra kényszerít.
- vki, vmi **megfog** vmit: kézzel/kézben tartani kezd vmit; vminek a színét megváltoztatja
- vki **nekifog** vminek: nekikezd vminek.
- vki, vmi **összefog** vmit: több tárgyat egyszerre fog; Egységessé szervez; Színes anyag több helyen foltossá tesz vmit.

vkí **összefog** vkivel: több személy erejét egyesíti.

vkí **ráfog** vmit vkire: fegyvert támadó szándékkal ráirányít vkire; Alaptalanul gyanúsít, vádol vkit vmivel.

vkí, vmi **visszafog** vkit, vmit: visszatart, fékez; tompít, mérsékel.

GYAKORLATOK

1. Melyik két jelentés keveredéséből született ez a vicc?

2. Válassza el vonalakkal a jelentések különböző csoportjait: konkrét, absztrakt, kifejezések stb.!

3. Melyik jelentésében használjuk a fog szót? Írja a megfelelő számot a mondatok mellé!

- A macska egeret fog.
- Arra fogta a késést, hogy nem jött a busz.
- Ezt a nadrágot külön kell mosni, mert fog.
- Fogom a fogam.
- Fogom a szatyrot, indulhatunk.
- Meg fogják fogni a kiszabadult papagájt?
- Nem tudjuk fogni az összes magyar csatornát, csak az egyest és a kettést.
- Nem tudom ezzel aláírni, mert nem fog.

4. Írja le a mondatok ellentétét a fog igét használva!

	ELLENTÉT
1. A postás elengedte a kilincset.	
2. A nagymama kényezteti az unokáját.	
3. Mostanában eredménytelenül horgászik.	
4. A nyomozónak bevallotta a bűnét.	
5. Ez a póló bármivel együtt mosható.	
6. A kocsis szabadon engedte a lovat.	
7. Fáradt voltam, ezért képtelen voltam bármit megérteni.	
8. A nedves fűvön nem keletkezett tűz.	
9. A buli után nem mosogattunk.	
10. Gyanútlanul lépett a terembe.	

5. Írjon egy fogalmazást, amelyben a fog valamennyi(21) jelentését felhasználja! (Természetesen kissé furcsa írás lesz, de reméljük, igen szórakoztató.)

6. Egészítse ki a megfelelő igekötővel a mondatot!

1. A fehér ruhák közé keveredett piros zokni mindent . . . fogott.
2. . . . fogta magát, és csak egy szeletet evett a tortából.
3. A sötét utcán elindulva . . . fogott a félelem, és inkább visszafordultam.
4. . . . fogták, hogy ő a hibás, pedig mindenki tudta, hogy ártatlan.
5. Akkor is . . . fogott hangon beszélt, amikor majdnem szétvetette a düh.
6. Egyszerűen nem tudom . . . fogni, hogy miért tette ezt a szörnyűséget.
7. Most mindenki fogja . . . a tollát, és kezdje el a munkát!
8. . . . fogó beszámolót készített a tanulmányútról.
9. Fogd . . . szád! Egy szót sem akarok hallani!
10. Hiába indultak forró nyomon, nem tudták . . . fogni a tettest.
11. Jól . . . fogtuk ezt a sofőrt, rémesen vezet.

12. Korán reggel . . . fogtunk a munkába, és délig meg sem álltunk.
13. Megérkezésük után . . . fogtak a kicsomagolásnak.
14. . . . kellett fognom a fülem, olyan erős volt a zaj.
15. Nehezen fogtam . . . a takarításhoz, inkább néztem volna a filmet.
16. . . . tudná fogni a macskát, hogy ne mozogjon, amíg beoltom?
17. Szépen . . . fogott a nap, jó színed van.
18. Több művész . . .fogott, és megszervezte a Művészetek Völgyét.

8. Sport

Hajós Alfréd

Hajós Alfréd a legelső a magyar olimpiai bajnokok sorában. 1896. április 11-én az első újkori, az athéni olimpián, a 100 m-es és az 1200 m-es úszásban szerzett győzelmével ő aratta a magyar sport első jelentős nemzetközi sikerét.

De Hajós Alfréd nemcsak az úszósport terén ért el kiemelkedő eredményeket. Ott találjuk a magyar atlétika úttörői között is. Tagja volt Magyarország legelső labdarúgó-csapatának, a Budapesti Torna Clubnak, sőt két ízben a magyar válogatott csapatban is játszott. Ezenkívül ő az egyedüli a világon az olimpiai bajnokok sorában, aki nemcsak sportversenyben, hanem a szellemi olimpián is díjat nyert. 1924-ben a párizsi olimpián ezüstéremmel tüntették ki stadion-tervét.

Sportpályafutásom elindul¹

1956. április 11-én lesz hatvan esztendeje, hogy az első újkori olimpián, Athénben elkezdődött a magyar olimpiai győzelmek sorozata.

Még ma, hat évtized távlatából is büszke örömmel tölt el az a tudat, hogy első lehettem a magyar olimpiai bajnokok hosszú sorában, hogy én szerezhettem meg az első olimpiai győzelmeket a magyar sportnak.

A közelgő évforduló indít arra, hogy papírra vessem visszaemlékezéseimet és saját sportpályafutásom nyomán felidézzem a magyar sport hőskorát.

Az ember nekimegy a meredeknek s nem néz máshová, csak oda, ahova lépni szándékozik.

Közben megpihen...

Azután hátrafordul és elképedve látja azt a ködbe vesző hosszú utat, amelyet egy életen át maga mögött hagyott.

Közel nyolc évtized ormán állva, szinte szédülten tekintek vissza az eseményekre, amelyek pályámat kísérték.

Már annak is több mint hét évtizede, hogy a vízzel közelebbi barátságba kerültem. 1882 nyarán történt, hogy apám levitt az épülő új Országház szomszédságában horgonyzó dunai uszodába és átadott egy Ruzich János nevű olasz-szlovén származású, nagyszakállú úszómesternek, hogy avasson be az úszás titkaiba. Még négyesztendős sem voltam, másfél hónapi gyakorlás után mégis már szabadon úszkáltam. Apám azonban óvatosságból kikötötte, hogy csak az ő felügyelete mellett szállhatok a vízbe. Egy ideig szót is fogadtam, de azután, amikor már elég biztosnak éreztem magamat a vízben, úszás közben szépen elhúztam apám mellől és több mint öt méterrel előbb értem az úszómedence széléhez. Ez volt életem első nagy sportélménye.

Középiskolai tanulmányaimat a Markó utcai főreál iskolában végeztem. Testnevelő tanárom dr. Ottó József, a korszerű testnevelés egyik legalaposabb ismerője volt.

Nyeszlett, félénk gyerek voltam, nem szerettem a tornaórákat, s amikor Ottó József utasítására odaálltam a mászórúd mellé, hogy versenyt küszsam társaimmal, egy-két fogás után elernyedtem, s lecsúsztam a terem padlójára. Tanárom alaposan összeszidott s felszólított, hogy gyakoroljak szorgalmasan és csak akkor jöjjek ismét a mászórúdhhoz, ha már képes leszek rá, hogy felmásszam.

Szégyenkezve vonultam el és megfogadtam, hogy titokba, amikor magamra maradok a tornateremben, minden nap megszakadásig fogok gyakorolni.

¹ Hajós Alfréd: Így lettem olimpiai bajnok Sport Lap- és Könyvkiadó, 1956.

Néhány héttel később azután az egyik tornaórán többi társammal együtt ártatlan ábrázattal odaálltam ismét a rúdhoz. Tanárom csodálkozva nézett rám, de jelt adott az indulásra. Gyors és biztos fogásokkal haladtam és fölényesen elsőnek értem el a pózna felső végét...

„No de ilyet” – mondotta mosolyogva dr. Ottó, s e perctől fogva kedvencei közé kerültem. Itt kezdődött sportpályafutásom. Ettől kezdve – diákkoromon végig – a testi vetélkedés volt legnagyobb örömem és élményem. Ha nem akadt versenytársam, akkor a vízzel birkóztam, mert az úszás változatlanul legkedvesebb sportom maradt.

Serdültebb koromban állandóan figyeltem az ugróállványokról a vízbe röppenő sportolókat, az uszoda megbámult matadorjainak mutatványait. megfigyeltem az úszásmódjukat is. Egyesek mellen, mások váltott karral szelték a vizet. Azzal az elhatározással figyeltem őket, hogy erős akarattal a legkiválóbbak közé fogom felküzdeni magam.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Írja be az igéket a megfelelő helyre!

felidézi
kiköti
megbámulja
összeszidja

a. _ _ _ _ _
az ismeretlent
a győztest | b. _ _ _ _ _
a fiát
a beosztottját | c. _ _ _ _ _
az ifjúságát
a tanultakat | d. _ _ _ _ _
a hajót
a feltételt |
|--|--|--|--|

2. 20 szót kicseréltünk az alábbi szövegben. Keresse meg őket!

Már annak is több mint hét évtizede, hogy a tízzel közelebbi barátságba kerültem. 1882 nyarán történt, hogy apám levitt a szépülő új Országház szomszédságában zuhanyzó dunai uszodába és átszabott egy Ruzich János nevű olasz-szlovén származású, nagyszakállú úszómesternek, hogy havazzon be az úszás titkaiba. Még négykendős sem voltam, másfél hónapi vándorlás után mégis már szabadon csúszkáltam. Apám azonban óvatosságból kitöltötte, hogy csak az ő felügyelete mellett állhatok a vízbe. Egy ideig szót is tagadtam, de azután, amikor már elég biztosnak véreztem magamat a vízben, úszás közben szépen elkúsztam apám megdől és több mint öt méterrel előbb értem az úszómedence széléhez. Ez volt életem első nagy sportkéménye.

3. Pillanatnyi cselekvést jelentő igeképző: -an, -en (ld. 2. lecke, 50. l.)
A példa szerint állapítsa meg az adott ige párját!

kopog – koppan

csepeg/csöpög	–	_____	potyog	–	_____
csurog	–	_____	repül/röpül	–	_____
csúszik	–	_____	szuszog	–	_____
löttyög	–	_____	zötyög	–	_____

A beírt igéket tegye a megfelelő helyre!

1. A hirtelen mozdulattól a víz a pohárból: ki_____
2. A jeges járdán a cipő sarka: meg_____
3. Könnyedén hagyja el a talajt: el_____
4. A szekér a göröngyös úton: nagyot _____
5. Ha sok nem is, de egy kevés
haszon csak akad időnként: ha nem _____ , _____
6. Pihenésként megáll és egy nagy levegőt vesz: egyet _____
7. Örömében a könny a szeméből: _____
8. Egy érett alma a földre: _____

4. A visszaemlékezés stílusából érezhető, hogy nem napjainkban írták. Mit használunk manapság gyakrabban a felsoroltak helyett?

1. elképedve látja:.....
2. közel nyolc évtized ormán járva:.....
3. Markó utcai főreál iskolában végeztem:.....
4. ártatlan ábrázattal odaálltam:
5. a testi vetélkedés volt legnagyobb örömem:
6. serdültebb koromban:.....
7. az uszoda megbámult matadorjainak mutatványait:.....
8. megfigyeltem úszásmodorukat:.....

Sokan talán nem is tudják: először futballozott, s csak 19 évesen kezdte az ökölvívást. 1948-ban, 22 esztendősen pedig már olimpiát nyert, 1952-ben megismételte győzelmét. Aztán 1956-ban, a felkészülés közben váratlan vereséget szenvedett a lengyel Pietrzykowskiától (van-e az akkori sportkedvelők közül, aki e nevet nem ismeri?!). Sokan úgy vélték: végleg a padlóra került. Tévedtek... Az olimpián visszavágott, harmadszor is a dobogó tetejére állhatott. Ezt követően profinak szegődött (abban az időben ez nagy kegynek számított), de csak az Európa-bajnoki győzelemért küzdhetett meg, a profi világbajnoki címért a hazai sportvezetők nem engedték mérkőzni...

Az olimpiai bajnokok közül talán máig ő a legnépszerűbb. Amikor nemrégiben az Aranycsapat még élő tagjainak gálaműsorára vendégként meghívták, nagyobb tapsot kapott az Aranycsapat valamennyi tagjánál, nagyobbat még Puskás Öcsinél is.

- *Vajon miért szeretik még mindig ennyire?*
- Két oka lehet. Az egyik, hogy nekem soha nem voltak ügyeim. A másik, hogy soha nem voltak titkaim. Tisztában voltam vele, hogy bármit teszek, azt két perc múlva úgymint megtudja mindenki. Én az első olimpiai bajnoki címem óta úgy éltem, mintha kirakatban lennék, az ujjamat sem tudtam megmozdítani anélkül, hogy meg ne tudják. De valahogy nem is kívántam kilengeni, engem egyvalami érdekelt: a bokszt. Ezért aztán soha nem is kellett bujkálnom az újságírók elől. Mert ezek a fránya firkászok arra a legdühösebbek, aki menekül előlük. Megértem őket, nekik meg ez a munkájuk. Így hát, ha ötven éve bárki megkeresett és kérdezett, mindig válaszoltam. Sokszor azt sem tudtam, hogy tényleg írogat-e az illető vagy csak meg akarja fogni a kabátomat, jött, kérdezett, feleltem. Talán ez is hozzájárult, hogy az emberek mindig közel éreztek magukhoz és még később is, a pályám befejezése után is nekem szurkolnak.
- *Soha nem irigyelték a sikereit, a népszerűségét, a szép, szabadság-hegyi otthonát, a nevezetes bokszesztyűvel fémjelzett üzletét?*
- Nem mondták, hogy irigylik. De nem is tapasztaltam ilyet. A sikereimnek mindenki csak örült. A népszerűséget nem sajnálta tőlem senki. Ennélfogva nem is volt téma, hogy hol lakom, miből lakom, miért lakom. Ami az üzletet illeti, ott látja más a helyzet. Az üzlet sajnos, már nincs. Elvitték az új idők, az új szelek. Ennek megvolt az oka. Az üzletet, bár én is megfordultam benne, az asszony vezette. A nyolcvanas években még vezethette is. Valahogy a nevem, a két bokszesztyű a cégtáblán visszatartotta a sötét lelkeket. Aztán más idők jöttek. Már nem volt elég az ököl, itt már csípőből tüzeltek... Egyre kevésbé hatódtak meg attól, hogy a tulaj kicsoda. Szóval... Már nem lehetett egyedül hagyni az asszonyt. Meg aztán nehezebb is lett az üzleti világ. Több volt vele a gond, mint az öröm, úgy döntöttünk, feladjuk*.

² Bocsák Miklós: Hogyan élnek olimpiai bajnokaink? 1998.

* lásd SZÖVEGFELDOLGOZÓ GYAKORLATOK: 1. gyak.

- *S közben a szövetségi kapitányságtól is visszavonult. Aztán a bokszkola körül is csönd lett. Mit csinál azóta?*
- Azért nem unatkozom. Rengeteget sétálok itt a Szabadság-hegyen. Tiszta a levegő, ha hűvös van, akkor is járok vagy másfél-két órát, s ezektől a sétáktól valahogy mindig kitisztul a fejem.
- *Ugyanazokat az utakat járja évtizedek óta?*
- Igen, de tudja, hogy van ez: kint a természetben nincs nap, hogy ne változna valami. Meg aztán nem is csak az utat figyelem, ilyenkor sok mindenen töröm a fejem.
- *Fogadni mernék: azon, hogy miért változott ekkorát a világ?*
- De tudja!... Sok minden kavarog máig bennem. Én már kapitányként is állandóan azon gőgyiztam: miért ilyenek ezek a mai srácok, miért mások ezek a mostani tehetségek, mint mi voltunk, miért nem tudnak ez alatt a néhány év alatt lemondani minden másról és csak a sportnak élni?
- *És mire jutott?*
- Hát sokra nem.
- *Hogyan, miből él a magyar sport egyik, ha nem a legnagyobb egyénisége?*
- Ezt most fillérre értsem?
- *Értheti ügyis.*
- Nem tudom. Ezt csak az asszony tudja. Amikor két éve utoljára megszámoltuk, összesen huszonkilencezer forintot kaptam havonta. Azóta emeltek valamit a nyugdíjon és most már itt van ez a járandóság, most már sokkal többre futja.
- *A fia, ifjabb Papp László egy időben, amikor még a bokszkolát szervezték, gyakran járt be a szerkesztőségünkbe is. Én pedig megkérdeztem tőle: miért nem próbálta követni az apját? És miért nem akar Papp László két fiúunokája sem boksizolni? Egyáltalán: miért van az, hogy az ötvenes évek legendás magyar sportolóinak, beleértve az Aranycsapat labdarúgóinak gyermekeit, senkiből sem lett nagy sportoló?*
- Nehéz ez nekik. Nehezebb, mint másoknak. Mert amikor a fiam elkezdte, csodát vártak tőle. Aztán ez egy idő után nagyon nagy teher lett neki. Biztos így voltak ezzel a többiek is. Lementek a pályára, elkezdtek rájuk mutogatni, ez ennek a fia, ez annak a fia, és ha véletlen nem úgy csináltak valamit, ahogy a nevük miatt elvárták tőlük, már legyintettek is. Ez nem az apja... A fiam nagyon jól megvan e nélkül. A két tizenéves unokám még messzebb került a sportágtól. Ők tudják. Megtanígtattam őket a boksiz alapelemeire, de nem azért, hogy kedvet csináljak nekik... Hanem, hogy valami, családon belül mégis megmaradjon abból, amit tudtam...
- *Végül is elégedett az életével, a pályafutásával? Túltette magát a nagy fájdalomán, hogy nem indulhatott a profi világbajnoki címért?*
- Most erre röviden válaszoljak, vagy két hétig akar itt beszélgetni?
- *Röviden hogyan tudna válaszolni?*
- Nagy dolog volt életemben a bunyó. Nincs okom panaszra. Köszönöm, megvagyok...

I. A □szó jelentéseit olvassa el!

- felad t ① főlemelve v. fölfelé nyújtva odaad
 ② terhet v. ruhát segít felvenni vkinek
 ③ röplabdában a labdát leütésre magasan vki elé juttatja
 ④ (vallásos kifejezés:) szertartásszerűen vmiben részesít vkit
 ⑤ levelet, csomagot stb. postán küldésre átad
 ⑥ feladatot, leckét kijelöl
 ⑦ följelent, bevádol vkit
 ⑧ kényszerűen nem folytat tovább vmit, pl. küzdelmet, lemond vminek a
 megtartásáról, ill. vmely magatartásról, lehetőségről

Melyik jelentésnek felelnek meg a következő mondatok? Írja utánuk a megfelelő számot!

- A. Széchenyi István sohasem adta fel az elveit.
B. Mi van feladva matematikából?
C. A pap feladja a haldoklónak az utolsó kenetet.
D. Kérlek, add fel ezt a csekket!
E. Az inas feladta a mesternek a kalapácsot.
F. A játékvezető feladta a nézőknek a kérdést.
G. A rendőrségen feladja büntetését.
H. Dobó István nem adta fel a várat.
I. Várj! Segítek feladni a hátizsákot.
J. Feladta a versenyt, mert úgy érezte, hogy gyengébb ellenfeleinél.
K. A jólnevelt fiatalember udvariasan feladja a kabátot a hölgyre.
L. Kitűnőek a feladásai.

A szövegben *-gal jelölt szót melyik jelentésében használja Papp László?

2. Párosítsa az idegen és a magyar kifejezéseket!

1. bokszt	a) asztalitenisz
2. body building	b) vízilabda
3. futball	c) jégkorong
4. hoki	d) labdarúgás
5. pingpong	e) ökölvívás
6. póló	f) testépítés

3. A bokszt nyelvzetéből több szót is került a köznyelvbe. Fogalmazza meg jelentésüket!

padlóra került:

rászámoltak:

bedobta a törülközőt:

4. A pálya szónak a fenti szövegben két jelentésével találkozhattunk. Magyarázza meg a különbséget!

Talán ez is hozzájárult, hogy az emberek mindig közel éreztek magukhoz és még később is, a pályám befejezése után is nekem szurkolnak.

Lementek a pályára, elkezdtek rájuk mutogatni, ez ennek a fia, ez annak a fia, és ha véletlen nem úgy csináltak valamit, ahogy a nevük miatt elvárták tőlük, már legyintettek is.

Az internetről töltöttük le a következő cikket. Emiatt a hosszú ő és a hosszú ű nem szerepel benne. Javítsa ki a szöveget!

Polgár Judit: akit a férfiak is megsüvegelnek

A legtöbb, amit egy versenyző ebben a sportágban elérhet, az a világbajnoki cím. A férfiaknál ez a huszadik században tizenhárom sakkozónak sikerült. Közülük a legfiatalabb Garri Kaszparov volt, aki huszonkét évesen érdemelte ki a megtisztelő címet. Emellett ő szárnyalta túl elsoként a korábban elérhetetlennek vélt 2800-as Élo-pont-határt, de játéktílus is a többiek elé helyezi a rangsorban. A hazai ranglista élén álló Polgár Judit gyerekként nyert két olimpiát, tizenkét éve vezeti a női világranglistát, annak ellenére, hogy már egy évtizede nem meccsel a gyengébbik nem tagjaival.

Névjegyzék

POLGÁR JUDIT

Született: Budapest, 1976. július 23.

Női világranglista-helyezése: 1. (1989 óta)

Férfi világranglista-helyezése: 30. (2000. október)

Élo-pontszáma: 2656 (2000. október)

Legjobb eredményei: 2x olimpiai bajnok (1988 - Szaloniki, 1990 - Újvidék),

14 éven aluli világbajnok a fiúknál (1990),

12 éven aluli világbajnok a fiúknál (1988),

szuperbajnok (1991),

férfi nemzetközi nagymester (1991-),

a női világranglista vezetője (1989-),

4x Oscar-díjas (1988, 1994, 1996, 2000),

világválogatott (1992, 1994, 1995),

a férfi olimpiai válogatott első táblása (1994, 1996)

Amikor Polgár László a nyolcvanas évek közepén magabiztosan kijelentette, hogy legkisebb lánya, Judit még novéreinél is nagyobb sikereket fog elérni, sokan nem hittek neki, hiszen a legidősebb Polgár lány, Zsuzsa ekkor már világszinten jegyzett játékos volt, és egy alig tízesztendős kislányról kijelenteni, hogy majdan a legjobb férfiaknak is méltó vetélytársa lesz - nos, ez némi elfogultságra utalt. Az idők folyamán aztán szép lassan elcsitultak a kételkedő hangok, a „három novér” édesapja pedig büszkén feszíthetett lányai mellett, arcán amolyan „én, ugye, előre megmondtam” kifejezéssel, hiszen szinte minden jóslata bevált. Judit üstökösként robbant be a magyar és nemzetközi sakkvilágba, 1988-ban egyszerre nyert olimpiát a felnőttek között - a magyar női válogatott első ízben állhatott fel a dobogó legmagasabb fokára az ötkarikás játékok történetében -, és világbajnokságot a tizenkét év alatti fiúk mezonyében. A következő páros évben ismét végrehajtotta ezt a páratlan duplázást, ám ekkor az újvidéki olimpiai arany mellé a tizennégy év alatti fiúk világelsősege került. A köztes esztendőben a női világranglista élére állt - azóta (azaz immáron tizenkettedik éve) az ő nevével kezdődik a gyengébbik nem rangsora. Azóta azonban máshol már nem találhatjuk nevét a nők vetélkedésében, ugyanis átnyergelt a férfiak közé: 1991-ben megszerezte a férfi nemzetközi nagymesteri címet, és csakhamar a világelit tagjai közé avansált. Hogy ne vádolhassák, csak az országhatárokon kívül kápráztatja el a nagyérdemut, megnyerte a '91-es superbajnokságot, némiképp elkeserítve ezzel a teljes hazai férfimezonyt. Mindezek ellenére népszerűségi indexe külföldön jóval magasabb, mint itthon, a nemzetközi sajtó számára Judit mindig hálás és kedvelt téma, míg idehaza ellenzéke legalább akkora, mint csodálói. A sikereket azonban lehetetlen tőle elvenni. A kilencvennégyes és kilencvenhatos olimpián vele kezdődött a magyar férficsapat névsora, négyszer érdemelte ki az Oscar-díjat, a sportág egyik legnagyobb elismerését, állandó résztvevője a

legmagasabban jegyzett tornáknak, páros mérkőzésen verte a sportághalhatatlanjait, Szpasszkijt, Karpovot. Az idei év viszont felemás emlékeket hagyhat benne: az általa képviselt színvonalhoz képest gyengécske szereplés Wijk aan Zeeben, majd győzelem a bali, a malmoi és a Buenos Aires-i tornán. A spanyol El País egyszerűen csak a világ valaha volt legjobb női sakkozójának nevezi. Az isztambuli sakkolimpián a magyar férfigárda harmadik táblásaként szenzációs, 76.9 százalékos teljesítmény, ám az évezred utolsó világbajnokságán nem indulhat (a noknél első kiemelt lenne, de tartja magát fogadalmához, miszerint csak férfiakkal játszik), ugyanis egyetlen (!) Élő-ponttal lemarad a kiemelték listájáról, a selejtezőkön viszont nem indul, és nem kér szabadkártyát sem. A Polgár László-féle előrejelzések közül így egyelőre halasztásra ítéltetett a legtöbbeket megmosolyogtató: Judit világbajnok lesz a férfiak között. De ne feledjük, az apa eddig mindig beletrafált...

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Keressen szinonimákat!

némi

elfogultság

kedvelt

téma

felemás

emlékek

2. A következő igék képzett szavak. Megadjuk annak a főnévnek az első jelentését, amelyből kialakultak. Allapítsa meg a főnevet!

átnyergel, meccsel, megsüvegel, túlszárnyal

A. *rég* Magas, hengeres v. csúcsos, rendsz. karimátlan v. felhajtott peremű férfi fejfedő

B. *biz* Kül. labdarúgásban: mérkőzés [ang]

C. Állatnak, képzeletbeli lénynek repülésre való testrésze

D. Az a lószerszám, amelyben lovaglaskor ülnek. ~ *alá való*: <csikó> alkalmas a lovaglásra. | Kerékpáron, traktoron stb. erre emlékeztető alakú ülés.

3. A fenti négy igét helyezze a megfelelő mondatba!

- Polgár Judit már nem vesz részt a nők versenyében, ugyanis _ _ _ _ _ a férfiak közé:

2. 12 éve van a női világranglista élén, bár már 10 éve nem _____ a nők mezőnyében.
3. Ez a lány volt az első, aki _____ a korábban elérhetetlennek vélt 2800-as Élő-pont-határt.
4. A korzón találkozáskor az urak tisztelettel _____ egymást.
5. Nem sikerült _____ azt az eredményt, amit 12 éve elért.

4. Feleljen úgy a kérdésekre, hogy a következő kifejezések egyikét felhasználja a válaszban!

1. gyengébbik nem	5. ötkarikás játékok
2. büszkén feszít	6. nagyéremű
3. üstökösként robbant be	7. népszerűségi index
4. felállhat a dobogó legmagasabb fokára	8. külhonban

A. Győzött vagy veszített?

.....

B. A férfiak vagy a nők élnek tovább a statisztikai adatok szerint?

.....

C. A kritikusok vagy a közönség véleménye a fontosabb a színész számára?

.....

D. Kitartó, szorgalmas munkával vagy óriási tehetségének köszönhetően lett híres?

.....

E. Világbajnokságon indult vagy az olimpián?

.....

F. A hazájában vagy idegenben becsülik meg jobban?

.....

G. Vonakodik vagy kihúzza magát, ha nyilvánosság elé kell állnia?

.....

5. Kakukktojás

avanzsál
beavat
boldogul
előlép
emelkedik

beletalál
beletrafál
eltalál
megtréfál
ráhibáz

csapat
együttes
garbó
gárda
kollektíva

Vámos Miklós

Teniszezz velem!
(én sem tudok még ...)

(részlet)

Ha van otthon teniszütőd, van sportcipőd, ami nem nyomja a lábadat, s van néhány pattogni még hajlamos teniszlabdád is – nos, akkor csukd be szépen ezt a remek könyvet, keress pályát, játsszál valakivel néhány szettet, esetleg csak úgy ütögess másfél órányit, meglátod, utána sokkal jobban fogod élvezni az olvasást. Szevasz.

*

Remélem, jólesett a játék. Remélem továbbá, hogy győztél, mert akárki akármit mond, a teniszben a legfőbb kék éppen az, hogy civilizált feltételek közepette tolhatsz ki embertársaidal (peches esetben ők veled). A *kitol* ugyan enyhébb ige a kelleténél (sokkal ...), de már most fogadjuk meg, hogy a tenisszel kapcsolatban mellőzzük az istenek és felmenők káromolását – lehetőség szerint. Mint majd látni fogjuk, ez a lehetőség még halvérőbb felebarátaink számára sem mindig adott.

Akik az alapvető háztartási cikkek beszerzésekor megfélekeztek a teniszütőről, ne bánkódjanak, eleintén szabad kölcsönkérni. Biztosan akad a családban vagy az ismerősök között *teniszbolond*, arról ismerszik meg az illető, hogy "tartalékütőkkel" rendelkezik a "versenyütőkön" kívül. Labdát aligha fog adni, labdát kérni tőle *kölcsön* majdnem annyira abszurd ötlet volna, mintha a fogkefáját kívánnánk használni alkalmilag.

Gondolom, ezek után semmi akadály, hogy maradék olvasóim is becsukják ezt a kivételesen érdekfeszítő könyvet, s rohanjanak a legközelebbi pályára. Viszlát.

*

Ha leltél üres pályát, s vittél magaddal labdát, ütőt, trikót, rövidnadrágot, teniszcipőt, látszólag semmi akadály a játéknak. Pedig a legfontosabb kellék még hiányzik. Megfelelő PARTNER is kell. Nem véletlenül írtam nagybetűkkel. Olyan a tenisz, mint a szex, hozzád nem illő partnerral annyit ér csak, mint zokniban a lábmosás.

Nem árt tisztáznunk, milyen is az a megfelelő partner. Sokszor látni a pályákon a kezdőnél is kezdőbb urakat és hölgyeket, akik egymással szemközt iparkodnak belecsapni a labdába. Csinálják ezt néhány fertályóraig, majd mesélik szeretteiknek, rokonaiknak és üzletfeleiknek: *teniszeztünk*. Holott csupán futkostak egy kicsinyég, ütővel a kézben. Aki még csak ekként járt isten vörös salakján, annak fogalma sincs, milyen érzés a tenisz. Akivel már megesett, hogy telibe találta a feléje röpülő labdát, mindig emlékezni fog arra az *érzésre*.

Egy merev, de a húrok révén igen rugalmassá tett tárggyal kell megütnünk egy másik rugalmas tárgyat. Ujjaink és a labda között nincs közvetlen kapcsolat, ez teszi nehézé a dolgot, s ez biztosít rendkívüli helyet a labdasportok között a tenisznek (tollaslabdának, squashnak, baseballnak, golfnak, jég- és gyephokinak stb.). Személyes tapasztalásom csak a teniszről van, mindazonáltal esküdnék rá, hogy a zárójelben listázott sportok művelői hasonlóan festenek le az ütés élményét. Ha a mozdulat jó, elfeledkezünk a kezünkben tartott szerszámról, s érezzük az ujjainkban, hogy a labda "megvolt".

Rutinos teniszezők a pályának háttal állva is tudják, sikeresen ütött-e a partner. Hallani. A "megdolgozott" labda tiszta ütésnél mélyen döng, pörgetésnél öblösen zúg. Ha tétovázva lendítesz, vagy nem az ütőd közepével találod el, olyan silány hangokat keltesz, hogy belefacsarodik a füled. Bezzeg édes zene ez annak, aki a háló túlfelén van!

Ha kezdő vagy, ne menj hozzád hasonlóan kezdő házastársaddal, barátoddal vagy barátnőddel a pályára. Az állandó futkosás az elgurult labdák után nem tenisz. Fogyókúrának jó, de azt a bizonyos érzést nem kapod meg, következésképp el se döntheted, hogy szereted-e a teniszt.

Sajnos, nincsen más út, mint venni néhány órát egy trénerrel. A sportok többségében az edző az a szakember, aki megtanít a helyes mozdulatokra, elmagyarázza a trükköket, beosztja az idődet s energiádat. A hivatásos teniszezők edzője hasonlóképpen működik. Ám az, akihez én küldelek, egészen mást csinál, épp ezért hívom *trénernek*, megkülönböztetésül.

A tenisztrénernek nem kell okvetlenül magas fokú képesítéssel, mesteredzői minősítéssel rendelkeznie. Elég, ha tud annyira játszani, hogy százszor – ezerszer, tízezerszer – odaüsse a kezéhez a labdát. Megtehetné valamelyik teniszező barátod is, ám vigyázz, bármennyire ígéri, hogy ütöget ő veled szíves örömet, ne higgyél neki. Vérbeli teniszező hamar ráun az ilyesmire. Amikor látod majd, mennyire utálja az egészet, utálni fogod vele együtt, holott épp az ellenkezője volna a cél. Tapasztalván, mennyire idegesíted, idővel amúgy se lesz pofád igényt tartani a szolgáltatásaira.

Hallgass rám, ruházd bele a saját teniszedbe ezt az összeget.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. *Mi a közös az alábbi szavakban?*

szett, pech, szex, partner, tréner, rutin, trükk

Egészítse ki a mondatokat a megfelelő szavakkal!

1. A megfelelő ellenfél (azaz _ _ _ _ _) a legfontosabb a játékhoz.
2. Balszerencsés (azaz _ _ _ _ _) esetben az ellenfeleid nyernek.
3. Érdemes néhány órát venni egy edzőtől (azaz _ _ _ _ _).
4. Gyakorlott (azaz _ _ _ _ _) teniszezők háttal állva is meghallják a jó ütést.
5. Játsszál valakivel néhány játszmat (azaz _ _ _ _ _)!
6. Meg kell ismerni az ügyes fogásokat (azaz _ _ _ _ _).
7. Olyan a tenisz, mint a nemiség (azaz _ _ _ _ _).

2. Egészítse ki a szöveget a megfelelő toldalékokkal!

Egy merev, de a húrok révén igen rugalmas . . . tett tárgy . . . kell megüt . . . egy másik rugalmas tárgy Ujjaink és a labda között nincs közvetlen kapcsolat, ez teszi nehéz . . . a dolog . . . , s ez biztosít rendkívüli hely . . . a labdasport . . . között a tenisz . . . (tollaslabda . . . , squash . . . , baseball . . . , golf . . . , jég- és gyephoki . . . stb.). Személyes tapasztalás . . . csak a tenisz . . . van, mindazonáltal esküdnék rá, hogy a zárójel . . . listáz . . . sportok művelői hasonló . . . festenek le az ütés élménye Ha a mozdulat jó, elfeledkezünk a kezünk . . . tartott szerszám . . . , s érezzük az ujjaink . . . , hogy a labda "megvolt".

3. A mondatok között hibásak is vannak. Javítsa ki őket!

1. Játsszon valakivel néhány szettet, esetleg csak úgy ütögessen másfél órányit.
2. Remélem, jól leestett a játék.
3. Akik az alapvető háztartási cikkek beszerzésekor megfelledeztetek a teniszütőről, ne bánkódjon.
4. Ha leltél üres pályát, s vittél magatokkal labdát, ütőt, trikót, rövidnadrágot, teniszcipőt, látszólag semmi akadály a játéknak.
5. Nem árt tisztázni, milyen is az a megfelelő partner.
6. Akivel már megtörtén, hogy telibe találta a feléje repülő labdát, mindig emlékezni fog arra az *érzésre*.
7. A "megdolgozott" labda tiszta ütésnél mélyen döng, pörgetésnél öblösen zúg.
8. Az állandó futkosás az elgurult labdák után nem tenisz.
9. Sajnos, nincsenek más út, mint veszünk néhány órát egy trénerrel.
10. Elég, ha tudjon annyira játszani, hogy százszor – ezerszer, tízezerszer – odaüti a kezéhez a labdát.

4. Képzeletben menjen ki a tenispályára, és érdeklődjön meg, hogyan lehetne megtanulni teniszezni! Azt is kérdezze meg, mennyibe kerül 1 órára a pálya különböző napszakokban, ill. a hétvégén! Beszéljen meg egy közeli időpontot a trénerrel! Írja le a beszélgetést!

A legjobb módszer a torna

A következő gyakorlatok azokat az izmokat lazítják, amelyek a legkeményebben dolgoznak a számítógépes munka közben.

NÉGYZETNÉZÉS:

Nézzünk háromszor egy elképzelt, nagy négyzet négy sarka felé.

ÁLLCSÚSZTATÁS:

Csúsztassuk a fejünket finoman egyenesen hátra, maradjunk így addig, amíg tízig számolunk, a lélegzetünket tartsuk vissza, állunk simán hátrafelé csússzon, függőlegesen ne mozdítsuk.

FEJHAJLÍTÁS:

Hajtsuk a jobb fülünket finoman a jobb vállunk felé, számoljunk tízig, majd ezt ismételjük meg az ellenkező irányba.

HÁTHAJLÍTÁS:

Álljunk fel, a tenyerünket szorítsuk hátul a derekunk alá, és hajoljunk hátra. Számoljunk tízig, közben tartsuk vissza a lélegzetünket.

KAROKAT FEL:

Nyújtsuk fölfelé a karunkat és nyújtózkodjunk a mennyezet felé. Számoljunk tízig, és tartsuk vissza a lélegzetünket.

VÁLLKÖRZÉS:

Vállainkkal körözzünk lassan háromszor előre, majd hátra.

KARMOZGATÁS:

Karunkat könyökben hajlítsuk be, egyik karunkat emeljük fejünk fölé, a másikat hátra a hátunk mögé. tegyük ezt háromszor, majd karcserevel folytassuk.

KÖNYÖKHÚZÁS HÁTRA:

Mellmagasságba emelt, könyökben behajlított karunkat hátrahúzzuk, miközben tízig számolva visszatartjuk a lélegzetünket.

KARRÁZOGATÁS:

Karunkat lazán lelógatjuk, kezünket könnyedén rázogatjuk, míg háromig számolunk.

CSUKLÓHAJLÍTÁS:

Kinyújtott karunkat lefelé tartva a csuklónkat fel-le hajlítgatjuk.

UJJNYÚJTOGATÁS:

Karunkat lazán lelógatjuk, kezünket lassan ökölbe szorítjuk, majd kinyújtjuk az ujjainkat. Ezt háromszor megismétljük.

Végezze el a gyakorlatokat!

Gyűjtse össze a szövegből azokat az igéket, melyek a tornagyakorlatok jellegzetes szavai!

Készítsen egy gyakorlatsort! Próbálja ki magán és a társain is!

LAPOZÁSI SEGÉDLET

Olvasás közben előbb-utóbb a végére ér egy oldalnak. Ez ne aggassa, a leggyakorlottabb olvasókkal is előfordul. Amennyiben az oldal, amelynek az aljára ért, baloldali, Önnek szerencséje van, és nem kell mást tennie, mint tekintetét átemelni a jobb oldal elejére.

A helyzet sajnos nem ennyire egyszerű, ha jobboldali oldallal végez, ám ilyenkor se essen kétségbe. Egyik kezével közelítsen az oldal, pontosabban a lap alsó sarkához, majd mutató és hüvelyk ujjait nyissa szét. Helyezze mutató ujjának begyét az oldal aljára, hüvelykjének begyét pedig – az ujjat maga felé mozgatva – akassza be a lap sarkába, de csakis azéba! Ha mindezzel megvan, csökkentse mutató és hüvelyk ujj között a távolságot a lap vastagságára, azaz csippentsen. Most az erőgyűjtés pillanatai következnek. Ha már úgy érzi, bírni fogja, akkor egyetlen lendülettel emelje meg a lapot és fordítsa át a túloldalra. Miután meggyőződött róla, hogy sikerült, elengedheti, és tekintetét a baloldali oldal elejére emelve folytathatja az olvasást.

Szaknyelven a művelet egészét lapozásnak hívjuk, és a továbbiakban ezzel a rövid definícióval hivatkozom rá szükség esetén.

Remélem, tudtam segíteni.

És most lássuk, hogyan működik mindez a gyakorlatban?

Pár sor múlva Ön az oldal aljára ér az olvasással. Már most kezdjen felkészülni, csak semmi idegesség! Tudom, hogy fárasztó ez az egész, de ennyi mozgás kell. És most: lapozzon!

Gratulálunk! Sikerült. Ugye nem is volt olyan szörnyű?

Amennyiben a továbbiakban netán elfelejtené, hogy hogyan is csinálta, vagy bármilyen más okból nem tudna lapozni, ne röstellje, hanem nyugodtan lapozzon vissza az előző oldalra.

Wágner B. György: Sarah bugyiban, Budapest, 1996.

Írja le nagyon részletesen, hogyan iszik meg egy pohár vizet! Használja fel a felsorolt igéket: ül

érez
feláll
odamegy
lehajol
kinyit
megnéz
megfog
kivesz
letesz
kinyit
elővesz
beletölt,
megfog
felemel
megdönt
lenyel
visszatesz

Ön is készítsen ilyen feladatot! Pl. újságot olvas, elmegy sportolni, tüzet rak stb.

A felsorolt sportágakat (ill. testmozgást) csoportosítsa az alább megadott szempontok szerint!

1. aerobik	37. műkorcsolyázás
2. agyaggalamblövés	38. műugrás
3. akadályfutás	39. műúszás
4. asztalitenisz	40. ökölvívás
5. atlétika	41. öttusa
6. autósport	42. rali
7. birkózás	43. ritmikus sportgimnasztika
8. cselgáncs	44. röplabda
9. diszkoszvetés	45. rúdugrás
10. evezés	46. sakk
11. fallabda	47. salakmotor
12. fitness	48. sárkányrepülés
13. futás	49. síelés
14. gátfutás	50. sífutás
15. gerelyhajítás	51. síugrás
16. golf	52. sportlövészet
17. gumiasztal	53. strandröplabda
18. gyaloglás	54. súlyemelés
19. gyeplabda	55. súlylökés
20. gyorskorcsolyázás	56. szánkózás
21. hármasugrás	57. tájfutás
22. íjászat	58. távolugrás
23. jégkorong	59. teke
24. kajakozás	60. tenisz
25. kalapácsvetés	61. természetjárás
26. karate	62. testépítés
27. kenuzás	63. tízpróba
28. kerékpározás	64. tollaslabda
29. kézilabda	65. torna
30. kocogás	66. triatlon
31. kosárlabda	67. úszás (mell-, gyors-, pillangó-, hát-)
32. labdarúgás (foci)	68. vitorlázás
33. lovaglás	69. vitorlázórepülés
34. lovassport (négyesfogathajtás)	70. vívás (kard-, tör-)
35. magasugrás	71. vízilabda
36. motorcsónak	72. vízisí

- I. Mezőtláb versenyeznek:
- II. A természetben kialakított pályán folyik a verseny:
- III. Csak férfiak versenyeznek:
- IV. Csak nők versenyeznek:
- V. Férfi és nő együtt játszik:
- VI. Labdát használnak:
- VII. Teremben játsszák:
- VIII. Vízben játsszák:

- IX. Vízen játsszák:
- X. Jégen játsszák:
- XI. A versenyzők fényképezőgépet használnak:
- XII. A versenyzők kezén van kesztyű:
- XIII. A versenyzők kezében van egy eszköz:
- XIV. A versenyzők valamiben ülnek:
- XV. A versenyzők valamin ülnek:
- XVI. Ember és állat közösen vesz részt a versenyben:
- XVII. A zene is szerepet kap a mozgásban:
- XVIII. A versenyző súlya csoportosítási szempont:
- XIX. Levegőben folyik a verseny:
- XX. Testedzés, de nem versenysport:

Határozzon meg Ön is csoportosítási szempontokat!

2. Melyik sportág leírását olvassa a következőkben? A felsorolt sportágak közül válasszon!

- A. Nem csak férfiaknak rendezik. 7,25 kg összsúlyú a szer, amely fejből, nyélből és fogantyúból áll. Egy tömör vas vagy más anyagú golyóra 3 mm-es acéldróttal fogantyút erősítenek. Ezt forgatja meg a versenyző és a forgások után engedi el. Mindenkinek 3 dobása van, majd a döntőbe jutottaknak újabb 3 kísérlet.
- B. Férfi versenyszámok: csapat, egyéni összetett, és szerenkénti versenyek talajon, lóugrásban, nyújtón, lólengésben, gyűrűn és korláton. Női versenyszámok: csapat, egyéni összetett, és szerenkénti versenyek talajon, lóugrásban, gerendán és felemáskorláton.
- C. Fiatal versenyág nők részére. A vízben végzett sportmozgások egyik speciális változata. Zenére koreografált mozgás-sorozatokat mutatnak be a versenyzők.
- D. A XIX. század közepén alakult ki a sportok hazájában, Angliában. Az ötletet az úszás kedvelőinek tulajdonképpen a futball adta.
- E. A két hajótípus közötti különbségek jól érzékelhetők, az egyikben ülnek, a másikban térdelnek a versenyzők, a lapátok mérete és formája is eltérő.
- F. Az emberiség egyik legrégebbi táblajátéka, amelyben a két játékos a különböző értékű bábukat, meghatározott szabályok szerint mozgathatja.
- G. A földkerekség legnépszerűbb játéka. Egy csapatból egyszerre 11-en lehetnek a pályán. A játéktér minimális mérete 90x45 m. A kapu szélessége 7,32 m, magassága 2,44 m. A labda kerülete 68–71 cm közötti. A játékidő 2x45 perc.
- H. A természet az egyik legegészségesebb sportpálya, ezt használják ki ebben a sportágban. A XIX. század végén a svéd katonai terepversenyekkel kezdődött a sportág karrierje. Az ellenőrző pontokat térkép és tájoló segítségével kell érinteni.

- I. A legősibb vadászfegyver, nem véletlen, hogy sportolásra is korán alkalmazták. A mai értelemben vett modern sportággá Angliában vált a XVI. században. A szabadtéri céllövés a legelterjedtebb versenyág a világon.
- J. Népi játékból kifejlődött sportág. A 9 bábuval játszott játék elsősorban Közép-Európában népszerű. 2,80–2,90 kg súlyú golyókat kell elgurítani. Közben állandó figyelemre, összpontosításra van szükség.
- K. Régebben szabadtéri pályán, napjainkban teremben játsszák. Két 7 fős csapat egy labdával játszik. Mint oly sok játékban, itt is gólt kell lőni. Két bíró vezeti a kétszer 30 perces mérkőzést. Olimpiai szám férfiaknak is, nőknek is.
- L. Ketten vagy négyen játszanak egy kijelölt pályán, melyet magas háló választ el ketté. Viszonylag hosszú nyelű ütőt használnak a játékosok. A sajátos alakú és anyagú labdafélét kell átjuttatni a másik térfélre. Pontokat számolnak.
- M. Nyáron játsszák a vízparti homokban. Két ember alkot egy csapatot. Egy háló felezi a pályát. A játékosok célja, hogy a labda a másik térfélen érje el a talajt. Ez ugyanis pontot jelent.
- N. "A láb mindig kéznél van" – mondta Peterdi Pál (1925-2000), aki legendás humorista, sportszakíró és riporter volt. Szabadidősportot népszerűsített ezzel a jelmonddal.
- O. Téli sport. Havas, lejtős területen alakítják ki a pályát. A versenyző egy alkalmatosságon ülve halad lefelé. A leggyorsabb győz.

Holló Dénes: Kirándulók könyve. A tábor elhelyezése

NYELVTAN

Szleng*

Kifejezések, melyeket nem árt ismerni (bár használatra nem ajánljuk)

A szóhasználat jellemzi a beszélőt és/vagy a helyzetet. Az alábbi szavak a nem választékos beszélt nyelvben használatosak, főként a fiataloktól, ill. a kevésbé iskolázott emberektől hallhatjuk. Az oldott társalgási, baráti környezetben gyakori beszélt nyelv.

Személyek

csaj, csajszi (*lány*), spiné (*nő*)
srác, hapi, hapsi, fazon, pasi (*fiú, férfi*)
ős (*szülő*), muter (*anya*), fater (*apa*)
tesó (*testvér*)
haver (*barát*)
góré (*főnök*)
hekus (*rendőr*)

Tárgyak, dolgok

balhé (*botrány*)
buli (*jó munka, szórakozás*)
bunyó (*verekedés*)
cucc (*holmi; kábítószer*)
jatt (*borravaló*)
kaja (*étel*)
kégli (*lakás*)
klotyó (*vécé*)
meló, robot (*munka*)
pia (*alkohol*)

Testrészek

bura (*fej*)
séró, toll (*frizura*)
mancs (*kéz*), virgács (*láb*)

Pénz

dohány, fitying, garas, lé, lóvé, mani, peták, suska, zsozsó, zsuga

Tulajdonságok

agyas (*okos*)
dagadt, dagi, tehén (*kövér*)
girnyó, deszka (*sovány*)

Túlzó jelzők

állati
csúcs
király
szuper
tökjő

Egyéb: ciki (*kellemetlen, rossz*)

Gyakori cselekvések, igék

burkol (*étvágyal eszik*)
dumál (*beszél*)
dug, kefél, kettýint (*közösül*)
gógyizik (*gondolkozik*)
gürizik (*dolgozik*)
kajál, kajol (*eszik*)
kolbászol (*céltalanul lassan megy*)
koppan (*megjár*)
majrézik (*fél*)
melózik (*dolgozik*)
parázik (*fél*)
pofázik (*beszél*)
repsz, repít (*járművel gyorsan halad*)

rinyál (*sír, nyafog, panaszkodik*)
rizsázik (*sokat beszél, mellébeszél*)
rokizik (*rock and roll-t táncol*)
rühell (*utál, nem szeret*)
sóderol (*beszél, mellébeszél*)
sumákol (*sunyi módon viselkedik*)
süketel (*sokat beszél feleslegesen*)
szívóskodik (*ragaszkodik az igazához*)
szövegel (*sokat beszél*)
tököl (*bizonytalankodik*)
ugat (*beszél*)
zabál (*mohón eszik*)

* Rónaky Edit Hogyan beszél ma az ifjúság? Avagy hogy hadováznak a skacok? 1995. nyomán

Gyakori igekötős igék

átejt, átráz, átvág, átver (*becsap, félrevezet*)
becsajozik (*szerелеmbе keveredik lánnyal*)
bedilizik (*meghülyül, ideges lesz*)
begurul (*dühbe gurul*)
beköp (*elárul, felad*)
bekrapegol, behapszik (*szerелеmbе keveredik fiúval*)
bepipul (*dühös lesz*)
berág (*megharagszik valakire*)
beszól (*helytelenít*)
elhúz (*eltávozik*)
elkenődik (*elkeseredik*)
eltűz (*gyorsan eltávozik*)
kiakad (*megütközik, megbotráncozva meglepődik*)
kiborul (*idegileg összeroppan*)
kicsinál, kikészít (*tönkretesz*)
kinyiffan (*tönkremegy; meghal*)
lebög (*leég, szégyenben marad*)
lelécel, lelép (*eltávozik*)
lelombozódik (*elszomorodik*)
lemeszel (*függőleges karmozdulatokkal járművet állít le*)
lenyúl, megnyúl (*kizsebel, kifoszt*)
lerobban (*elromlik, tönkremegy*)
lerohad (*elromlik*)
leszúr (*lehord, megszi*)
letejel (*leadja a pénzét az utolsó fillérig*)
letol (*lehord, megszi*)
megpattan (*eltűnik, eltávozik*)
megruhá

Gyakori szókapcsolatok

becseszi a fejét, a könyökét (*beveri*)
beburkolja a kaját (*megeszi az ételt*)
ezerrel kiabál (*nagyon erősen kiabál*)
felnyalja a dohányt (*felveszi a pénzt*)
ki van tömve dohánnyal (*sok a pénze*)
kiveri a balhét, a dilit, a rikácsot, a tam-tam-ot (*veszekszik*)
nem viszi túlzásba (*lusta*)
rúgja a bőrt (*focizik*)
sík ideg vagyok (*nagyon ideges vagyok*)
tömi a majmot (*eszik*)
űzi az ipart (*erőteljesen csinálja a dolgot*)

Átvitt értelmű állandó szókapcsolatok

adja a bankot (*nagyzol, nagyképű*)
bedobja a törölközőt (*félbehagy valamit, lemond a győzelemről*)
befűtöttek neki (*nehéz helyzetbe került*)
behúz a csőbe (*nehéz helyzetbe hoz*)
bekapta a legyet (*terhes lett*)
berozsdásodott a feje (*nehezen, lassan gondolkodik*)
beveri a szundit (*elalszik*)
csikorgatja a fogaskereket (*nehézkesen gondolkodik*)
dobja a csajt (*elhagyja a lányt*)
elfogyott a nafta (*nincs több energiája*)
felhúzza a nyúlcipőt (*elsiet, elfut*)
fölmegy a pumpája, fölmegy benne a pumpa (*elveszíti a türelmét*)
gőzöl a feje (*ideges lesz, méregbe gurul*)
elhúzza a csíkot (*sietve eltávozik*)
játssza/teszi az agyát, a fejét (*megjátssza magát*)
leadja a drótot (*közvetíti az üzenetet*)
lehengerel mindenkit (*nagyképű, erőszakos*)
mákja/malaca van (*szerencséje van*)
megjátssza magát (*nem őszinte*)
megrohad az unalomtól (*nagyon unatkozik*)
meg van zakkanva (*megzavarodott, kifordult magából*)
melegíti a széket (*túl sokáig ül*)
morog a belügyminiszter (*éhes, korog a gyomra*)
nyomja a sódert, a rizsát (*beszél, dumál egyvégtében*)
olajra lép (*sietve angolosan távozik*)
padlót fogott, padlón van, padlóra került (*igen rossz helyzetbe került*)
palira vesz (*becsap*)
pofára esik (*becsapódik*)
rászakadt a bank, az OTP (*sok a pénze*)
rázza a rongyot (*nagyzol*)
veszi a nyúlcipőt (*elindul*)

Tréfás szóferdítés

nyögdíj – a n y u g d í j értékének kifejezését is jelölő elnevezés

Kérdések

Hogyé aggya?
Ja, ő alapjáraton/gyárilag ilyen?
Mit szólnak ehhez az ősök?
Mit te csinyász?
Mi zújs? Mizú’?
Na, mi lesz itt, szunya?
Nyomjuk a sódert?
Pörgés van, vagy mi a fene?

Indulatos felkiáltások

A francba!
E'dobom az agyamat!
Egy rossebbet!
Hogy oda ne rohanjak!
Hogy oda ne tipegjek!
Lepra az egész!
Lópikulát!

Felszólítások, fenyegetések

Állítsd magad takarékra!
Figyelmeztess, hogy röhögjek rajta a szabadnapomon!
Freskót csinállok belőled!
Húzd el a csíkot! Húzz el!

Köszönések

Adiosz!
Báj, báj!
Csá!
Cso; csocsi!

Kopás!; Kopj le! Lépj olajra!
 Kuss!;
 Nehogy má' a csík húzza a repülőt!
 Nehogy má' a lekvár tegye el a nagymamát!
 Ne szemétkedj!
 Ne ugass! Ne tépd a szád!
 Nyugi-nyugi!
 Rá se ránts!
 Szállj le rólam!
 Takarodjál!
 Válts lemezt/lépést!

Csók! Csóközön!
 Csó! Csövi!
 Háj, háj! Hí, hí!
 Halihó!
 Heló! Helósztok!
 Szász!
 Szia, szió, szióka, sziasz,
 sziasztok!

***Trágár, durva szavakat és kifejezéseket is gyakran hallhatunk.
 Használatukat semmiképp sem ajánljuk, de célszerű megérteni őket.***

(meg)baszik (közönsz; bosszúságot kifejező: Bassza meg!)
 fasz (férfi nemi szerv; ostoba férfi jelentésben: Hülye ~ !
 kurva (prostituált; szitkozódásban: felháborodást kifejező: ~ hideg van!)
 pica (női szeméremtest; erős felháborodást kifejező: Menj a ~ba !)

1. A kiskamaszok nyelvében is felbukkannak ilyen kifejezések! Fejtsd meg az alábbi Janikovszky írásban levő megjelölt kifejezéseket!

Az úgy volt,

hogy mihelyt kisütött a nap, és levettük a dzsekiket meg a sapkákat, a lányok azonnal elkezdtek fésülni. De nemcsak úgy egyszer, hogy ne legyenek kócosak, hanem folyton. Fésülködtek az órákon, a szünetekben, hazafelé menet, délután, sőt szabad szombaton is. Legföljebb azért hagyták abba, hogy néha az ujjukra tekerjék a hajukat. És egyszeriben tükrük is lett, mindnek, pedig akármibe /lefogodom/, hogy ősszel meg télen nem volt.

Mondtam is a Zsombónak, hogy figyeled, ezek bediliztek (= _____), és a Zsombó mondta, figyelj. És úgy látszik, más is figyelte őket, mert tegnap délután a Csaba megállított a lépcsőházban, hogy ki volt az a helye kis szőke csaj (= _____), akivel a kapuban álltam. Én nem bántam, hogy Csaba szerint én helyes kis szőke csajjal állok a kapuban, de mivel csak a Móni cövekel (= _____) itt egy darabig, hát azt mondtam, hogy nem emlékszem. De azért birizgált (= _____) a dolog, és bár tudtam, hogy én nem ismerek egyetlen helyes kis szőke csajt sem, a biztonság kedvéért megkérdeztem a Zsombót az edzésen, hogy szerinte milyen színű a Móni haja. Mit tudom én, mondta Zsombó, egy biztos, hogy a fésűje kék, mert a múltkor rajtam kereste.

Aznap nem tudtam elaludni, mert folyton azon törtem a fejem, hogy milyen színű a Móni haja, de sehogyse jött be (= _____). Aztán próbáltam visszaemlékezni a

saját hajamra, de azt se tudtam, merthogy olyan szeszínű, és különben se lehetett villanyt gyújtani az öcsém miatt.

Másnap aztán az első dolgom volt, az iskolában, hogy megnézzem a Móni haját. Hát szőke! Ennek úgy megörültem, hogy mindjárt elmondtam neki, hogy mit kérdezett a Csaba, meg hogy én nem jöttem rá, hogy ő a helyes kis szőke csaj. De ahelyett, hogy örült volna, csak a vállát vonogatta, hogy érdekli is őt az a girnyó (= _ _ _ _ _), akinek még bajusza sincs.

Először jólesett, hogy szerintem a Csaba girnyó, de aztán rájöttem, hogy ez a girnyó mégiscsak két évvel öregebb és fél fejjel magasabb, mint mondjuk én, akinek szintén nincs bajusza. Így aztán kikértem magamnak a Csaba nevében a girnyót, s csak aztán kezdtem el azon gondolkozni, hogy honnan tudja a Móni, hogy milyen a Csaba, mikor nem is ismerik egymást.

Az csak úgy lehet, hogy a lányok nemcsak magukat nézegetik, hanem a fiúkat is, és a fiúk a lányokat, és ha az egyiknek tetszik a másik, akkor rászól, hogy most mit bámulsz.

Hazafelé menet én is elkezdtem a Mónit nézni, mert most már meg akartam jegyezni, hogy milyen.

Most mit bámulsz, kérdezte Móni, téged, mondtam én, de miért, kérdezte Móni, csak, mondtam én, még nem láttál ilyet, kérdezte a Móni, még nem, mondtam én.

És ez valahogy igaz is volt, pedig három éve előttem ül.

2. Papp Lászlóról szóló írásban megjelöltünk három szót. Lapozzon vissza és újra olvasva értelmezze jelentésüket!

3. Játsszunk! Képzeljük el a következő helyzeteket! Írja le, mit mondanak az emberek!

- A) Baráti társaság focimeccset néz a tévében. Góóól!
- B) Hétvégi kézilabda mérkőzés. Tele van a csarnok a szurkolókkal. A bírók hetest ítélnék az egyik csapatnak.
- C) Reggel fél nyolc van. A metrószerelvény két állomás között hirtelen megáll. A kocsiban fiatalok és idősek, nők és férfiak utaznak. Egyre idegesebbek az emberek.
- D) Egy barátnője elmeséli, hogyan lopták el a pénztárcáját a bevásárlóközpontban.

1.

☐ emberek ☐	☐
határozatlan névmás	
1. Vkiel, vmivel nem azonos, nem ő, nem az. 2. Elterő minőségű.	1. Kettő közül másodikként említett. 2. A többi hasonló közül egy. 3. A megnevezett mennyiségű többi.

a) Egészítse ki a megfelelő névmással!

b) Határozza meg, hogy melyik jelentésében szerepel a szó!

1. A _____ kezedet nyújtsd!
 2. Ez kétszáz, a _____ ötszáz forint.
 3. Itt narancsot, mandarint és _____ déligyümölcsöt lehet kapni.
 4. Amióta nem találkoztunk, nagyon megváltozott, _____ ember lett belőle.
 5. Milyen _____ itt a levegő!
 6. Adj egy _____ poharat, mert ez törött!
 7. A lányok közül kettő szőke volt, a _____ három pedig barna.
 8. Folyton _____ és _____ kívánságokkal állt elő.
 9. Egész este hívtam, de állandóan _____ beszélt.
 10. Egész idő alatt nem a lényegről volt szó, végig _____ beszélt.
-
1. Egyesek mellen, _____ váltott karral szelték a vizet.
 2. Két oka lehet. Az egyik, hogy nekem soha nem voltak ügyeim. A _____ , hogy soha nem voltak titkaim.
 3. Ami az üzletet illeti, ott látja _____ a helyzet.
 4. Aztán _____ idők jöttek.
 5. Miért nem tudnak ez alatt a néhány év alatt lemondani minden _____ és csak a sportnak élni?
 6. Egyik karunkat emeljük fejünk fölé, a _____ hátra, a hátunk mögé.
 7. Önnek szerencséje van, és nem kell _____ tennie, mint tekintetét átemelni a jobb oldal elejére.
 8. És úgy látszik, _____ is figyelte őket.
 9. Ha az egyiknek tetszik a _____ , akkor rászól, hogy most mit bámulsz.

2.

<i>az előtt a szó előtt áll, amelyre vonatkozik</i>	<div style="text-align: center;">□</div> <i>rendszerint követi azt a szót, amelyet tagad</i>
---	--

Melyik jó?

1. 1965 és 1980 között az ismertté vált korrupciós bűncselekmények az összes ismertté vált bűncselekmény alig egy százalékát tették ki, 1981 és 1998 között még egy ezrelékét _ _ _ _ _ .
2. A házasságban meg lehet osztani azokat a gondokat, amelyek házasság nélkül _ _ _ _ _ lennének.
3. A jó családapá törődik a gyerekeivel, nem szigorú hozzájuk, _ _ _ _ _ kényezteti el őket, és türelmes.
4. A mai nap dohány-abrakja. _ _ _ _ _ negyven, hanem ötven.
5. A selejtezőkön viszont nem indul, és nem kér szabadkártyát _ _ _ _ _ .
6. Ami ráadásul _ _ _ _ _ az övék, sokkal inkább a saját létezésedé.
7. Az egyik gyerek is elkezdte az építőipari technikumot, szerintem nagyot ugrott előre, és _ _ _ _ _ sikerült neki!
8. De valahogy _ _ _ _ _ kívántam kilengeni.
9. "Este van, este van ... a tűz _ _ _ _ _ világít"
10. Ezen túlmenően _ _ _ _ _ közölhet illetéktelen személlyel olyan adatot, amely munkaköre betöltésével összefüggésben jutott tudomására.
11. Ezért aztán soha _ _ _ _ _ kellett bujkálnom az újságírók elől.
12. "Maga evett ő már, a gyerek _ _ _ _ _ éhes"
13. Még azonos közegen belül _ _ _ _ _ gondolnak ugyanarra az emberek, ha családról beszélnek, még ha gyakran úgy tesznek is, mintha ez nem így volna.
14. Meg aztán _ _ _ _ _ csak az utat figyelem, ilyenkor sok mindenem töröm a fejem.
15. Még négyesztendős _ _ _ _ _ voltam, másfél hónapi gyakorlás után mégis már szabadon úszkáltam.
16. Mi _ _ _ _ _ egyértelműbb annál, mint hogy jó volna tenni valamit e jelenségek ellen.
17. Milyen furcsa ugyanakkor, hogy legnagyobb természeti kincsünkkel, az emberi tehetséggel szinte senki _ _ _ _ _ foglalkozik.
18. Nálunk többé nincs cigaretta. Vendégeknek _ _ _ _ _ .
19. Negyedik érdekesség, hogy a szülőknek fogalmuk _ _ _ _ _ volt a költészetről.
20. Nem mondták, hogy irigylik. De _ _ _ _ _ tapasztaltam ilyet.
21. S pár percig maga _ _ _ _ _ érti, hogy akkor most melyik világ az igazi.
22. Sokan talán _ _ _ _ _ tudják: először futballozott, s csak 19 évesen kezdte az ökölvívást.
23. Ugye _ _ _ _ _ volt olyan szörnyű?

9. Szórakozás, művelődés

Szenvedélyes gyűjtők: hobbisták

Gergely Nóra írása¹

Épphogy megismerkedtetek, semmit sem tudsz róla. Azonkívül persze, hogy jóképű, magas és kék szemű. Vagy ellenkezőleg: zömök, köpcös, mégis nagyon-nagyon... Kellemesen beszélgettek egy csésze kávé mellett, csak úgy, semmiségekről. Aztán elhangzik a bűvös két szó: a hobbim... a gyűjteményem. Állj! Ne ereszd el a füled mellett a legfontosabb adatot, feltétlenül járj a végére, mit gyűjt ez az ember, mibe öli magányos

óráit. Persze ne számíts rá, hogy tüstént kiteríti előtted valamennyi kártyáját. A gyűjtők bizalmatlanok. Valószínűleg csupán egy-két szóval fog célozni érdeklődési körére. Ám a csekélyke információból rengeteg hasznos tudásra tehetsz szert. Mert a gyűjtés olyan, akár a röntgenkép: megismerheted belőle a gyűjtő belső felépítését (készségek, hajlamok, szellemi képességek, társadalmi helyzet, érdeklődési kör, elfojtott vágyak,

jövedelmi viszonyok), s felállíthatod a diagnózist. A szenvedélyes gyűjtő ugyan nem egészen normális, ám a légynek se árt, s a legnagyobb mértékben alkalmas rá, hogy a női nemmel közelebbi kapcsolatba kerüljön.

Megtudtad, mi a gyűjtőszenvédélye? Akkor semmi akadály, hogy az is megtudd: vajh ki ő, mit tartogat a jövő, mi a rossz és mi a jó a hobbi-jában.

1. Kongói rituális álarc, tam-tamdob, kristálygömb, amulett, szelleműző kereplő, jóskártya, varázsinga

Jelleme: Már-már betegesen vonzódik a természetfölöttihez, hajlamos mindent agyonmisztifikálni, a szellemek befolyásával magyarázni. Akkor érzi magát a legjobban, ha úton van egy távoli földrész felé.

Mit hoz a jövő? Ha nincs ellenedre a kártyajóslás, ha a parkban sétálva kényszeresen tépkeded az akácleveleket ("szeret, nem szeret, szívből, színből, igazán"), ha az újságban először a horoszkóphoz lapozol, akkor egy ilyen pasival nem lesz rossz dolgod. Azért gondold végig, hogy el tudod-e képzelni az életet egy jurtában vagy vigvamban, ahol a mennyezetről tibeti kolompok lógnak, a sarokban sámándobok riasztgatnak.

Mi a rossz benne? Nincs nappal és éjszaka, csak fekete függönyök, kormos gyertyák, füstölők.

Mi a jó benne? Leszoksz a szőrszálhasogatásról, eldobod a mérnökvonalzót, patikamérleget.

2. Bélyeg

Jelleme: Házias és meglehetősen kellemes. Ha feltűnik a láthatáron egy postaügyi ritkaság, húzd el a csíkot.

Mit hoz a jövő? A bélyeggyűjtő általában józan, szeretetreméltó férfi. Engedd, hadd keresse kedvére azt a semmi kis papírdarabot, amelyet "zöld Mauritiusnak" becéznek. A szívét már azzal meghódítod, ha magadnál hordasz egy nagyítólencsét.

Mi a rossz benne? Be kell bifláznod néhány érthetetlen bélyeggyűjtő szakkifejezést.

Mi a jó benne? Elvisz magával Mauritiusra, s miközben az Indiai-óceán selymes homokpartján bogarászik a zöld kincs után, te bronzbarnára sülsz. Minden vagyona elfér néhány albumban, s a bélyeg nem kér enni.

¹ Cosmopolitan, 2000. június

3. Márka, font, frank, jen és drachma

Jelleme: Bölcselkedésre hajlamos, képes a hétköznapiiban felfedezni az emelkedettet. A pénz számára nem értékmérő eszköz, hanem műalkotás. Ő aztán nem veszi el a fejét, ha inflációról és devalválódásról hall, mert ismeri a forint, a pengő, a jugó dinár és a román lej mélyrepülését.

Mit hoz a jövő? Bár anyagi helyzete nem túl acélos, bőkezűbb lesz, mint a Mikulás. Szentül hiszi, hogy a pénz bármikor tönkremehet és bárkit tönkretelhet, így hát amihez hozzájut, azt rögvést elkölti (gyűjteménye darabjait persze óvja, mint a szeme fényét).

Mi a rossz benne? Félteve őrzött mintadarabjaihoz akkor sem nyúlhatsz, ha kilel a vágy egy Guerlan-parfümért vagy egy Swarovski-nyakékért.

Mi a jó benne? Megtanulod megkülönböztetni a cruzeirót az escudótól, az escudót a pesótól, az amerikai dollárt a malajziaitól. Kihal belőled a fősvénység, végre emberhez méltó életet élsz.

4. Kitömött madár, élő rágcsló

Jelleme: Kissé zöld(fülű), félénk és kedves. Rajong a természetért, tavasszal a legszívesebben odvas keltikévé változna.

Mit hoz a jövő? Randevúitok színhelye egy-egy arborétum, állatkert, természetvédelmi terület és kisállat-kereskedés. Esténként állat- és növényhatározókba merültek, közben aranyhörcsögének, ugróegerének, mezei pockának becéz. Midőn levezették a felgyülemlett feszültséget, megetetik a tengerimalacokat.

Mi a rossz benne? Lakását belengi a természetrajzi múzeum könnyed karbolsav illata. Éjszakánként fülesbagoly- és kuvikszemek villognak rád a szoba négy sarkából.

Mi a jó benne? Viselkedj természetesen, és természetjáró programjának célállomása leszel.

5. Csokipapír, zsebnaptár, üres cigarettás-, illetve sörösdoboz

Jelleme: Egyszerű. Úgy is mondhatnánk: a szellemi-lelki fejlődésben némiképp visszamaradt.

Mit hoz a jövő? Aligha kapsz tőle gusztust a kukázásra. Ha megkedveled személyét, tereld szenvedélyét kellemesebb tájakra. Javasold például, hogy gyűjtse drága francia parfümök flakonját. A csomagolóanyag kiürítésének egész embert kívánó munkáját, egye fene, magadra vállald.

Mi a rossz benne? ha jobban megismered, kiderülhet, hogy nem is gyűjtő, csak lusta kidobni a fölösleges kacatot.

Mi a jó benne? Kihajítod a fogyasztói társadalom limlomát – igaz, a kollekció másnap újra eredeti helyén (a nachtkaszlin, a pohárszéken) virít.

6. Ősrégi telefon, gramofon, nipp, vasaló

Jelleme: Asszonyos, kósza, könnyes, borongós. Mindent szeret, ami magán viseli az idő lenyomatát. Meg egy csésze erős kávé, jó szivart.

Mit hoz a jövő? Elmerültek a nosztalgia sóvár hangulatában, a "Gyere, öcsi boci, kapaszkodj" ritmusára ropjátok a szvinget, akárcsak a boldogult ötvenes években. Kedvenc movizstárotok Humphrey Bogart, kedvenc írótok Howard Fast, és nyersgumi talpú cipőre vadásztok a turkálóban.

Mi a rossz benne? Ha porallergiád van, szinte minden. A lakás egy múzeum raktárára emlékeztet.

Mi a jó benne? Egy ilyen férfival bármilyen társaságban megjelenhetsz: rendkívül szórakoztató. Főleg idegeneknek.

7. Modern dzsesszlemez

Jelleme: Semmi sem szent előtte, csak az ösztöneire hallgat. Kiszámíthatatlan és fegyelmezett, rugalmas és kíméletlen, mint egy dzsesszimprovizáció.

Mit hoz a jövő? Ha nem érted a szélsőséges zenei irányzatokat, óvakodj. Biztos, ami biztos, nem emlegesd előtte Ricky Martin, Juli Iglesias vagy a Modern Talking nevét.

Mi a rossz benne? Lemezt cserélni teljesen reménytelen.

Mi a jó benne? Miles Davis trombitájától révületbe esik. Ha odaveted, hogy John McLaughlin csodálatos gitáros, mindörökre magadhoz láncolod.

8. Hatalmas csillogó autó

Jelleme: Álmodozó kisfiú, aki végigjátssza az életét. Bizonyára milliomos, mert játékszere nem olcsó.

Mit hoz a jövő? Jaguar, Rolls-Royce, Bentley, Lincoln. Rossz esetben a végén egy koldusbot.

Mi a rossz benne? Aligha engedi meg, hogy te fészíts a volánnál, az az ő játéka!

Mi a jó benne? Jobb az anyósülésen gubbasztani, mint zsúfolt villamoson tolongani.

9. Szocreal festészet

Jelleme: Céltudatos, hideg, számító. Egy vagyont fektetett acélkohók és vízi erőművek ábrázolásába, most várja a megtérülést.

Mit hoz a jövő? Vörös zászlók közt fekszel, élmunkások alatt ébredsz, traktoristákkal reggelizel, a Központi Vezetőség szigorú tekintete előtt szeretkezel.

Mi a rossz benne? Ismerőseidet elvtársnak szólítod, otthon a Szabad Népet olvasod.

Mi a jó benne? A falról figyelő mesterek rávezetnek a felismerésre: lányodnak-fiadnak majd jobb sorsa lesz.

10. Autogram

Jelleme: Vagy nyílt és érdeklődő, vagy beszűkült és gátlásos. Utóbbi esetben hasra esik minden tekintély előtt, és elveszti egyéniségét.

Mit hoz a jövő? Ha gyűjtöd tehetséges ember, időről időre ajándékozd meg. Vedd meg az antikváriumban Olga Wendland német író nő valamelyik regényét, és szép kalligráfiával vésd az első oldalra: Olga Wendland – Wohlbrück, Berlin 1927. A hatás garantált.

Mi a rossz benne? Minden másodrangú sztárocska után csorog a nyála. Nem hiszi el, hogy egy popcsillag aláírása az égvilágon senkit nem érdekel.

Mi a jó benne? Az autogramgyűjteménynek kicsi a helyigénye, még a bélyegeket is veri.

1. Válassza ki a megfelelőt!

1. Eleresztí a füle mellett a kérdést,	hogy megfoghassa az orrát. mert kellemetlen lenne válaszolni. mert nem tudja tovább tartani.
2. Addig aludt, amíg Az elejéről Nem nyugodott addig, amíg	a végére nem járt az ügynek.
3. Kiteríti valamennyi kártyáját,	nem titkol semmit. mert nem akarja elmondani, amit tud. mert nyerni akar.
4. Nagyon ügyetlen, ezért Mindenki megveti, mert Olyan jóindulatú, hogy	a légynek se tud ártani.
5. Be kell bifláznok	az új szavakat. a tejet. a párnát.
6. Nem vesztí el a fejét,	csak éppen ma nem találja. mindig tudja, mit kell tenni. mindig nála van.
7. Élete legnagyobb kincse. Nagyon unja már. A szemorvos tanácsolta:	Óvja, mint a szeme fényét.
8. Télen nagyon fázik, Mindenáron meg akarja szerezni, mert Elvesztette a hitelét,	majd kileli a hideg érte.
9. Annyira kértem a barátomtól, hogy Annyira jóízűen evett a barátom, hogy Annyira rosszul volt a barátom, hogy	gusztust kaptam tőle én is az evésre.
10. Nem tiszteli a tekintélyt. Nem jár templomba. Mindenkivel szóba áll.	Semmi sem szent előtte.
11. Ha megbotlik a fánál, Ha feldobják a macskát, Azt hiszi, hogy ez a beosztás olyan tekintélyt ad neki, hogy mindenki	hasra esik előtte.
12. Sokat evett, Fogorvosnál volt, Nagyon szeretné megszerezni azt a képet,	csorog utána a nyála.

2. Kakukktojás. Melyik szó nem illik a többi közé?

a) tüstént	b) pasi	c) csekélyke	d) bogarászik	e) gubbaszt
majd	hapsi	csekély	keresgél	alszik
azonnal	fiú	kevés	barangol	üldögél
mindjárt	férfi	tömeges	böngész	kuksol
rögvest	has	elenyésző	piszmog	csücsül
máris	hapsi	szerény	pepecsel	kuporog

3. Melyik a helyes toldalék/névutó a kifejezésben?

1. Ne ereszd el a füled _____ !
2. A légy . . . se árt.
3. A parton bogarászik kagylók _____ .
4. Szent . . . hiszi, hogy csak neki lehet igaza.
5. Kihal (te)_____ a fösvényység.
6. Rajong a természet
7. Semmi sem szent (ő)_____ .
8. A Beatles zenéje . . . révület . . . esik.
9. Mindörökre magad . . . láncolod.
10. Az anyósülés . . . gubbaszt.
11. Egy vagyon . . . fektetett festmények
12. Hasra esik minden tekintély _____ .
13. Az égvilág . . . senkit nem érdekel.
14. Elveszti egyénisége
15. Idő . . . idő . . . ajándékozd meg őt!

4. Keresse meg az ellentéteket!

1. jóképű	A. biztos
2. zömök	B. csúnya
3. köpcös	C. derült
4. bőkezű	D. előrelátható
5. borongós	E. emberséges
6. kósza	F. elégedett
7. könnyes	G. fösvény
8. kiszámíthatatlan	H. merev
9. fegyelmezett	I. neveletlen
10. rugalmas	J. nyurga
11. kíméletlen	K. sovány
12. sóvár	L. száraz

5. Írjon/mondjon még két hobbit, és a szöveg alapján állítson össze jellemrajzot a gyűjtőről!

1. Hobbi:

Jelleme:

Mit hoz a jövő?

Mi a rossz benne?

Mi a jó benne?

2. Hobbi:

Jelleme:

Mit hoz a jövő?

Mi a rossz benne?

Mi a jó benne?

Petőfi Sándor

Csokonai

Egy kálomista pap s Csokonai
Egymásnak voltak jóbarátai.
Kilődul egyszer Debrecenből,
S a jóbarát előtt megáll,
S: ihatnám, pajtás! így kiált föl
Csokonai Vitéz Mihály.

’No ha ihatnál, hát majd ihatol,
Akad még bor számodra valahol,
Ha máshol nem, tehát pincémbe;
Ottan nem egy hordó bor áll.”
Szólott a pap, s leballag véle
Csokonai Vitéz Mihály.

„Ihol ni, uccu!” fölkiált a pap,
Amint egy hordóból dugaszt kikap;
„Szaladj csapért! ott fönne felejtém;
Szaladj öcsém, de meg ne állj!”
És fölrohan lóhalálában
Csokonai Vitéz Mihály.

A likra tette tenyerét a pap;
Csak vár, csak vár, hogy jön talán a csap,
S a csap nem jött, és a pap morgott:
„De mi az ördögöt csinál,
Hol a pokolba marad az a
Csokonai Vitéz Mihály?

Tovább nem győzte várni a csapot,
Ott hagyta a hordót (a bor kifolyt),
Fölmén a pincéből a házba,
De ott fönne senkit nem talál.
Csak késő este érkezett meg
Csokonai Vitéz Mihály.

Hát a dologban ez volt az egész:
Kereste ott fönne a csapot Vitéz,
Zeget-zugot kikutat érte,
De csak nem jön rá, hogy hol áll?
És így csapért szomszédba mégyen
Csokonai Vitéz Mihály.

A szomszédban valami lakzi volt.
Elébe hoztak ételt és italt;
És im az étel és bor mellett
És a zenének hanginál
Csapot, papot, mindent felejtett
Csokonai Vitéz Mihály.

1. Olvassa fel hangosan a verset! Ügyeljen a ritmusra!

2. Írja le röviden, lényegre törően a vers tartalmát!

3. Keresse meg a versből azokat a szavakat, melyeknek mai megfelelőit adtuk meg!

1. adódik, jut, kerül	
2. dugó	
3. felejtettem	
4. felment	
5. kálvinista	
6. kimegy	
7. lakodalom	
8. lyukra	
9. ment	
10. ott	

4. "Tovább nem győzte várni a csapat"

Írjon további példákat ezzel a szerkezettel!

Rejtő Jenő*

Vesztegzár a Grand Hotelben

(regényrészlet)

Amikor Maud visszatért a szobába, egy úr lépett ki a szekrényből, pizsamában, fején egy ízléses zöld selyem lámpaernyővel, és barátságosan mosolygott.

– Bocsánat – mondta, és udvariasan megemelte a lámpaernyőt –, nevem Van der Gullen Félix...

A leány csak most lett úrrá elzsibbadt idegein. Az ajtóhoz hátrált. Az ismeretlen bizonyára őrült.

– Mit akar itt? Hogyan került a szekrényembe...?

– Kérem önt – mondta az őrült idegen –, ne kiáltson, mert ezzel veszítést okozná egy jólelkű, vidám embernek, aki amúgy is nyomban távozik.

– Hogy került a szekrénybe?

– A... szobából...

– Eh! Nem így értem!

– Az ablakon keresztül jöttem. Hajnalban. Menekültem... és a szálló elhagyott kertjében megpillantottam a nyitott ablakot. Felhúzódkodtam a párkányra, és benéztem... Láttam, hogy az ágy üres... Nosza, beugrottam, a szekrénybe rejtőztem, és izgalomban mélyen elaludtam. Csak most ébredtem fel. Közben egy sportkabát akasztójánál fogva leszakadt, ezért elnézését kérem...

Mivel a nő nem felelt, az idegen letette a fejére hullott lámpaernyőt, meghajolt és elindult az ajtó felé.

– Megálljon! – kiáltotta Maud.

– Parancsoljon! – felelte a rejtélyes ifjú, összeecsapva papucsá sarkát.

– Csak nem akar... egy szál pizsamában kilépni tőlem, a folyosóra?!!

Az idegen szolgálatkészen elindult az ablak felé. Maud szinte felsikoltott:

– Megálljon!

– Kérem... – Kissé ijedten visszalépett, és úgy állt meg, mint aki minden parancsnak már előre is aláveti magát. Maud kétségbeesetten nézett le a kertbe.

Érkező vendégekkel volt tele!

– Ha ide kilép pizsamában egy férfi az ablakomból, akkor én soha többé nem kerülhetek az emberek szeme elé...

– Csakugyan kínos látszat... De talán utólag... félrehívhatná a vendégeket, és külön-külön megmagyarázná, hogy ki az aki pizsamában kilépett innen?...

– Hiszen én sem tudom!

– Az is igaz – hagyta rá nagy búsan Van der Gullen Félix. – Akkor tehát maradok... – mondta, és leült egy karosszékbe. – Nincs egy cigarettája véletlenül?

úrrá lesz vmin
vmi elzsibbad

vkinek a veszítést okozza

vki felhúzódkodik
párkány
nosza

egy szál vmi

szolgálatkészen

vki aláveti magát vminek

kínos

*Rejtő Jenő (1905–1943) író, újságíró

– Hogy képzeled?... Itt akar maradni?!... Így?! A szobámban!

Az idegen most már elkeseredetten csapott a combjára:

– Hát ne haragudjon, kérem, de ha egyszer nem mehetek ki sem az ajtón, sem az ablakon, akkor itt kell maradnom!? Az még az én helyzetemben sem követelheti meg egy fiatalembertől, hogy légneművé változzék vagy felszívódjon, mint egy vakbéltünet?... Már bocsánatot kérek!

Kissé hangosabb lett, mivel felismerte helyzetének néhány pillanatnyi előnyét.

A nő riadtan nézett jobbra-balra.

– Na dehát... valamit mégiscsak tenni kell!...

– Kérem kisasszony, minden részvétem az öné. Az emberek csakugyan hajlamosak arra, hogy egy pizsamás ember váratlan megjelenését félreértsék.

– Szégyellje magát!

– Ezért azok az emberek szégyenkezzenek, akik rosszhiszeműek... Igazán nem ad egy cigarettát?

A nő odadobott egy dobozt az ágy melletti kisasztalkáról. A férfi derűs arccal rágyújtott egy cigarettára, és a többi zsebre tette.

– Csacsi kis história – mondta azután, és kényelmesen hátradőlt a székben.

– Nem tudom még, hogy kicsoda, gonosztevő-e vagy örült – mondta a nő dühösen –, de pusztán ezért a szörnyű helyzetért, amibe belesodort, megérdemelné, hogy keresztüllőjem.

– Ez kihúzná a csávából. De kissé radikális megoldás. Kérem, ha ezzel menthetem a jó híret és a hibámat, szívesen elveszem feleségül – ajánlotta udvariasan –, még mindig jobb, mint hogyha agyonlő. Bár egyesek szerint ez nem biztos.

– Kérem... – mondta a nő. – Én ma este elutazom, addig maradjon itt, és lehetőleg éjszaka távozzon majd. Megértett?... Arra is figyelmeztetem, hogy ha elhatározom magamat, akkor nem törődöm a jó híremmel, és átadom a szálló detektívjének.

– Igen, magától kitelik – felelte a férfi, mintha már régen ismerné Maudot. – Hát majd igyekszem elnyerni a jóindulatát...

– Nem lesz alkalma rá, mert nyomban bezárom a fürdőszobába, és csak akkor bocsátom ki, ha elutazom...

Az ismeretlen arca siralmas kifejezésre rándulódott.

– Képes volna egy kiszolgáltatott férfi helyzetével ennyire visszaélni? – kérdezte siralmasan az idegen.

– Ezt fogom tenni. Választhat a szekrény és a fürdőszoba között.

riadtan

minden részvétem vkié

csacsi kishistória

vki belesodor vkit vmibe

vmi/vki kihúzza a csávából

bűnhődik

kitelik vkitől

siralmas
kiszolgáltatott

– Bezár?... Kérem, fontolja meg. Foglyul ejteni és rabságban tartani egy védtelen embert...

– Ha ilyen léhán fogja fel a helyzetet, még rosszabbul is járhat.

– Képes lenne verni? – kérdezte látszólag rémulten, és Maud bármilyen dühös is volt, elnevette magát.

– Legszívesebben rendőrnek adnám át, ezért bűnhődnie kellene! Szigorúan! – folytatta azután még dühösebben. – De úgy látszik, nem bánja egyáltalán, hogy egy úrinőt, a legelőkelőbb szállóban, ilyen helyzetbe hozott!

– Honnan tudja, hogy az én helyzetem nem rosszabb-e ezerszer? Honnan tudja, mennyire szenvedek ebben a pillanatban?

Maud önkéntelenül is, kissé ijedten lépett a férfi felé.

– Valami... baja van?

– Van... Lehet, hogy percekben belül éhen halok... – Síri hangon tette hozzá. – Dél van, és én még nem ebédeltem...

– Nahát, tudja... Azt sem csodálnám, ha körözött rabló lenne! Ennyi cinizmus...

– Nézze, kedves zsarnokom, mielőtt megkezdem a büntetésem kitöltését a fürdőszobában, tudja meg, hogy az ön magatartása is sok kívánnivalót hagy hátra.

– Tessék?! Hogy érti ezt?!

– Ön szemrehányást tesz, amiért ártatlanul meghurcoltam a világ előtt. Viszont – és a hangja komor, sőt vádló lett: – hol volt ön ma éjszaka?!

– Mi?...

– Jól hallotta a kérdést! Miért másztam én éppen ebbe a szobába? Mert üres volt. És miért volt üres? Mert ön nem tartózkodott benne. Ha itt alszik az ágyban, akkor én diszkrétan távozom a párkányról, és most nem fenyeget keserves rabság, egy fürdőszobában, ahol kénytelen leszek megenni egy pipereszappant, hogy elkerüljem az éhhalált... Igen, kisasszony! – és felemelte a hangját, mint egy zord közvádoló a bűnper főtárgyalásán: – hol volt ön ma hajnalban négy és öt óra között?

A nő döbbenten, csodálattal állt, a pizsamás ismeretlen káprázatos szemtelenségétől lenyűgözve... Aztán így szólt:

– Mégsem zárom a fürdőszobába.

– Maradunk a szekrénynél?

– Nem! Átadom a szálló detektívjének.

– Ám legyen – felelte búsan, és mélyet sóhajtvá elindult az ajtó felé, mint aki vérpadra lép.

– Várjon! – kiáltotta Maud, és dühösen toppantott... Istenem, micsoda helyzet! – Maradjon...!

foglyul ejt
rabságban tart
léha

előkelő
vmilyen helyzetbe hoz vkit

síri hangon

körözött rabló

a büntetés ki/letöltése
sok kívánnivalót hagy hátra

szemrehányást tesz
ártatlanul meghurcol

felemeli a hangját

döbbenten
lenyűgözve vmitől

– Nem, nem... Ön megsértett.

Maud a karjába kapaszkodott:

– Csak tréfáltam... Szó sem lehet arról, hogy így kilépjen a szobámból...

Az idegen sóhajtott, és hősi komorsággal megrázta a fejét:

– Nem... Mégis megyek a detektívhez. Önként! Az ilyen ember bűnhődjön... Igaz volt. – És tragikusan a mellére csapott, kétszer. –Én bűnhődni akarok!... Mea culpa! – kiáltott. – Mea culpa... én bűnhődni akarok.

Maud megragadta a karját:

– Az istenért, ne kiabáljon!

– De én nem hagyom magam a fürdőszobába zárni...

– Nem zárom be... – suttogta megtörtén a nő.

– Az más... Akkor esetleg maradok – és visszaült. – Nem vagyok rossz ember, ha arról van szó, hogy egy hölgy a segítségemet kéri...

Ebben a pillanatban kopogtak az ajtón.

megrázza a fejét

mea culpa (latin) = az én bűnöm

megtörtén

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Keresse meg az értelmező szótárban a jobb oldalra kiírt szavakat, kifejezéseket!

2. Válassza ki a megfelelő folytatást!

1. A leány csak most lett úrrá
2. Aláveti magát.....
3. Felhúzódkodtam.....
4. Kihúzná a csávából,.....
5. Vesztét okozná,.....
6. Szó sem lehet

A. az ablakpárkányra
B. ha elárulná a titkát
C. a félelmén

D. arról, hogy így elmenjen
E. ha kapna egy kis kölcsönt
F. a parancsnak

3. A. Párosítsa a szavakat!

1) ártatlanul	a) ejt
2) felemeli	b) tart
3) foglyul	c) hangon
4) körözött	d) rabló
5) megrázza	e) meghurcol
6) rabságban	f) a hangját
7) síri	g) a fejét

B. A kapott kifejezéseket tegye a helyükre!

1. elfog, elkap vkit:
2. hangosabban beszél:
3. keresett bűnöző:
4. nemet int, tagad:
5. panaszos beszéd módban:
6. rossz hírbe kever, pedig nem is tett semmit:
7. vkit bezár, börtönbe csuk:

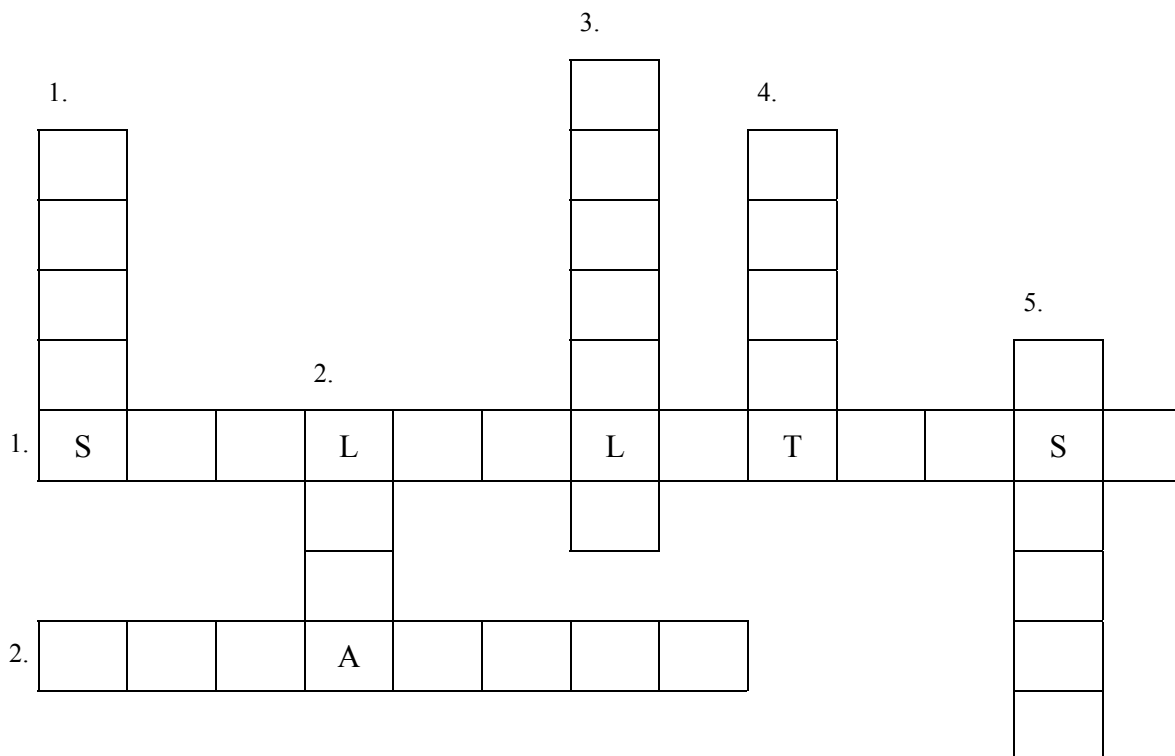
A fenti kifejezéseket használva írjon egy kis történetet!

4. Olvassa fel hangosan a szöveget megfelelő hangsúlyozással, szünetekkel, érzelmekkel!

5. Írja be a regényrészletben előforduló mellékneveket a megfelelő helyre! (Egy négyzetbe egy betű kerüljön!)

VÍZSZINTES: 1. . . . fiatalember; 2. . . . arckifejezés

FÜGGŐLEGES: 1. . . . látszat; 2. . . . felfogás; 3. . . . szálloda; 4. . . . tekintet;
5. . . . história

6. Feleljen a kérdésekre!

1. Hol játszódik az első fejezet?
2. Milyen ruhában volt a férfi?
3. Melyik napszakban kezdődik a történet?
4. Milyen korúak a szereplők?
5. Miért nem engedi ki a szobából Maud Félixet?
6. Ismerték egymást korábban is?
7. Miért volt dühös Maud?
8. Maud szerint Félix nagyon szemtelen. Igaza van?
9. Félix nagyon éhes. Hogyan adja Maud tudtára ezt a dolgot?
10. Hív rendőrt Maud?
11. Mit gondol, hogyan folytatódik a történet?

Ajánljuk, hogy olvassa végig a regényt! Jól fog szórakozni!

Színházi anekdoták könyve

Amikor 1856-ban Jókai anekdota (adoma) gyűjteménye megjelent, Kerékgyártó István, a pesti egyetem tanára így ismertette a kötetet: "Az adoma (anecdota) rendszerint csattanó végzetű, rövid, figyelmet feszítő eleven eseményke, és így különösen alkalmas a társasági körökben mulattatásra, főleg, ha éppen kellő idején és finom mulattatási ügyességgel mondatik el: ily körülmény közt a már hallott adoma is kedves benyomást teend." és még azt is hozzáfűzte, hogy azoknak ajánlja a könyvet, akik örülni tudnak az "elmés ötleteknek, a vidám kedvcsapongásnak barátai és kiket a magyar népnek életére vonatkozó adatoknak gyűjteménye érdekel".

1. A tárgyragot elhagytuk a szövegből. Tegye oda, ahol szükséges (7)!

Megyeri Károly színész (1799–1842) búcsúszava

Az a legenda járja világszerte, hogy a nevetés gyógyít. Csak azok nem örökéletűek, akik nevetető művészetükkel sok ezer ember lelke meggyógyították. Így volt ezzel Megyeri is, akinek halálos ágya körülállták barátai, tisztelői és irigyei.

A bölcs komikus lehunyt pillái alól nézte, nézte a szipogó, könnyei törlő, megrendült asszonyok és férfiak, s mosolygott befelé. Majd halk, de töretlen hangon ez mondta:

– Vigasztalódjatok barátaim és barátnőim! Úgysem fogtok annyi ideig sírni utánam, mint amennyi ideig neveltettek bennetek!

2. Határozóragokkal kell kiegészítenie a szöveget!

Baghó, a kellékes

A halandó hajlamos azt hinni, hogy a színház az igazgató . . . , a rendező . . . , a színész . . . , a pénztároskisasszony . . . , s legfőljebb a sűgő . . . áll. Nem tudja, mert nem láthatja, hogy a háttér . . . nyüzsgő színpadi munkások nélkül aligha volna előadás.

A legkevésbé kellékes nélkül.

Baghó kellékest úgy könyveli el a színháztörténet, mint ügyes, csalafinta és humoros embert, akinek gyakran vette hasznát a színészet. Egyik nagyobb vidéki városunk . . . , ahol éppen új szálloda épült, ő keresett lakást a társulat Megáll a portás előtt.

– Hogy egy szoba az első emelet . . . ?

– Öt forint.

– Hát a második . . . ?

– Három forint.

– És a harmadik . . . ?

– Ott csak kettő.

Baghó köszön és indul.

– Nos, Baghó úr, hát nem veszi ki a szobát?

– Nem elég magas nekem ez a szálloda.

*

3. Tagolja a szöveget!

Fiatalkorábanszerelmesvoltegykóristanőbemegekérteakezétdekosaratkapotttízévmúlvmegintegy társulathozkerültekaderékhölgyegyenesennekirontmagamegkérteakezemetméga múlt századbanénakkorkosaratadtamdemostmeggondoltammagaménisfeleltBaghóésfaképnélhagytanaőt...

4. Válassza ki a megfelelő igét!

Szigligeti és a nagybögös

Szigligeti Ede színész, rendező, dramaturg, kiváló színpadi szerző (1814–1878) a Nemzeti Színház nagyhatalmú igazgatója *van/volt/lett* éppen, amidőn karmestere *megkeresse/megkeresi/megkereste* őt az irodájában.

– Igazgató uram! Elengedhetetlenül nagy szükségem *van/vagyok/volt* egy új nagybögösre.

– Aztán mennyibe *került/kerülne/kerüljön* az az elengedhetetlen nagybögös?

– Évi hatszáz forintnál alul jól nem *kaphatunk/kapjunk/kaphatjuk*.

– Okvetlenül szükséges?

– Mint egy falat kenyér.

– Ha, *tételeznénk/tételezzük/tételezünk* föl, *fölemelem/fölemeljem/fölemeljek* a maga fizetését háromszáz forinttal, akkor is olyan elengedhetetlenül nagy szükség *volt/van/lenne* arra a bögösre?

A karmester *tétovázott/tétováztunk/tétováztak*.

– Hát, igazgató uram, akkor... akkor nem éppen szükséges annyira.

– No *lásson/lássa/lát*, öcsémuram. Akkor nem *szerződtetjük/szerződtettünk/szerződtetünk* új nagybögöst.

– Nem, igazgató uram. Hanem ... hogy is *leszünk/lesznek/lesztek* most már az én fizetésemeléssel?

– Sehogy. Arra ugyanis éppen olyan kevés szükség *voltál/vagy/van*, mint a nagybögösre.

5. A beszélgetés mondatainak sorrendjét összekevertük. Állítsa vissza a helyes sorrendet!

Szigligeti és a gyógyszer

Kezdő vidéki színész korában Szigligeti olyan nyomorúságos életet élt, mint a többi csepűragó társa. Egy alkalommal nagyon megbetegedett, s társai elküldték őt egy helybéli orvoshoz, aki híres volt műpártolásáról. Nemcsak megvizsgálta a színészeket, hanem gyógyszert is adott nekik ingyen.

El is ment Szigligeti. Este előadás előtt kérdi tőle az egyik kórista:

1. ☐ Adott bizony.

2. ☐ Gyógyszert is adott?

3. ☐ Mert csak étkezés után alkalmazható.

4. ☐ Na, és használ?

5. ☐ Na, voltál orvosnál?

6. ☐ Nem tudom bevenni.

7. ☐ S miért?

8. ☐ Voltam.

6. A rámutató és a kötőszavakat kiemeltük a szövegből. Tegye a helyükre!

Újházi és a marha

Újházi Ede, a Mester, a nagyszerű színész mindenkit, _____ egy kicsit is kedvelt, lemarházott. Egyszer egy érzékeny lelkű főpincér viszont _____ megsértődött ezen, _____ bírósághoz fordult elégtételért. A bíróság _____ kötelezte a Mestert, _____ nyilvánosan kérjen bocsánatot a sértésért.

– _____, tisztelt bíróság – áll fel Újházi –, egy főpincérnek nem mondhatom azt, _____ marha?

– Nem mondhatja.

– _____ egy marhának például mondhatom, _____ főpincér?

– _____ akarja, mondhatja – tárta szét a kezét a bíró csodálkozva.

Újházi a pincérhez fordult.

– _____ bocsánatot kérek, főpincér úr!

akit
akkor
arra
és
ha
hogya
hogya
hogya
hogya
tehát
úgy

7. Tegye az igéket múlt időbe! (Két esetben nem kell változtatni!)

Fedák és életkora

Művészeténél csak hiúsága *van* nagyobb (1879–1955). Érett asszony korában is *aggályoskodik*, hogy *megöregszik*. Már akkor is, amikor még senkinek sem *jut* eszébe vele kapcsolatban a kort emlegetni. De néha ezt szellemesen és öniróniával *hozza* elő.

A színészek a Belvárosi Színház társalgójában háborogva *tárgyalják*, hogy hány vagon korom *hullik* évente a pestiek nyakába. Ekkor *lép* be Fedák Sári – és mindenki *elhallgat*.

– Na, gyerekek, miért *némultok* el? Úgyis *tudom*, miről *beszéltek*.

– Na miről?

– A koromról.

8. A kiemelt mellékneveket tegye vissza a helyükre!

New Yorkban – a New York kávéházra emlékezve

Korda Sándor (1881–1956), a _____ filmrendező, aki a filmvilág egyik _____ nagysága lett, _____ halálának bekövetkezése előtt egy héttel még New Yorkban tárgyal _____, _____ filmjének, a "III. Richárd"-nak _____ közvetítése ügyében. Egyik _____ estjén együtt vacsorázott Hajnal Jenő, _____ újságíró barátjával.

egykori
hatalmas
magyar
nemzetközi
pesti
szabad
televíziós
új
váratlan
világhírű

Távozás előtt Hajnal udvariasan fölsegítette Korda kabátját, aki mosolyogva így szólt:

– Harminc évvel ezelőtt még nem segítetted volna föl a kabátomat a pesti New York kávéházban.

– De csak azért nem – válaszolta Hajnal –, mert akkor még nem volt kabátod!

Szűkül a hanglemezipiac

A világtrendhez hasonlóan tavaly Magyarországon is csökkent az eladott hanghordozók száma. A Magyar Hanglemezkiaadók Szövetsége (Mahasz) most közzétett adatai alapján 2000-ben hazánkban 7,4 millió hanghordozót értékesítettek, 5 százalékkal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A kalózkidványok piaci részesedése becslések szerint változatlanul 15 százalék alatt lehet.

A hagyományos lemezipiacot tavaly világszerte megtorpanás, illetve kismértékű visszaesés jellemezte. Bár a nemzetközi hanglemezkiaadó szövetség, az IFPI a 2000-es összesített adatokat csak hónapok múlva publikálja, az előzetes hírek szerint az Egyesült Államokban 2, Kanadában 13, Ausztráliában 6, Ázsia országaiiban pedig 3 százalékos a piacsűkülés, miközben Európa felemás képet mutat. A két legnagyobb piacon, Németországban és Angliában 5–6 százalékos bővülésről számolnak be, a kontinens középső és keleti felén, Csehországban, Szlovákiában, Lengyelországban vagy éppen Magyarországon pedig kisebb-nagyobb mértékű visszaesés tapasztalható.

Hazánkban például tavaly közel 5 százalékkal kevesebb hanghordozót (CD-t, kazettát, vinylt, single-t és zenei videokazettát) értékesítettek, mint egy évvel korábban. A 9,5 milliárd adó nélküli nagykereskedelmi összforgalom ugyan 10 százalékkal több az 1999-es esztendő 8,6 milliárdos forgalmához képest, de ez nagyjából megegyezik az infláció mértékével.

Tovább változik a hanghordozók piaci szerkezete: míg 1994-ben a kazetták részesedése 72 százalék volt, addig tavaly már csak 45 százalék, ezzel párhuzamosan a CD-ké ma 51 százalék fölött van. Változatlanul erősnek tűnik a hazai előadók piaci részesedése, 2000-ben minden száz eladott hanghordozóból 45 hazai előadóé volt. (Igaz értékben már nagyobb a különbség, ott 58/42 a külföldiek javára.) Ez azért is jelentős, mert a kilencvenes évek első felében – a volt szocialista országokhoz hasonlóan – a korábbi hatvan százalékról 1995-re 34,6 százalékra esett vissza a hazaiak részesedése, azóta viszont ismét folyamatosan nő. Változatlanul jól szerepelünk a komolyzenei eladási statisztikákban: Magyarországon tavaly 872 ezer klasszikus CD-t értékesítettek, ami a piac 12 százalékát jelenti.

A Mahasz adatai természetesen nem foglalják magukban a kalóz – hivatalos terminológiában jogellenes – kiadványokat. A világ fejlettebb régióiban ennek nagysága nem éri el az összforgalom 3 százalékát, Magyarországon ez az arány

jelenleg 15 százalék. Jelentősen átalakult azonban az elmúlt két évben a hazai hanglemezfeketepiac: míg 1998-ban a főként Romániában gyártott hamis kazetták, illetve ukrán és bolgár eredetű kalóz CD-k okoztak fejfájást a lemezkiaadóknak, addig ma a CD-író készülékek terjedése nyomán felgyorsult digitális másolás jelenti számukra a legfőbb bevételkiesést.

Az Universal Hungary (korábban PolyGram), négy éve a hazai piacvezető kiadó, tavaly mintegy 1,5 milliárd forintos forgalmat produkált. (A további öt sorrendje: EMI, Warner, BMG, Sony, Record Express.) Ez azonban csak az itthoni eladásait jelenti, hisz az Universal Szlovéniát és Horvátországot a hannoveri gyárból szintén Magyarországon keresztül látja el a termékeikkel.

Érdekes módon a hazai művészek részesedése talán éppen az Universalnál a legkisebb, értékét tekintve alig 18-20 százalék, miközben a második helyezett EMI vagy a harmadik Warner ezen a téren számít igen erősnek (bevételük 30-35 százalékát adja). Hegedűs László, az Universal Hungary vezetője elmondása szerint ma nagyságrendekkel óvatosabbak a hazai sztárokkal. Néhány éve úgy gondolták, az évi 30 kiadványból majd a piac válogat, ma viszont inkább ők szeretnék megmondani, hogy mi az a 18-20 kiadvány, amelyik piacképes. Így vált a magyar részlegük mára közel nyereségessé.

Magyarországon változatlanul nagy a különbség a hazai és a külföldi előadók lemezeinek árai között, jelenleg 3 ezer, illetve 5 ezer forintba kerülnek az újdonságok. Görögországban néhány évvel ezelőtt radikális lépéseket tettek ezen a területen, az EMI helyi részlege kezdeményezésére gyakorlatilag egy szintre emelték a kettőt, ami felemás helyzetet eredményezett. Egyrészt a kiadók nyereségesek lettek, másrésztől megugrott a kalózkidványok piaci részesedése. A magyarországi multik egyelőre nem terveznek ilyen drasztikus lépéseket, viszont változatlanul sokallják a CD-k forgalmi adóját. Hegedűs szerint sem politikai, sem kulturális, sem gazdasági logikája nincs annak, hogy hazánkban – az európai országokkal ellentétben – áfa szempontjából a CD és a könyv nem azonos kategória. Mint mondta, szeretnék elérni, hogy a komolyzenei lemezek nulla, az úgynevezett könnyűzenei hanghordozók pedig 12 százalékos áfakulcs alá essenek.

Népszabadság, 2001. április 2.

J.B.Sz.

1. Döntse el, hogy igaz-e, vagy hamis, esetleg lehetséges az állítás!

	IGAZ/HAMIS/LEHETSÉGES
1. Különbözik a magyar eladási tendencia a külfölditől.	
2. Eltérőek a piaci változások a világon.	
3. Nagyobb részt csökkent az eladások száma.	
4. A hanghordozó nemcsak a CD-t jelenti.	
5. A magyar bevétel számszerűen nagyobb, mint a tavalyi.	
6. Kb. 10 %-os infláció volt 2000-ben.	
7. A kazetták és a CD-k eladása nőtt.	
8. Az előadók majdnem fele magyar.	
9. 1995-ben adták el a legkevesebbet a magyar előadóktól.	
10. Komolyzenei lemezeket is vásárolnak a magyarok.	
11. Kalózkivadvány = jogellenes kiadvány (=nem fizetnek adót utána).	
12. Magyarországon ötször annyi a jogellenes kiadvány, mint Nyugat-Európában vagy az Egyesült Államokban.	
13. Nem változott a feketepiac kínálata az előállítás szempontjából.	
14. Kizárólag magyarországi forgalmazó az Universal Hungary.	
15. Nem az Universal adja ki a legtöbb magyar előadót.	
16. Nyereséges az Universal magyar részlege.	
17. Majdnem kétszer annyiba kerül a külföldi előadók lemeze, mint a hazaiaké.	
18. Görögországban azonos áron adják a hazai és a külföldi előadók lemezeit.	
19. A kiadók különbözőképpen kívánnak adózni aszerint, hogy komolyzenei vagy könnyűzenei lemezeiről van-e szó.	
20. A fennálló szabályok szerint 25 százalékos áfa sújtja a CD lemezeket.	

2. Válaszoljon a kérdésekre a következő kifejezések egyikével!

a) értékesít vmit,	d) vmi felemás képet mutat,	f) a világ fejlettebb régióiban,
b) radikális lépéseket tesz,	e) fejfájást okoz vkinek,	g) kisebb-nagyobb mértékű visszaesés
c) vki publikálja az adatokat,		

- 1) A közönség is megismerheti a kiadó működését? Igen,
- 2) A volt szocialista országokban forgalmaznak kevesebb kalózkiadványt? Nem,.....
.....
- 3) Az új igazgató átszervezte a vállalatot? Igen,
- 4) Egyértelmű volt a piaci elemzés? Nem,
- 5) Jelentett valami problémát a CD-írók terjedése? Igen,.....
- 6) Kimutatható a csökkenés a lemezeladásokban? Igen,
.....tapasztalható.
- 7) Pénzzé tette a cég a használaton kívüli gépeit? Igen,

Frazeológia (állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások)

A nyelvnek nem csupán a szó az építőanyaga, hanem vannak több szó kapcsolatából kialakult állandó elemei is. (Balázs Géza nyelvész)

- a) Képes beszéd: lógatja a lábát (= unatkozik)
- b) Körülírás: átadja a lelkét a teremtnőnek (= meghal)
- c) Szállóigék (nyelvi hagyomány): bábeli zűrzavar (*bibliai eredetű*)
- d) Köszönések: Jó reggelt kívánok. Kezét csókolom.
- e) Szitkozódások, átkozódások, káromkodások: A fene egye /ette volna/ meg!

1. Jelölje meg, hogy melyik csoportba sorolhatók a következő szókapcsolatok, szólások!

1. esze ágában sincs (= egyáltalán nem akarja)	
2. gondolkodóba esik (= elgondolkozik)	
3. hűvösre tesz (= bebörtönöz vkit)	
4. kereket old (= elmenekül)	
5. köddé válik (= eltűnik)	
6. kötélnek áll (= beleegyezik)	
7. matuzsálemi kor (= nagyon idős)	
8. nem fér a fejébe (= nem érti)	
9. Az ördög vigye el!	
10. páfördulás (= hirtelen véleményváltoztatás)	
11. szemügyre vesz (= alaposan megnéz)	
12. vkinek a kedvében jár (= kényeztet)	
13. vminek lába kel (= vmi eltűnik, vki elvitte)	

ember: felebarátunk
Isten teremtménye
ötödik kerék
(főlöskéges ember)

férő: a teremtés koronája
a ház ura
a család feje (v. családfő)

nő: Éva lánya
gyengébb nem
szébbik nem
fehéknép
oldalborla

Páros kifejezések

hegyen-völgyön
le is út, fel is út
vagy megszokik, vagy megszökik
(a beszéd) sava-borsa

Mondatjellegű kifejezések

a fél fogára sem elég
a hírért sem hallotta
a színét sem látta

bedugja a fülét
egy ujjal sem nyúlt hozzá
eltesz láb alól
felkapaszkodott az uborkafára
felvitte az Isten a dolgát
fontolóra vesz
hasonló cipőben jár
Isten jókedvében teremtette
kérése süket fülekre talált
kimondják a boldogító igent
még a sírjában is megfordulna
mostohán bánt vele a természet
nincs köszönet benne
szedi a sátorfáját
szót fogad
tréfára veszi a dolgot
véget vet vminek
vénasszonyok nyara
világra hoz/jön

Tulajdonság, állapot kifejezésére

a beteg ember az ágyat nyomja
az egészséges embernek vidáman csörgedezik a vér az ereiben
a gyáva ember felhúzza a nyúlcipőt
a bátor ember nem fél az árnyékától
a szomorú embernek lóg a feje
a kedvetlen ember bal lábbal kelt fel
a vidám emberrel verebet lehet fogatni
a fösvény ember fogához veri a garast
a lusta ember lógatja a lábát
a szorgalmas: ég a keze alatt a munka

Kérdések

Kicsoda, micsoda?
Ki az ördög?
Ki a fene?
Mi az ördög hozott ide már megint?
Mi fán terem?

2. Melyik kérdésre adhatjuk a következő válaszok egyikét?

Vagyogatok.
Lehetnék rosszabbul is.
Még vagyok.
Volt jobb is.
Élek.
Ne is kérdezd.
Ha téged látlak, mindig remekül.

3. Mit jelentenek az alábbi kifejezések?

lelkét visszaadta a Teremtőjének
Isten magához szólította
jobblétre szenderül
alulról szagolja az ibolyát
feldobta a talpát
fübe harap

4. Közhelyek: olyan mondatok, kifejezések, melyek banalitásokat közölnek. (Ld. Hernádi Miklós: Közhelyszótár) Állapítsa meg, hogy milyen helyzetben mondhatjuk a következőket!

Lesz, ami lesz.
Tudom, amit tudok.
Ami igaz, az igaz.
Ilyen az élet.
Lényeg a lényeg.
Úgy még sose volt, hogy valahogy ne lett volna.
Van ez így.
Biztos, ami biztos.
Szabály, az szabály.
Mindig az hiányzik, ami nincs.

5. Szólamagyarázat

csütörtököt mond = 1. lőfegyver (puska) a ravasz meghúzásakor nem sül el 2. Terv, vállalkozás nem sikerül

1. = túlzottan költekezik
2. = nagyon figyel, hogy jól hallja
3. = nagyon sír, zokog
4. = buta ember
5. = a szerencséiben reménykedik

- a) hegyezi a fülét
- b) itatja az egereket
- c) kevés a sütnivalója
- d) várja a sültgalambot
- e) az ablakon szórja ki a pénzt

6. Szólashasonlat

a) Párosítsa!

bátor, mint	a bárány
fehér, mint	a hó
sima, mint	a lilium
szelíd, mint	a márvány
tiszta, mint	az oroszlán

b) Írja be a folytatást!

- 1) fél tőle, mint.....
- 2) kerülgeti, mint.....
- 3) ismeri, mint.....
- 4) lassan készül, mint.....
- 5) szegény, mint.....
- 6) iszik, mint.....
- 7) szidja, mint.....
- 8) ritka mint.....

a) a bokrot	e) a fehér holló
b) a kefekötő	f) a tenyerét
c) a Luca széke	g) a tűztől
d) a templom egere	h) macska a forró kását

7. Szállóigék (nagy részükben irodalmi eredetűek). Magyarázza meg a jelentésüket!

Csapot, papot, mindent elfelejt.
A kocka el van vetve.
Nyelvében él a nemzet.
Az idő pénz.
Borban az igazság.

8. Válassza ki a helytelen választ!

1. Megköszönte a segítséget?

a) Azt se mondta: bikk-makk.	b) Persze, többször is.
c) Á, egy szót se szólt.	d) Ne is halljam!

2. Alaposan meggondolta a dolgot?

a) Ügyet se vetett rá.	b) Igen, meggondolta magát.
c) Fittyet hányt az egészre.	d) Nem érdekelte az ügy.

3. Fel tudott mászni a hegycsúcsra?

a) Naná.	b) Meg se kottyant neki.
c) Dehogynem.	d) Nem, mert nagy vihar kerekedett.

4. Miért pattantál fel és szaladtál ki ebéd közben?

- a) Cigányútra ment a cércsütem.
- b) Csöngött a telefon.
- c) Válaszút elé kerültem.
- d) Nem bírtam tovább.

5. Hol lakik a barátod?

- a) Itt a szomszédban.
- b) Örömeben.
- c) Az isten háta mögött, egy kis faluban.
- d) Az alvégen.

6. Meghirdették az épületet eladásra?

- a) Hogyne hirdették volna meg!
- b) Suba alatt adták el.
- c) Ha nincs otthon a macska, cincognak az egerek.
- d) Meg.

1. Írásgyakorlat. 10 percig a toll felemelése nélkül írjon a következő témák egyikéről!

Gyerekkoromban . . .

A legfontosabb döntésem . . .

Ha . . .

A legszebb hely . . .

2. Szabadidős tevékenységek

család
építkezés
háztartás
hobbi
kártya
kert
kézimunka
kiállítás
könyv
mozi
művelődési ház
önképzés
pénzkeresés
pihenés
rádió
séta, kirándulás
sport
sportrendezvény
színház
szórakozás (tánc)
tévézés
újság
vendégség
egyéb

Ez a felsorolás a 80-as évek végén készült. Mik azok a tevékenységek, melyek még nem szerepelhettek a fenti listán, de napjainkban igen jelentőssé váltak?

Készítsen felmérést rokonai, barátai, ismerősei körében:

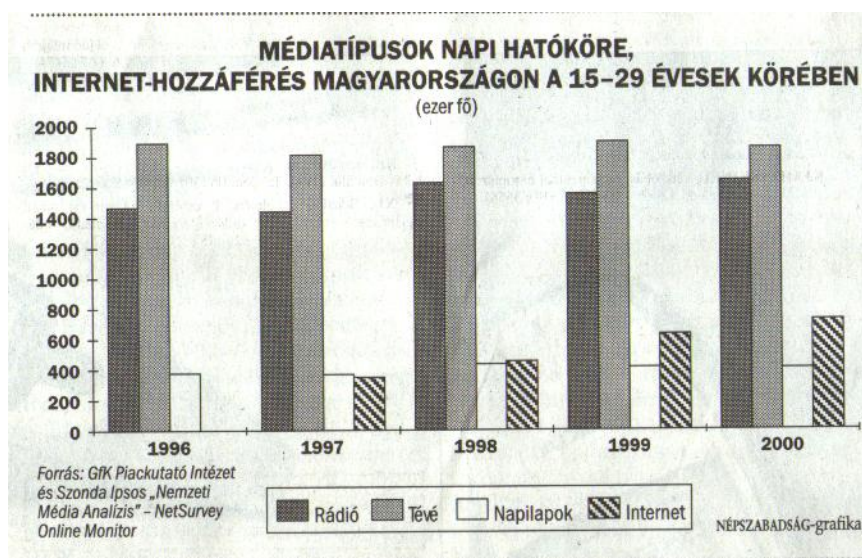
- 1. Melyik szabadidős tevékenység a leggyakoribb?***
- 2. Melyik szabadidős tevékenységet végzik a legszívesebben?***
- 3. Mennyi időt fordítanak egyes szabadidős tevékenységekre?***

Hogyan és hol használták fel évi rendes szabadságukat?	Mennyi időt töltöttek ott?
nem voltak szabadságon	
otthon / építkezéssel	
otthon / pihenéssel	
otthon / munkával	
vidéken / szülőknél, rokonoknál	
hétvégi házban	
belföldi utazással	
üdülésen	
külföldi utazáson	
egyéb módon	

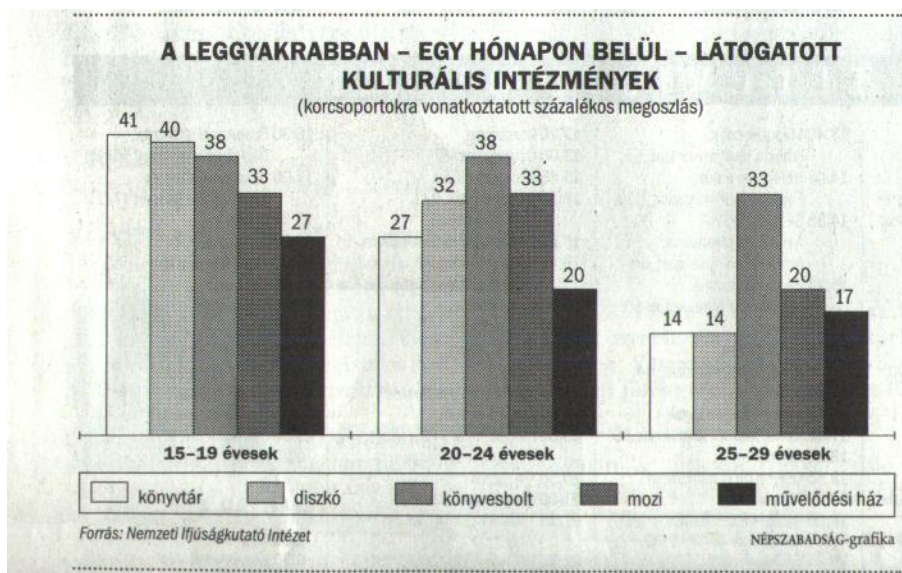
3. Írjon egy tanulmányt arról, hogy hogyan változott a szabadidő mennyisége és minősége a nagyszülei, szülei és a saját életében.

4. Írja le a véleményét a grafikonok által bemutatott jelenségekről!

A.

B.

10. Utazás, közlekedés

Tóth András György*

2-es villamos

Jászai Mari tér – Közvágóhíd

A múlt század utolsó éveiben épült vonal azon kivételes viszonylatok közé tartozik, amelyre nemcsak a BKV-túrázók járnak a Fővárosi Sárga Túra teljesítése közben, hanem szélesebb körű közönségre is számíthat, akik pusztán kedvtelésből veszik igénybe a járatot. Úgynevezett „városnéző villamos”, amelyből kettő van a fővárosban, a Duna két partján (a kevésbé ismert budai viszonylat száma 19). A pesti oldalon nyáron még nosztalgiajáratot is indít a BKV. Kispénzű külföldi ismerőseinket egész évben nyugodtan elvihetjük egy körre, csak tudni kell, hol jó leszállni, mielőtt a villamos visszaereszkedik a mocsokba. Kezdhetjük nyugodtan a Jászai Mari téren, de az se baj, ha a Kossuth téri metrómegállónál szállunk fel rá, csak akkor lemaradunk a Parlament körbejárásáról, ami turistáknak nem egy utolsó dolog. Ha tehát az északi végállomáson várjuk a villamost, élénken gesztikulálva magyarázzuk ismerősünknek, mit fog látni, hátha el tudjuk vonni a figyelmét a szürkésFehér Háztól; persze a borzadály méreteit figyelembe véve ez eléggé valószínűtlen. Miután kiszégyenkeztük magunkat, szálljunk fel a villamosra, mely addigra biztos beérkezett.

Már a Balassi utcából is kilátni a Dunára, de nincs idő hosszabban nézelődni, mert a villamos kikanyarodik a Kossuth térre, és kezdődik a móka. Biztos, hogy ismerősünk a nagy kanyargás közben csak a Parlamentet fogja bámulni kiguvadt szemmel, hiábavaló minden kísérletünk, hogy megmutassuk a Néprajzi Múzeumot, a Földművelésügyi Minisztériumot vagy az érdekes megoldású Kossuth téri metrómegállót. A rakpartra nagyjából a Halászbástya magasságában érünk ki. Innentől kezdve kiélhetjük idegenvezetői hajlamainkat, csak bírjuk szusszal. A villamos valóban egyedülálló módszer a budai oldal bemutatására, ugyanis autóban a rakparton legalább egyvalaki van, aki csak az utat nézheti (többnyire mi magunk), gyalog meg túl hosszú lenne. A villamosból ráadásul közelről látni a pesti oldal nevezetességeit is, a folyó közelsége, a merész vonalvezetés pedig külön hangulatot teremt. Az Eötvös térnél kezdődő úgynevezett „viadukt-szakaszon” a villamos maximális sebessége 10 km/h. Ismerősünknek hazudjuk azt, hogy a szép kilátás vagy a párhuzamos gyalogosforgalom miatt megyünk ilyen lassan, és jobb, ha magunk előtt is titkoljuk, hogy az igazi ok a viadukt katasztrofális állapota: a megépítése óta nem renoválták (*Azóta elkészült. A szerk.*). Magát az Erzsébet hidat azonban érdemes figyelni, ugyanis a Dunát átívelő fehér fémszerkezet a híd alól legalább olyan impozáns, mint a Citadellából.

Ajánlatos a Fővám téri föld illetve híd alatti megállóban befejezni a városnézést. A megálló falát díszítő „Éljen Hankiss Elemér! El a kezekkel a médiáktól!” felirat kapcsán elkezdhetjük magyarázni a politikai helyzetet; jó, ha végzünk, mire átérünk a Gellért fürdőhöz, vagy ahová cipelni akartuk az ismerősünket. Ha mégis fennragadunk a villamoson, egy darabig még meredhetünk a Közgázra a pesti oldalon és a műszakra a budain, azonban a pálya hamarosan elhagyja a partot, és a háborús állapotokat tükröző Közraktár utcai vásárcsarnokkal elkezdődik a már fentebb említett mocsok.

Nem is folytatom.

*Magyar Narancs, 1993. október 14.

1. Feleljen a kérdésekre!

1. „A múlt század utolsó éveiben” – mely évek ezek?
2. „BKV-túrázók” – Kiket ért a szerző ezen?
3. Hol van a villamos északi végállomása?
4. Mi az első látnivaló?
5. Miért a villamoson utazva lehet a legjobban bemutatni a budai oldalt?
6. A cikk írásakor nagyon lassan járt a villamos az Eötvös tér és az Erzsébet híd között. Miért?
7. Hankiss Elemért ebben az időben váltották le a Magyar Televízió éléről. A graffiti erre utal. Milyen feliratokat lát mostanában az aluljárókban, házfalakon?
8. Minek a rövidítései: Közgáz, műszaki?

2. A kifejezések magyarázatai közül válassza ki az igazit!

1. pusztá kedvtelésből
a) mert szeretik a pusztát
b) csak időtöltés céljából
c) kizárólag télen	7. kiélhetjük vmilyen hajlamainkat
a) a szabadba költözünk
b) hosszú hajjal élünk
c) azt csináljuk, amit igazán szeretnénk
2. ez nem egy utolsó dolog
a) ez igen kellemes
b) ez az első dolog
c) ez több utolsó dolog	8. csak bírjuk szusszal
a) alig tudunk levegőt venni
b) bár lenne elég erőnk
c) bárcsak fel tudnánk emelni
3. élénken gesztikulálva magyaráz
a) energikus hangon magyaráz
b) hangosan magyaráz
c) dinamikus kézmozdulatokkal magyaráz	9. El a kezekkel a médiáktól!
a) Ne nyúlj a közepeshez!
b) Tedd el a sajtót!
c) Független írott és elektronikus sajtót!
4. kiszégyenkeztük magunkat
a) kint irulunk-pirulunk
b) hosszan szégyelljük magunkat
c) kimegyünk szégyellni magunkat	10. fennragadunk a villamoson
a) nem tudunk leszállni
b) nem akarunk leszállni
c) kapaszkodunk a villamoson
5. kezdődik a móka
a) indul a vicc
b) beköszönt a tréfa
c) kezdetét veszi a játék	11. egy darabig
a) egy részt
b) egy falatig
c) egy ideig
6. kiguvadt szemmel bámul
a) elmerülten csodál
b) a beteg szemével néz
c) félig csukott szemmel csodál	12. meredhetünk vmire
a) várhatunk vmire
b) bámulhatunk vmire
c) állhatunk vmire

3. Megadjuk a felsorolt igék első jelentését. Írja őket a megfelelő helyre!

cipel, hord, hordoz, hurcol, hoz, szállít, visz

1. huzamosan, ill. ismételten vhova v. ide-oda hord, visz:
2. ide, a közelünkbe juttat, szállít:
3. közlekedési eszköz(ön) visz, hoz:
4. népies erőlködve visz vmit:
5. pejoratív vkit erőszakkal vhova, ill. magával visz:
6. rendszeresen, folyamatosan visz, hoz:
7. vkit, vmit tartva – a beszélőtől távolodva – megy vele:

Helyezze őket mondatba! Az egyik kétszer szerepel!

- a) Természetesen nemcsak a magyarnak, de minden nyelvnek, mely magas kultúrát _____, megvannak a maga kiváló tulajdonságai.
- b) Egy orvos számára természetes dolog, hogy lappangó hibás gének hordozói vagyunk, amelyek csak akkor tudnak megjelenni, ha véletlenül két olyan ember találkozik össze, akik ugyanazon kromoszómahelyen _____ a hibás génjeiket.
- c) A bélyeggyűjtő szívét már azzal meghódítod, ha magadnál _____ egy nagyítólencsét.
- d) „Illő, hogy urának ennivalót _____”
- e) Átadja a szobaleánynak, hogy holnap reggel korán mind ajándékozza el s az máris _____ a konyhába a cigarettákat, újságpapírosba csomagolva.
- f) Teherautók _____ a gyümölcsöt.
- g) Nincs most segítségem, így egyedül kell haza _____ a megvásárolt holmikat.
- h) Szegényt ártatlanul börtönbe _____.

4. Jelölje meg, melyik igét használjuk!

cipel	hord	hoz/visz	szállít	
				elegáns ruhát
				nehéz csomagot
				építőanyagot
				híreket
				ismerősöket a kedvenc városrészébe
				nyakkendőt
				magával egy kis ennivalót
				exportárut

Kerékpártúrák

Dr. Bodor Péter – Balázs Gabriella

8. túra

ŐRSÉG

Útvonal: Hegyhátszentjakab–Őrimagyarósd–Viszák–Ivác–Csákánydoroszló–
Kemestaródfa–Magyarnádalja–Körmend; 35 km (1 túranap)

A túra leírása

Könnyű és rövid túra. Általában sík terepen, jó minőségű, aszfaltozott úton haladunk. Kemestaródfát elhagyva lesz néhány dimbes-dombos rész, itt azonban csak enyhe emelkedőkre számítsunk. Végig alsórendű közúton bicajozunk, a forgalom csekély. Körmend előtt azonban a 8-as sz. főút mentén kerékpárúton tekerhetünk a városig.

Ha a Vadása-tónál éjszakáztunk, onnan visszakerekezünk Hegyhátszentjakabra, ahol az útelágazásban jobbra, Körmend felé tartunk. Sík terepen tekerhetünk kb. 3 km-en keresztül, majd Őrimagyarósra érünk. A falu határától kb. 300 m-re, az útelágazásban balra, Szaknyér és Viszák irányába kanyarodunk. Őrimagyarósd után kb. 800 m-re az útelágazásban egyenesen megyünk tovább. Óvatosan tekerjünk, mert ezen a szakaszon az útfelület gyenge minőségű.

Fennsíkon haladunk, 3 km után elérjük Viszákot. Lejtőn gurulunk, a kanyarok miatt azonban lassítsunk. Kb. 500 m megtétele után elsőbbségadás táblához érünk. Jobbra, Körmend felé kanyarodunk. Ismét sík terepen kerekezünk. Figyeljünk, mert tábla is jelzi, hogy állat ugorhat ki az útra, hiszen balra erdő van, a jobb oldalon pedig sík terület. A gépjárműforgalom csekély, inkább kerékpárosokkal találkozunk, mint autóval. 5 km után újabb kereszteződéshez érünk, ahol egyenesen haladunk tovább Csákánydoroszló felé.

2 km-es kanyargós lejtőn gurulunk be Iváncra. A faluban jobb oldalon csodás templom áll. Kb. 1 km-en keresztül kanyargós úton kerekezünk át Iváncon. A falut elhagyva lejtő vezet be egy gyönyörű, erdős részre.

Ivác után 2 km-re az útelágazásban balra haladunk tovább, át a Rába folyón. 1 km-t megtéve Csákánydoroszló határába érünk. A faluban kb. 300 m után, a keresztnél jobbra lekanyarodunk. (A temető szintén a jobb oldalon van.) Figyeljünk, mert jelzőtábla nincs. Csákánydoroszlót hamar elhagyjuk. A falu után éles bal kanyar, majd kb. 200 m-re útelágazás következik. A tábla jobbra Körmendet jelzi a 8-as úton, mi azonban egyenesen menjünk Kemestaródfa irányába. A kereszteződést követően 200 m-re vasúti átjárón tekerünk át. Itt eléggé dimbes-dombos a terep.

Kemestaródfa után lejtők következnek. Átmegyünk a Strém, valamint a Pinka patakon. Vasaljába érve, kb. 250 m-t követően, az elsőbbségadás táblánál jobbra, Körmend felé kanyarodunk. Vasalját elhagyva, kb. 150 m után Magyarnádaljára érünk. A falu után átbiciklizünk egy vasúti átjárón, majd innen kb. 100 m-re útkereszteződéshez érünk. Itt Körmend felé a 8-as főút mellett vezető kerékpárútra térünk. A kerékpárút kezdetétől 1 km-re balra, Ják irányába vezet az út, mi azonban egyenesen Körmend felé haladunk tovább.

A 165-ös km-kő előtt véget ér a kerékpárút. A Rákóczi úton kerekezünk tovább, de már benn a városban. A második közlekedési lámpánál jobbra kanyarodunk a Dr.Batthyány útra, amely bevezet a térre, ahol a Batthyány-kastély áll.

1. Rajzolja be a térképbe az túra útvonalát!

2. Keresse ki a szövegből a kerékpározik szinonimáit (5)!

3. Soroljon érveket a kerékpározás terjesztése mellett, ill. ellen!

VÁLASZOL LUKÁCS ANDRÁS ZÖLD MOZGALMÁR

„Ötleteinket viszontlátjuk az állami költségvetésben”

Gyakran váltanak ki vitát a Levegő Munkacsoport állásfoglalásai és akciói, melyek visszhangját csak növeli, hogy a múlt év vége óta a százat is meghaladja a csoporthoz csatlakozott zöld egyesületek száma. Az együttműködést összehangoló Lukács András (49 éves) elnök szerint e növekedés részben következménye, részben kiváltója a szervezet mind nagyobb lobbijének.

HVG: Szervezetük hevesen tiltakozik a közúti beruházások, így a Budapestet elkerülő autópálya-gyűrű ellen, miközben sürgetik, hogy tehermentesítsék a Belvárost az autóforgalomtól. Ön mivel közlekedik a városban?

L. A.: Néha kerékpárral, de többnyire busszal és villamossal, bár az utóbbi években drámaian romlott a pesti tömegközlekedés. Ráadásul aránytalanul drága: most a BKV-jegyek tízszer, a bérletek kilencszer annyiba kerülnek, mint 1990-ben, miközben ugyanezen idő alatt a taxisblokádnál előtti 37 forintos benzinár a hatszorosára sem nőtt, sőt reálértéken most, az olajárrobbanás után is az 1992-es szinten mozog. De ne gondolja, hogy tevékenységünk csupán tiltakozások sorozata; ezeket csak jobban felkapja a sajtó. Sokat teszünk a tömegközlekedés érdekében, nekünk is van szerepünk az elővárosi vasúthálózat szerény fejlődésében. Számos hazai és külföldi szervezettel közös nemzetközi kampányunk hatására a Világbank és az Európai Unió (EU) segélyprogramjai kiszálltak a magyarországi autópályák finanszírozásából. A Világbank – nézetünknek megfelelően – elfogadhatatlannak tartotta, hogy az erőforrások ilyen célú koncentrációja miatt elhanyagolják a meglévő úthálózat karbantartását, hiszen minden egyes forint, amit ezen elspórolnak, 3-6 forintnyi kárt okoz a gépkocsik üzemeltetőinek. Az EU pedig útépítés helyett ma már inkább a vasútfejlesztést támogatja. Mi sem akarjuk megállítani az autókat a már megépült autópálya-szakaszok végénél, csak azt mondjuk - egyebek közt a zöld romantikával aligha vádolható multinacionális Deloitte and Touche tanácsadó cég tanulmányára hivatkozva -, hogy elegendő lenne a településeket elkerülő, szerényebb paraméterű utak építése is.

HVG: Azt még megértem, hogy tengelyt akaszt az autósokkal sztrádaügyben, de ha kiállnak a tömegközlekedés fejlesztése mellett, miért támadják a főváros tervezett új metróját is?

L. A.: A metró tényleg hatékony tömegközlekedési eszköz, de az új földalatti beruházójának környezetihatás-tanulmánya is leszögezi: ez a vonal jelentéktelen mértékben csökkentené az autóforgalmat és a légszennyezést. Ugyanakkor elvonná a forrásokat a meglévő hálózat üzemeltetésétől, fenntartásától és felújításától. A Világbank szakértői is figyelmeztették a fővárost, hogy ha öt-hat évig csak az új metróra összpontosítja erőfeszítéseit, összeomlik a tömegközlekedés. Például a 2-es metró alagútja beázik, szellőzőberendezése elavult, a járművek cseréire szorulnak; mindezt rendbe tenni - az erről szóló BKV-s tanulmány szerint - 22 milliárd forintba kerülne.

* HVG - 2001/3. - 2001. január 20. - 45-46.l.

HVG: Ezek az érvek némileg hasonlítanak a kormány azon indokaihoz, amelyek alapján felrúgta a 4-es metró építésének támogatásáról szóló szerződést. Nem tart attól, hogy az önkösz szakmai érveit kisajátítják, és mozgalmuk a politika játékszerévé válik? Miért nem próbálnak inkább közvetíteni a kormány és a főváros között valamilyen józan kompromisszum érdekében?

L. A.: Mi már régóta mondjuk a magunkét, legfeljebb elégedettek lehetünk, hogy a kormány is „átállt”. Számos témában rendszeres munkakapcsolatot tartunk mind a kormányzati szervekkel, mind a fővárosi önkormányzattal, a metró ügyében azonban reménytelennek tűnik bármiféle közvetítés. A kormánypártiság „vádját” pedig visszautasítom. Örültünk ugyan, hogy a Nemzeti Színház építésének helyszíne elkerült az Erzsébet térről, de amikor a kormány a városligeti építkezést szorgalmazta, keményen felszólaltunk ellene a fővárosi közgyűlésben. Az M3-as autópálya építését alkotmánybírósi beadványban támadtuk meg, a fővárosi körgyűrű káposztásmegyeri lehajtója és északi hídja kapcsán két pert is indítottunk az állam ellen. Tévedés egyébként, hogy mi az M0-s autópálya egészét elleneznénk, csak az északi és a Budai-hegyekbe tervezett nyugati szakasza ellen tiltakozunk. Az északi szektor nem tehermentesítene a várost, az azt igénybe vevők 90 százaléka a belső területekre igyekszik. Így naponta összesen legfeljebb 3 ezer gépkocsi kerülne el a sűrűn lakott fővárosi kerületeket, miközben naponta félmillió autó zúdul a fővárosra. Hát kérdelem én, megér ez 50 milliárd forintot, amikor tudjuk, hogy a fővárosban és környékén havonta több mint 3 ezerrel növekszik a gépkocsik száma? Meg vagyunk róla győződve, hogy e szakasznak a terve nem is annyira a közlekedést, mint inkább az ingatlanspekulációt szolgálja. Budakalászon már megépült a Cora és a Bricostore, s már tervezik az új Metro áruházat, Káposztásmegyerre pedig az újabb Auchant...

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. A fenti szövegben több idegen eredetű szó is előfordul. Fejezze ki magyarul!

1. lobb	
2. multinacionális	
3. kampány	
4. akció	
5. kompromisszum	
6. drámai	
7. elspórol	
8. koncentráls	
9. szektor	
10. finanszíroz	
11. reálérték	
12. taxisbloká	
13. paraméter	

2. Mi a különbség a kétféle jelentés között?

Kiszálltak a kocsiból.	Kiszálltak a finanszírozásból.
Felkapja a fejét.	A sajtó felkapja a hírt.
Képet akaszt a falra.	Tengelyt akaszt az autósokkal sztrádaügyben.
Felrúgta a labdát a tetőre.	Felrúgta a szerződést.
Átáll a rövidebb sorba.	Átáll a másik oldalra.

Felbontja a szerződést, vagy
Felrúgja a szerződést

Mi a különbség?

3. Az interjú alapján egészítse ki a mondatokat!

- 1) Gyakran _____ ki vitát a Levegő Munkacsoport állásfoglalásai és akciói.
- 2) Sokat teszünk a tömegközlekedés _____ .
- 3) Nekünk is van _____ az elővárosi vasúthálózat szerény fejlődésében.
- 4) A Világbank – nézetünknek megfelelően – elfogadhatatlannak tartotta, hogy az erőforrások ilyen célú koncentrációja miatt _____ a meglévő úthálózat karbantartását.
- 5) De ha kiállnak a tömegközlekedés fejlesztése _____ , miért támadják a főváros tervezett új metróját is?
- 6) Ugyanakkor _____ a forrásokat a meglévő hálózat üzemeltetésétől, fenntartásától és felújításától.
- 7) Például a 2-es metró alagútja beázik, szellőzőberendezése elavult, a járművek cserére _____ .
- 8) Nem tart attól, hogy az önök szakmai érveit kisajátítják, és mozgalmuk a politika _____ válik?

4. Írjon egy-egy mondatot a következő kifejezésekkel!

vitát vált ki, sokat tesz vminek az érdekében, szerepe van vmiben,
kiáll vmi mellett, elvon vmit vmitől, cserére szorul,
vminek a játékszerévé válik

Eötvös Károly (1842-1916)

Balatoni utazás (részlet)

HOGY UTAZTAK RÉGEN?

Középbirtokú, jómódú nemesember vasalt kocsival utazik. Talyiga, fakó szekér, ekhós állapot, vászonfödeles kocsi nem a nemesember számára való. De a hintót se szereti. Az csak nagyúrnak való vagy akinek sok az adóssága. Hadd kérkedjék!

Elhatározzák az utazást. Sátoros ünnepre, atyafilátogatóba, tisztújításra, névnapra, fürdőre vagy messze vásárra. Ahogy jön.

Odaszól a kocsisnak:

– Miska, Füredre megyünk. A patkókat igazítsd meg a kováccsal. A kocsit meg kell kenni. Hajnalra készen légy!

Először a Miskának befutni az asszonyhoz, akár felesége, akár nem.

– Készíts tisztát. Talán három-négy pár is kell. Füredre megyünk korán reggel.

Az a "tiszt" a fehérenemű. Az a "pár" nem egyéb, mint ing és gaty. A gaty korcával becsületet kell vallani az asszonynak. Hétrét gatyánál nem könnyű dolog ez. S nem is gyors. Egész éjjel kell vele vesződni.

Patkó, ló, szerszám, kocsi rendbe hozva. Kocsiülés elkészítve. Abrak a zsákban, széna a kötélben a kocsira jön. Tarisznya megtömve kenyérrel, szalonnával, sóval, paprikával, fokhagymával. Új pamat árvalányhaj a kalap mellé. Azután borotválkozni, a bajuszt keményen kifenni. De az uralom sem mehet készség nélkül. Szép fehér, fokhagymás üröcomb vagy borjúcomb s pár pirosra sült kappan. Mindez a kocsira jön.

De jön a kulacs is. De jön a puska is. De jön a hosszú nyelű balta is. Téli időben, hófuvatagokban még lapát is. A dohányzacskó, az úré is, a kocsisé is, gömbölyűre, keményen megtömve. Acélt, kovát, taplót sehogy se szabad itthon felejtetni.

Kijön az uralom a tornából. Megáll a lovak előtt. Azután lassan körüljárja a kocsit és a lovakat. Megnézi a szerszámot, kiváltképpen a gyeplőt és hámat: erősek-e? Lőcsőt, saroglyalancot, küllőt, keréksínget megsejtel. Ha bajt nem lát: felül, elhelyezkedik, oldalzsebét megtapintja, s az udvaron még egyszer körülnéz.

– Mehetünk, Miska!

Asszonytól, gyerektől már a tornácon elbúcsúzott. De azért asszony, gyerek, belső cseléd, házi eb mind kimegy a kocsi után az utcára, s utánanéz a kocsinak mindaddig, míg szem elől el nem tűnik az úthajlásnál.

Kétnapi járó az útnak hossza. Útba esik két atyafi, egy tanulóúrnak, hat falu-város, tizenkét csárda. Hol etetni, hol itatni, meg kell állni mindenütt. Valahol meg is kell hálalni. Atyafihoz, tanulóúrnakhoz be is kell tekinteni. A ház előtt elmenni, s be nem nézni, ebédre vagy vacsorára ott nem maradni: erkölcsi lehetetlenség.

Erkölcsei?

De bizony életkérdés az. Aki rokona, jó barátja előtt elhajt, s be nem köszön: az nem akarja, hogy őt is meglátogassák. Az nem szereti a vendéget és rokonságot. Az vértagadó és emberkerülő. Azt kerülni kell mindenkinek. Abból a vármegyében nem lesz semmi. Annak kerülik lányos házát. Annak fiából esküdtest nem csinálnak. Az megtagadja faját, magyar természetét, minden ősi erkölcsét. Ha él, ha mozog, ha ficáncol: mindegy az már, ő halott ember.

Meg kell tehát látogatni mindenkit, aki útba esik.

De mikor fejezi hát be kétnapi útját?

Egy hét alatt, két hét alatt. Néha el se ér Füredig, hanem visszafordul. Eltelt az ideje.

1. Nevezze meg a szöveg alapján a következő járműveket!

a.

b.

c.

d.

2. Csoportosítsa a következő szavakat!

abrak, anyósülés, csengő, dohányzó, fülke, gázpedál, gyeplő, hám, kalauz, kormány, kovács, másodosztály, mozdony, nyereg, patkó, pedál, pumpa, sárhányó, sebességváltó, irányjelző

szekér	kerékpár	vonat	autó

3. A tévévetélkedő mintájára válassza ki a helyes választ! „Legyen Ön is milliomos!”

1. Mit nevezünk abraknak?	
A. dísznövényt	B. bútort
C. állati takarmányt	D. edényt

2. Miből készülhet a tarisznya?	
A. lisztből	B. fémből
C. üvegből	D. textilből

3. Hol gyűjthetünk árvalányhaját?	
A. a mezőn	B. a fodrásznál
C. a bankban	D. a nevelőotthonban

4. Melyik herélt állatot nevezik kappannak?	
A. a lovat	B. a kutyát
C. a kakast	D. a kacsát

5. Mire használjuk a kulacsot?	
A. ajtónyitásra	B. ivásra
C. rejtvényfejtésre	D. horgászásra

6. Mely mesterségűek használják a baltát?	
A. a tévészerelők	B. a fodrászok
C. a szakácsok	D. a favágók

7. Mit szoktak csinálni nyáron a hűvös tornácon?	
A. főzni	B. fürödni
C. üldögélni	D. sportolni

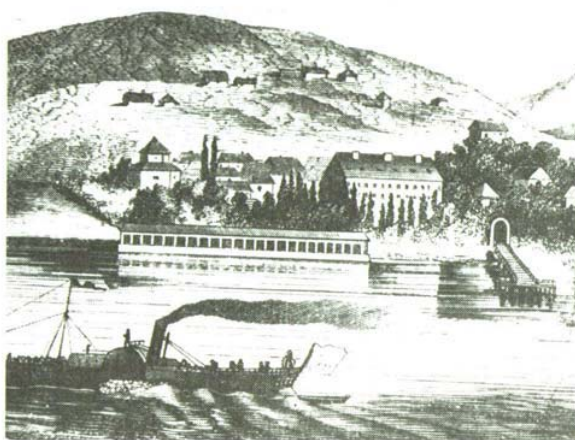
8. Minek a része a küllő?	
A. a keréké	B. a halé
C. az ollóé	D. a széké

9. Kit neveztek atyafinak?	
A. a papot	B. a rokont
C. a bírót	D. az igazgatót

10. A készség egyik jelentése: szándék. Mi a másik?	
A. manipuláció	B. véglet
C. paraszt	D. fölszerelés

4. A szöveg alapján fejezze be a mondatokat!

1. Egész éjjel kell vele hosszan, aprólékosan, fáradságosan foglalkozni, azaz
2. Azután borotválkozni, a bajuszt kenőccsel megkenve kipödörni, azaz.....
3. Tűzgyújtásra szolgáló tárgyakat, azaz sehogy se szabad itthon felejtani.
4. Valahol meg is kell szállnunk aludni, azaz.....

BALATONFÜRED

A Kék-túra története (1938 - 1996)

Az Országos Kék-túra
jelvénye

A Dél-Dunántúli Kék-túra
jelvénye (1989 előtt)

A Rockenbauer Pál
Dél-Dunántúli Kék-túra
jelvénye (1989 után)

Az Alföldi Kék-túra
jelvénye

Az Országos Kék-túra nemcsak hazánk, de Európa első hosszú távú turistaútja is. 1938-ban Szent István királyunk halálának 900. évfordulójára készült el az, akkor még 910 km-es, út dr. Cholnoky Jenő – a Magyar Turista Egyesület elnöke – kezdeményezésére. Sümegtől a Nagy-Milicig a kék jelzést 10 év alatt (1928-1938) festették fel a Kinizsi Encián szakosztály turistái. 1937-ben a Magyar Turista Szövetség vándorgyűlésén, Bugacon született meg a határozat, hogy a Szövetség fennállásának 25. évfordulóját 1938-ban az Országos Kék út megnyitásával ünnepli meg. A nyitótúrát Szent István turista vándorlásnak keresztelték el. A mozgalom eredeti kiírása szerint öt évente tartottak volna jubileumi túrákat.

A Háborút követően 1952-ben – az akkori "MHK (Munkára, Harcra Kész)" illetve az "Ismerd meg hazánkat" mozgalom keretében – keltik új életre a mozgalmat. A Budapesti Lokomotív Sportkör Természetjáró Szakosztálya – Bokody József, Forgó János, Thuróczy Lajos és dr. Vízkelety László kezdeményezésére – 1952 januárjában hirdette meg tagjai számára a Tapolcától Tolvajhegyig terjedő összesen 25 szakaszra osztott 852 km-es útvonalat. Egy évvel később jelenik meg az első Kék-túra füzet, a Lokomotív Sportkör 12 oldalas kis kiadványa. Ugyanebben az évben adták át Horváth Józsefnek az első jelvényt a teljesítésért, és mára már több mint háromezren birtokolják a híres, szabálytalan négyszög alakú, formájával a végtelenbe nyúló távolságot szimbolizáló jelvényt. Három évvel később jelent meg a már térképvázlatokkal is kiegészített második füzet.

1961-re már valóban országos méretű a mozgalom, és megalakul az MTSZ (Magyar Természetbarát Szövetség) Kék-túra Bizottsága. 1964-ben, Thuróczy Lajos szerkesztésében, színes térképmelléklettel látott napvilágot a Sümegtől a Nagy-Milicig terjedő útvonal minden korábbinál részletesebb leírását magába foglaló kis kézikönyv, mely "Az Országos Kék-túra útvonala mentén" címet viselte.

Később a hetvenes években meghosszabbították az utat az osztrák határ menti Velem községig. Az évtized végén, 1979-ben Rockenbauer Pál a Magyar Televízió forgatócsoportjával vágott neki az útnak, s "Másfélmillió lépés Magyarországon" címmel forgatott útfilmjük mérföldkövé vált az Országos Kék-túra történetében. 7 évvel később ismét útra keltek és az akkori nyugati végpontból elindultak dél felé, hogy maguk választotta úton előbb a Dél-Dunántúli Kék-túra nyugati végpontját Kaposvárt, majd onnan ezen az úton végigmenve Szekszárdot érik el "Még egymillió lépés ..." meg-

A Veszprém megyei Kék-túra
jelvénye

Dorogtól-Nógrádig az
Országos Kék-túra
útvonalán

Az Alföldi Kék-túra
Csongrád megyei
szakaszának jelvénye

Az Alföldi Kék-túra
Hajdú-Bihar megyei
szakaszának jelvénye

A Kohász Kék-túra jelvénye

tétele után. Ez a szakasz 1989-től vált a Kék út szerves részévé "Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kék-túra" néven. Ezzel egy időben megszületett a terv az út további bővítésére, ismét egy film, a Rockenbauer Pál emlékének dedikált "Kerekék és lépések ...", kapcsán. 1992-ben felfestették Szekszárdtól Öttömösig a Bács-Kiskun megyei kék jelzést, a következő nagy egység, az "Alföldi Kék-túra" első szakaszát. A keleti megyék, így Csongrád megye is, egymás után csatlakoztak saját útvonalukkal, míg a Millecentenárium évére elkészült a hatalmas kör, összeért a Kék út nyugati és keleti vége, teljes egészé formálva ezzel az Országos Kék-túrát.

A Bükk - Mátra útjain jelvénye

A Kék-kör útvonalát bejárva több helyi (megyei, tájegységi) túramozgalom is teljesíthető. A legrégebbi külön is túramozgalomként számon tartott túramozgalmak a Veszprém megyei Kék túra (ma Balaton-felvidéki Kék-túra), a Dorogtól-Nógrádig túra, illetve a Bükk-Mátra útjain túramozgalom. Az évek alatt fokozatosan kiépült Alföldi Kék-túra szinte minden szakasza önmagában is teljesíthető. Külön érdemel említést a Kohász Kék-túra. Az 1960-as évek óta teljesíthető túramozgalom útvonala az észak-magyarországi kohászvárosokat köti össze. Salgótarjától Ózdon át Miskolc-Diósgyőrig vezet. Nyomvonala egy rövid szakasztól (Dédestapolcsány - Mályinka) eltekintve nem esik egybe a Kék-kör útvonalával.

1. A következő beszámoló sorai összekeveredtek. Rendezze vissza őket!

1. akadt, a barátságtalan kutyákat pedig a hegymászóbottal zavarták el. A kölcsönként
2. Az útra eredetileg két fiatalember vállalkozott. Nagy Attila tavalyi himalájai
3. bicikli – „Gyalogos figura vagyok, nincs saját járgányom” – kétszer durrdefektet
4. felállítással a himalájai túráit is meghaladó mennyiségű gyaloglással
5. fiatalemberen (társa ugyanis orvosi javaslatra abbahagyta a gyaloglást). Többen
6. gátaikon kerekedett. Nagy Attila felszerelése most teljes cserére és felújításra
7. három hónap alatt sokan csodálkoztak a két túrázón, majd a magányos
8. haza, lazított, majd január végén ismét útnak indult, hogy országos csúcs
9. hogy ezt, ha nem is teljes egészében, de mindenkinek meg kellene ismernie!
10. kapott, ami érthető, hiszen nem a főútvonalakon, hanem a rögzös dűlőutakon,
11. kirándulásairól a hazai sajtó is beszámolt. Indiai útjáról tavaly, karácsonykor tért
12. körbesétálta-biciklizte Magyarországot. Szekszárdon vágta neki a nagy útnak. A
13. Legfeljebb dísznek lesz jó.
14. Mi volt a célom? Hogy bizonyítsam magamnak és másoknak: nem is olyan
15. ötszáz kilométeres Kék Kör, olyan pompás tájakon keresztül vezeti az embert,
16. kicsi ez az ország. Olyan csodálatos ez az önmagába visszatérő mintegy kétezer-
17. segítettek, mint amennyien értetlenkedtek a vándorokon. Itt-ott meleg étel is
18. szorult. A bakancsa a himalájai szakasszal együtt háromezer kilométert bírt ki.

2. Jelölje meg a térképen, ahol Ön eddig járt Magyarországon!

3. Válaszoljon a kérdésekre, amiket azok a barátai tesznek fel, akik először látogatnak Magyarországra!

Hova menjünk	- lovagolni	- kompon utazni
	- gyalogolni	- síelni
	- vízitúrára	- borkóstolóra
	- építészeti remekeket nézni	- vármotot nézni
	- vitorlázni	- forrásból inni
	- szép tájban gyönyörködni	- ősemlékleteket látni
	- római kori emlékeket nézni	- úszni egy nagyot ?

4. Képzelve magát három különböző szerepbe (pl. egy nyugdíjas a barátnőjével egy társasutazáson, vagy egy diák két barátjával egy hátizsákos túrán stb.) és írjon 3 lapot 3 ugyancsak elképzelt rokonnak/ismerősnek/barátnak.

Számoljon be az utazásról, hogy érzi magát, mit látott és mit tervez a közeli napokban!

A.

A blank sheet of paper with a vertical line on the left and a horizontal line on the right, creating a grid-like structure. There are four horizontal lines on the right side, and four small squares at the bottom right corner.

B.

A blank sheet of paper with a vertical line on the left and a horizontal line on the right, creating a grid-like structure. There are four horizontal lines on the right side, and four small squares at the bottom right corner.

C.

5. Gondoljon egy városra/vidékre, amit jól ismer Magyarországon, és adjon részletes leírást az oda látogatóknak! Min. 25 mondat legyen!

- 6. Mit csomagol össze és mibe, ha**
- 1 napos gyalogtúrára**
 - 5 napos tiszai vízitúrára**
 - 3 napra a Bükkbe síelni**
 - 2 napos városnéző kirándulásra**
 - augusztusban 1 hétre a Balatonhoz indul?**

NYELVTAN

Tiszta beszéd*

A hangsúlyról, a hanglejtésről

Shaw azt mondta, hogy igent tízféleképpen tudunk mondani, nemet pedig százféleképpen.

A helyes hangsúlyozás és hanglejtés zeneisége nyelvenként változik. A magyar ereszkedő dallam, Bernstein szerint ez Bartók zenéjéből fülbeötlően leolvasható, illetve Bartók zenéje követi a magyar beszéddallamot.

A magyar beszéddallam alapformája az ereszkedő hanglejtés. Ez összefügg azzal, hogy a magyarban többnyire a szavak első szótagját hangsúlyozzuk.

A kérdőszót nem tartalmazó kérdő mondatok nem ereszkedő jellegűek.

olvassa fel hangosan: Hány óra van? Nyolc óra van? Nyolc óra van!

A magyar beszéd sajátos értéke fokozottan ritmikus volta, valamint a pontos hangzóejtés: nem nyeljük el a hangsúlytalan szótagokat.

Hanggyakorlatok

Olvassa hangosan!

PAPP TIBOR: Nevek

Marci, Berci, Karcsi, Tercsi,
Ancsi, Jancsi, Bence, Jenci,
Ince, Vince, Lonci, Mancsi,
Lóri, Flóri, Frici, Franci,
Dani, Dini, Samu, Simi,
Lilla, Nelli, Ami, Imi,
Piri, Pali, Ili, Ali,
Lali, Lili, Viliv, Vali,
Mári, Sári, Klári, Máli,
Misi, Masa, Emmi, Mimi,
Tibi, Tóbi, Tóni, Tini,
Ibi, Robi, Gabi, Giza,
Rozi, Rézi, Gazsi, Zsiga,
Margó, Gergő, Eszti, Kriszta,
Jóska, Pista, Böske, Miska,
Bori, Biri, Dóri, Kari,
Teri, Feri, Gyuri, Mari,
Panni, Fanni, Muki, Miki,
Sanyi, Manyi, Vica, Viki,
Józsi, Mózsi, Médi, Magdi,
Helga, Matyi, Tünde, Andi.

* Montágh Imre: Nyelvművesség, Múzsák Kiadó, 1989. nyomán

Lenge lány,
aki sző,
holdvilág
mosolya:
ezt mondja
a neved,
Ilona,
Ilona.

Arra, hol
feltűn és
eltűn a
fény hona,
fény felé,
éj felé
Ilona,
Ilona.

Lelkembe
hallgatag
dalolom,
lallala,
dajkálom
a neved
lallázva,
Ilona.

Balगतag
álmain
elzilah
lim-loma,
távoli,
szellemi
lant-zene,
Ilona.

Minthogyha
a fülem
szellőket
hallana
sellőket,
lelkeket
lengeni
Ilona.

Ó az *i*
kelleme,
ó az *l*
dallama,
mint ódon
ballada,
úgy sóhajt,
Ilona.

Müezzin
zümmög így:
„La illah
il’ Allah”,
mint ahogy
zengem én,
Ilona,
Ilona.

Csupa l,
csupa i,
csupa o,
csupa a,
csupa tej,
csupa kéj,
csupa jaj,
Ilona.

A három selyp (népmese)

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy asszony, s annak három lánya. Szépek voltak, szelídek, szerények, szemrevalók, de mind a három olyan pösze volt, mintha csak egy foguk se lett volna. Már itt lett volna a férjhez menés ideje, de ha megszólaltak, minden legénynek elment tőlük a kedve. Egyszer egy idegen legény toppan be hozzájuk. Nosza az asszony mindjárt kávé tesz föl, hogy majd szépen megkínálja vele a legényt, de a lányoknak megtiltotta, hogy egyetlen szót is szóljanak, beszél majd ő helyettük is. Hallgattak is szépen, míg el nem kezdett futni a tej. Akkor aztán a nagyobb elkiáltja magát: Put a té, put a té! A középső meg: Ne folj te, nem fabad befélni! A legkisebb is megszólal persze: De drága a té, péndér addák! Nosza elszaladt a legény. Szaladt, szaladt, még a kávé sem várta meg.

Osztán még most is házasodik, ha eddig meg nem házasodott.

ELINDULTUNK

Balátára malátáért,
Galántára palántáért,
Rabirázra paprikáért,
Soroksárra salátáért,

Mocsoládra kocsonyáért,
Kocsonyádra mazsoláért,
Cseresnyésre cseresznyéért,
Szerencs-érre szerencséért,
 Pécelre mézért,
 Mézeskútra pénzért.

JÖTTÜNK-MENTÜNK

Nagylaposon – hegyesen,
Homoródon – begyesen,
Hétrongyoson – feszesen,
Lassú-réten – sebesen.

BE IS ÉRTÜNK

Verebesre – seregestül,
Seregesre – verebestül,
Fenekesre – fenekestül,

Csolnakosra csolnakon,
Lovas-szirtre jó lovon,
Szombathelyre szombaton,

Hangosvölgybe – daltalan,
Dalos-zúgba – hangtalan,
Zajgóvárra – zajtalan,

Szomjújelyre szomjasan,
Gyopárosra párosan,
Boldogkőre, Bársonyosra
 bársonyban és boldogon!

<p>A Alma alva ring az ágon,
alma álma áhítat,
se érzése, se gondolat,
tisztá fény az alma-álom.</p> <p>B Benn a belső boltozatban
bánatban és borulatban
születik a szerelem,
hogymeg s kettő sok legyen.</p> <p>C A gyerek cinkosa sukor,
a lány csábítója csokor.
Mai gyerek fanyart kíván,
ál-kincstől kábul mai lány.</p> <p>D Jól szólni dísz, derék dolog,
de a díztelen csak dadog.
Ámbár dadogni díztelen
olykor dicsőbb, mint díszesen.</p> <p>E Ez éppen elme-
séli, hogy elme-
gyünk végül elme-
rűlni. Nagy elme!</p> <p>F Mai fickó fanyart kíván,
ál-fényhez fordul mai lány:
fehérség és feketeség
felcserélve, fordítva ég.</p> <p>G Gége gunár-géne,
honnant a gögőd?
Fennen gögicsélve
a gyászt legyőződ.</p> <p>H Hogyha hó hull
havas a hegy s a ház.
Huhog a hegy s a ház,
tanul hóul.</p> <p>I Itt és így: egyenes
igazi és istenes.
Ott és úgy kanyarul
igen könnyen mélybe hull.</p> <p>J Jajgatás és jutalom:
mily kétféle jel!
Jég játéka az úton:
hoz, visz, dönt, emel.</p> <p>K Kétely kelti a tudást,
kétely űzi a hitet.
Kételyt kelt a gondolat,
kételyt űz a szeretet.</p> <p>L Áll a láb a lomha földön,
leng a madár a felhőben,
peng a lant a levegőben,
száll a lehelet örökkön.</p> | <p>M Mikor vízbefúlót mentek,
ha ti más mezőre mentek
nem vagytok közönytől mentek,
mind csak afféle jött-mentek.</p> <p>N Az N a név, az N a nem,
az állítás, a tagadás,
semmiben villám-hasadás,
a férfinem s a nőinem.</p> <p>O Ó!
Oltalmazó, áldást osztó!
Ölelő, övező!
Oldó, oltó!</p> <p>P Proféta, pythia, poéta
a titok nyitját meglesi,
Pojáca, praktikus, pocséta
a titok nyitját elnyeli.</p> <p>R Rázd a rongyot, míg ropogás
repsz, ront, villám-ropogás!
Rontsd a rezt, zöld rozsdarágja,
a rózsa ritkább ragyogás.</p> <p>S Születik a szerelem,
hogymeg s kettő: sok legyen
szerte kígyó-sziszegésben,
sebes sirály-szárnyverésben.</p> <p>T Tör a tüske, a tövis,
és te is.
Tested teljes tömlőcében
tálat és tányért teríts.</p> <p>U Út, ütés kanyarul
igen könnyen bajba fül.
Úgy utazz az úton,
ne uraljon unalom.</p> <p>V A világ, a virág
világít és virít,
valameddig vakít,
valamikor veszít.</p> <p>X A szomszéd házban X lakik.
Falak vesznek körül.
Most lámpát gyújt. Nem alhatik.
Szenved-e vagy örül.</p> <p>Y A Ypszilon a szerelem
és alázat a magyar nyelvben:
a G, az L, a T, au N
megkéri, hogymögötte menjen.</p> <p>Z Zúgj, zivatar!
Zengés, zene!
De a lét minden kelleme
Tárvolról: zárka, zürzavar.</p> |
|--|--|

ÖSSZEFOGLALÓ FELADATOK

A MEGY ige szinonimái*

(Csak az érdekesség kedvéért!)

1. andalog – *mélázva, lassan*
2. baktat – *lassú léptekkel, nehézkesen*
3. ballag – *lassan, ráérősen*
4. bandukol – *fejét lógatva, lassan*
5. barangol – *nagyobb területet bejárva*
6. bódorog – *terv, cél nélkül*
7. bókászik – *meg-megállva, keresgélve*
8. bolyong – *céltalanul, irányt veszve*
9. botorkál – *bizonytalanul, botladozva*
10. cammog – *nehézkesen (mint a medve)*
11. caplat – *céltalanul*
12. csámborog – *céltalanul*
13. csatangol – *céltalanul*
14. csavarog – *céltalanul, terv nélkül*
15. cselleng – *céltalanul, unottan*
16. fut
17. futkos – *ide-oda fut*
18. grasszál – *feltűnést keltve járkál*
19. gyalogol
20. halad
21. igyekszik – *sietősen*
22. jár
23. járkál – *kis helyen ide-oda, fel-alá*
24. jár-ke – *jön-megy*
25. jön
26. jön-megy
27. kóborog – *cél nélkül jár*
28. kóborol – *cél nélkül jár*
29. kódorog – *cél nélkül jár*
30. kóricál – *céltalanul járkál*
31. kószál – *céltalanul járkál*
32. kóvályog – *céltalanul, vissza-visszatérve*
33. közeledik
34. közelít
35. kullog – *rosszkedvűen, fáradtan*
36. kutyagol – *gyalogol*
37. lépdel – *lépked*
38. lépeget – *apró v. lassú léptekkel*
39. lépked – *lassan*
40. lófrál – *tétlenül az utcán*
41. lótfut – *ide-oda fut*
42. lödörög – *lassan, hanyagul, céltalanul*
43. masíroz – *menetel*
44. mászkál – *járkál*
45. mendegél – *lassan, kényelmesen*
46. menetel – *zárt csoportban, lépést tartva*
47. oson – *óvatosan, csendben*
48. ólálkodik – *gyanús szándékkal*
49. ödöng – *céltalanul, kedvetlenül járkál*
50. poroszkál – *lassú, egyenletes ütemben*
51. rohan – *gyorsan fut*
52. rohangál – *ide-oda rohan*
53. sétál
54. settenkedik – *óvatosan, lopódzva*
55. siet
56. slattyog – *lassan, ráérősen*
57. sompolyog – *lassan, lopakodva*
58. spacírozik – *sétálgat*
59. suhan – *hangtalanul, gyorsan*
60. surran – *halkan, óvatosan szalad*
61. sündörög – *óvatosan, lopózkodva*
62. száguld – *nagyon gyorsan*
63. száguldozik – *ide-oda száguld*
64. szalad
65. szaladgál – *ide-oda szalad*
66. talpal – *fáradozva jár-ke*
67. támolyog – *meg-meginogva jár*
68. tántorog – *bizonytalanul (pl. a részeg)*
69. tart
70. téblábol – *céltalanul, tétován, bizonytalanul*
71. tekereg – *céltalanul, terv nélkül*
72. ténfereg – *tétlenül, céltalanul*
73. tipeg – *apró léptekkel*
74. totyog – *apró, ügyetlen léptekkel (kisgyerek)*
75. trappol – *lábát a földhöz verve (mint a ló)*
76. üget – *kitartóan, gyorsan (mint a ló)*
77. vágat – *teljes erejéből rohan (mint a ló)*
78. vándlizik – *imbolyogva*
79. vándorol – *gyalog hosszú utat tesz meg*
80. vánszorog – *erőtlenül, nagyon lassan*
81. vonul – *tömegben vagy méltósággal*

* Kovács Mária gyűjtését felhasználva

CSOPORTOSÍTVA IRÁNY (CÉL/CÉLTALANSÁG) ÉS A MOZGÁS TEMPÓJA SZERINT:

VALAMILYEN IRÁNYBA (valahová, valami felé)	IRÁNY NÉLKÜL (valahol)
<p>normális tempóban: megy tart igyekszik gyalogol kutyagol közelít közeledik jön</p> <p>lassan: ballag bandukol botorkál cammog caplat kullog mendegél poroszkál slattyog sompolyog talpal támolyog tántorog tipeg totyog vándlizik vándorol vánszorog</p> <p>gyorsan: rohan siet suhan surran száguld szalad üget vágat</p> <p>egyenletes tempóban: halad masírozik menetel spacírozik trappol vonul</p>	<p>normális tempóban: jár járkál jár-kel jön-megy grasszál</p> <p>lassan: sétál andalog lépdél lépked lépeget meneget</p> <p>a. szűk térben: (szobában, kert- ben, vmi/vki körül)</p> <p>bódorog bóklászik csámborog cselleng kódorog kóricál kószál kóvályog lőddörög mászkál oson ólálkodik ődöng settenkedik sündörög téblábol tekereg ténfereg</p> <p>b. tág térben: (városban, országban- világban)</p> <p>barangol bolyong kóborol kóborog lófrál</p> <p>gyorsan: futkos lót-fut szaladgál száguldozik rohangál</p>

1. Emlékszik, hogy a költő melyik igét használta?

a) „ _____ egy cica is – bogarászni restel –
Óvakodva _____ hosszan elnyult testtel...”

b) 'No ha ihatnál, hát majd ihatol,
Akad még bor számodra valahol,
Ha máshol nem, tehát pincémbe;
Ottan nem egy hordó bor áll.”
Szólt a pap, s le _____ véle
Csokonai Vitéz Mihály.

2. Tegye az igéket a helyükre!

A. A szerelmespár a parkban	vonul.
B. A hirtelen támadt sötétben	támolyog.
C. A katonai alakulat	poroszkál.
D. A kivert kutya	oson.
E. A tüntetők egy csoportja a Parlamenthez	menetel.
F. A nehéz kocsi elé fogott fáradt ló	kóborol.
G. Az izgatott apa a szülőszoba előtt	járkál.
H. Az unatkozó fiatalok nagy része a bevásárlóközpontban	cselleng.
I. A vadászó macska nesztelenül	botorkál.
J. A kimerültségtől	andalog.

3. Mi a helyes válasz? Jövök vagy megyek?

– Jössz már?

– _____

11. Természet, környezet

Lutra

(regényrészlet)

A folyó olyan régen indult el, hogy arra már senki nem emlékezhetett. Tavasszal a hegyeken olvadni kezdett a hó, és a patakok csattogva nyargaltak a sziklák között, annyi szemetet hordtak a folyóba, hogy az szinte rosszul lett, s a szemetet kihányta a partra. Ilyenkor a mély partok között magasra nőtt a víz, s a hátán ringatott hordalékban úgy lehetett olvasni, akár az újságban. Mert a víz postás is volt. A hegyek vén fái leveleket küldtek a síksági rokonságnak, de néha csak forgácshulladékot, ami olyan volt, mint a gyászjelentés, tudatva, hogy kivágták őket. Néha avas szénahalmokat hozott a víz, mert fent valahol a havason a patak kiszaladt a rétre, felkapta a szénaboglyákat, és átadta a folyónak, hogy csináljon velük, amit akar.

A folyó csak nőtt, dühöngött, hánykolódott, megmarta a partokat, egyik helyen felkavarta az iszapot, másik helyen lerakta, barlangokat vájt, mintha tudta volna, hogy ilyen barlangokban fekszenek nappal a mázsás harcsák, és csak éjjel mennek rablókörútjukra. De vájt olyan barlangokat is, amelyek két-három méteres alagúttal kezdődtek a víz alatt. Ezek felfelé vezettek, s a partban, magasan a víz felett, újra kiöblösödött az üreg, amely mindig rejtett és száraz maradt.

A hegyeken aztán elolvadt a hó, a patakok is megkomolyodtak, és fürgén, de nem zabolátlanul siettek a völgyek felé; a folyó meglassúdott, feltisztult, és öregesen simogatta a partokat, mintha bocsánatot kért volna tavaszi örvényezéséért.

Jött a víz egyre-egyre apadva, meghozta a nyarat is, a parti virágokat, a szénaillatot és a nagy rétségek madárvilágát, akiknek, nagy része hallgatag tojás volt még akkor, amikor a folyó tavaszi kirohanásait végezte. A tojások kíváncsian felnyíltak; egyikből nádirigó dugta ki a fejét, a másiktól vadréce vagy gémfióka, esetleg fülesbagoly, akinek csak a töltőtoll hiányzott a füle mellől, hogy recepteket írjon, mert a madárvilág mindenikben doktort látott, aki azért jár éjjel, mert sürgősen beteghez hívták.

A baglyok ezt nem cáfolták meg, ámbár ők egerésztek ilyenkor, s a nagy, éji rovarokra vadásztak.

A víz azonban nem állt meg. Folyt, mint az idő, aminek se eleje, se vége, vitte és hozta a napokat, heteket, és amikor az öreg nyárfa beleejtette első ezüst-arany levelét, a folyó megforgatta, megnézte jól, aztán szelíden locsogva azt mondta:

– Ősz van.

– Igen – bólintott a vén nyárfa, és a víz fölé hajolt, mintha hiúságból nézegette volna magát a folyó tükreben.

– Még belém esel egyszer, öreg nyárfa – locsogott a folyó – , de az sem baj, elbírlek.

– Bolondokat beszélsz – reszketett a vén fa – , ámbár elég nehezen tartom magam. Alattam van ez a barlang, és a gyökereimmel nem tudok jól kapaszkodni. De ezt is te csináltad...

– Olyan régen volt – mentegetődzött a folyó – , kis fa voltál még akkor; és ne felejs el, hogy én hoztalak. Talán Lutra furkált alattad?

– Nem. Lutra ugyan ásott egy kijáratot a bokrok közé, de ez nem jelent semmit. Azután már csak fűvet hordott a barlangba. Nincs vele semmi bajom.

– Hát nekem sincs, ámbár néha több halat fog, mint kellene, de azért számoljon a halászokkal. Azt hiszem, hamar lerántanák azt a híres bundáját.

– Nem – suttogta a nyárfa – , Lutrával nem boldogulnak a halászok, de még a vadász sem. Víz alatt jön, víz alatt megy. Még én is ritkán látom, s azt sem tudom, itthon van-e.

– Eredj, fiam – mondta a folyó egy kis hullámnak – , eredj, nézd meg, itthon van-e a nagy Lutra.

A kis hullám lebukott, besurrant az alagútba, és már nyargalt is vissza.

– Itthon – csobogott lelkendezve – de csak az orrát mozgatta. Azt hiszem, alszik.

– Lutra, ha alszik, sem alszik – suttogott a vén nyár –, de én bizony ilyenkor már álmos vagyok.

– Hát csak kapaszkodjál, öreg nyárfa, én már nemigen rontom alattad a partot, mert egy rettenetes duzzasztót épített belém az ember, s úgy játszik velem, ahogy akar. Megmondhatod Lutrának, hogy tőlem ugyan alhatik.

Az öreg nyárfa már nem válaszolt. „Talán elaludt” – gondolta a folyó, és lustán elnyújtózkodott, mert melegen sütött az őszi nap, s a szelíd felhők egyforma puhán úsztak a kék magasságban s a víz tükrének párás mélységében.

Aludt félálomban az egész határ.

Bóbiskolt a nád, mert nem kerepelt már a nádirigó, aludt a sás, mert nem kellett ringatni a fényes szitakötőket, aludt a vadrózsa a parton, mert üres volt a gébicsfészek, amelyet eddig őriznie kellett, némán tárongtak a parti fecskék kis barlanglakásai, még a csónak is hasra feküdt a parton, mert a halászok kukoricát törtek valahol a határban; csak Lutra nem aludt.

Lutra tulajdonképpen soha nem aludt.

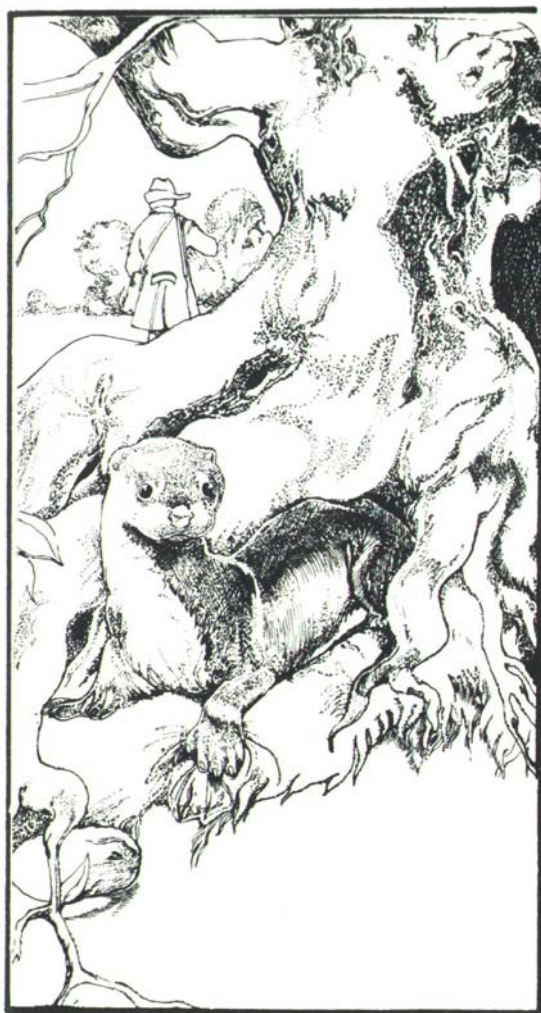
S ha aludt is, ez az álom éberebb volt, mint a rókáé, a nyesté vagy a hiúzé, akik pedig híresek szemükről, fülükről, orrukról, de együtt a három: a látás, hallás és szaglás egyiknél sem volt olyan tökéletes, mint a vidránál.

És Lutra vidra volt, a legnagyobb és legpompásabb vidrahím, amely valaha úszólábas nyomait a parti iszapban hagyta. Lutra nem volt víziállat, de jobban úszott, mint a leggyorsabb hal, jobban látott a vízben, mint a bűvármadarak, és jobban hallott, minden vízben élő állatnál, amelyeknek nincs is fülük, s a hangokat egész testükkel érzik a víz láthatatlan rezdülésein keresztül.

De Lutra hallott! Hallott, pedig fülét lezárta, ha víz alá bukott, hogy a víz bele nem menjen a finom kis érantennákkal felszerelt kagylóba. Le tudta zárni tökéletesen, mert Lutra már úgy született.

És Lutra orrát nem rontotta meg a dohányfüst, mint az emberekét, de az istállóbűz se, mint a háziállatokét, és ha ehhez hozzávesszük csodálatos szemét, amellyel jobban látott, mint a vadmacska, nyugodtan mondhatjuk, hogy pompás bundáját aligha látjuk viszont vidrakucsma vagy szörmegallér alakjában.

De ha mégis, kizárólag véletlenségből, Lutra kénytelen lenne megválni csodálatos bundájától – s ezzel életétől is –, ez az idő olyan messze van, hogy nem is érdemes vele foglalkozni. Addig még sok víz lefolyik a folyón, és sok pikkelyt elhullatnak a halacsák Lutra fogai alatt.

1. Melyik szócsoporthoz kapcsolhatók a következő melléknevek!

avas, éber, mély, pompás, zabolátlan

a) gödör benyomás	b) ifjú szenvedély	c) zsír szalonna	d) ebéd lakosztály	e) őr sajtó
--------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	---------------------------------	--------------------------

2. Keresse meg a mintának megfelelő minőségű szót!

Pl.: Ha a madár testén: toll — a halén:

- a) ezüst b) pikkely c) gerinces d) kopoltyú

Ha

a csiga : lassú — a nyúl :

- a) fekete b) húsvéti c) fürge d) emlős

az erdőben : farkas — a folyóban :

- a) harcsa b) kagyló c) kavics d) mázsás

az alma : friss — a nyárfa :

- a) lombos b) magas c) hasznos d) vén

a parton : homok — a folyó fenekén :

- a) mély b) iszap c) apad d) avas

az arcon : ránc — a hegyek között:

- a) völgy b) csúcs c) patak d) barlang

a riporter : szószátyár — a pásztor :

- a) magányos b) bátor c) hallgató d) hiú

3. Készítsen csoportokat a következő szavakból! 1 szó nem illik be egy csoportba sem!

bokor, fű, fülesbagoly, gébics, gém, gyökér, hiúz, hullám, levél, nád,
nádi rigó, nyárfa, nyest, parti fecske, róka, rovar, sás, szitakötő, vadréce,
vadrózsa, vidra

4. Adjon magyarázatot a következő szavakhoz!

rés:.....	szag:
lyuk:	illat:
üreg:	aroma:
barlang:	bűz:
alagút:.....	doh:

5. Fekete István írásában előforduló szavak jelentéseit felsoroljuk. Keresse meg a szavakat! Melyik jelentésükben használja őket az író?

_____ tn felsz módú igealak *nép* **1.** <Enyhébb felszólításként:> menj, indulj vhova v. vmit elvégezni. ~ *a kútra!* **2.** <Indulatos beszédben: > távozz! ~ *a pokolba!* **3.** (isz-szerűen) *biz:* ~(már) v. *ugyan* ~: a) nekem ilyet ne mondj; b) no ne beszélj, ne tréfálj!

indulatszó

_____ fn **1.** (Föld)terület széle, szegélye, választóvonala. *A telek ~.* | Ország~, ~szél (egy szakasza). *A ~on túl; az osztrák ~.* **2.** *vál* Vminek tér- v. időbeli végpontja. *Az emberi élet végső ~áig.* | ~*t szab vminek:* (meg)akadályozza a terjedését, elhatalmasodását. **3.** Vminek szélső értéke, legnagyobb foka. *Mindennek megvan a ~a!:* a) semmit sem szabad túlozni; b) <indulatos felkiáltás vminek a megsokallásakor>; *vmi(jé)nek nincs ~a:* vmely rossz tulajdonság(a) nagyfokú; *~ok közé szorít vmit:* túlzásait mérsékli; *el-megy a végső ~ig:* a) megtesz minden tőle telhetőt; b) vmiben a lehető legtúlzóbb; *nem ismer ~t (vmiben):* a) szertelenül viselkedik; b) <tulajdonság> végletesen szertelen. **4.** A helységhez tartozó (megművelt föld)terület. *A földi ~;* *kimegy a ~ba;* *nép: a harmadik ~ban:* messze; *hetedhét ~on is túl(ra):* nagyon meszszi(re). **5.** (jelzőként) *nép* Sok, ill. nagy. ~ *pénz.*

6. A regényrészlet igéivel fejezze be a mondatokat! Segítségül a keresett szó anagrammáját adjuk meg.

1. A hó, a jég melegben	adlov
2. Ha hideg van, és nincs meleg kabátunk, akkor.....	kekenrüszt
3. Ha sokáig nem esik az eső, akkor a folyó.....	adap
4. Aki kényelmetlenül fekszik, rosszul alszik, az az ágyban...	ádhikóklony
5. A járt tanuló kisgyerek az anyja kezébe erősen.....	dikakakopsz
6. Ha egy állításáról elmondjuk, hogy miért téves, akkor	cufájkol
7. Igyekszik kimagyarázni magát, azaz	kedzegimenőtt
8. A tojásból a fióka a fejét	adgijuk
9. Fáradtan ülve a tévé előtt	bibkolós

Petúniát a ház köré!

Mondhattam volna egyszerűen azt is, hogy virágot a ház köré. Hiszen a virág, bármelyik faj vagy fajta legyen is az, csak emeli a kert szépségét. Hogy mégis petúniát mondtam, és éppen ezen a helyen, annak külön magyarázata van.

Kölyökkorom egyik kedvenc nyári szórakozása volt, hogy esténként, szürkület után, ameddig csak jó szüleim kiengedtek, lepkehálóval a kezemben a petúniák körül leskelődtem. Akkortájt mindig gyűjtöttem valamit, de a bogarak és a lepkék szinte állandó jelleggel műsoron voltak. Gyönyörű példányaim száradtak rovartűre szúrva, de a legáhítottabb fajok az éjjel repülő szenderfélék közül kerültek ki. Ezeknek a megszerzése azonban nem volt könnyű multság. Legalábbis addig nem, amíg rá nem jöttem a módjára.

Jól emlékszem még, amint naphosszat egy öreg lepkehatározót böngészttem, ráadásul szótár segítségével, mert németül íródott, és az akkoriban nagyon jónak számító képek közül néma vágyakozással nézegettem a szenderekét. Elképzeltem őket egyenként, gyűjteményem fő helyein, de még hosszú ideig reménytelenül jártam utánuk. Pedig akaratban nem volt hiány, talpaltam annyit esténként, hogy három hivatásos lepkegyűjtő is megirigyelhette volna. A legkülönbözőbb helyeket, cserjéket és virágokat kerestem fel, ahol ezek a zümmögő testű, titokzatos, legalábbis az én szememben felettébb rejtelmes életű éjjeli lepkék elképzelésem szerint esetleg megfordulhattak. De semmi eredmény. Még csak halvány reménysugár sem akadt, amibe belekapaszkodhattam volna. Mai fejjel nyugodtan állíthatom, hogy határozott balszerencsém is volt, hiszen nehezen elképzelhető, hogy a szenderek ne fordulnának meg egy csomó virágon, nem csak egyedül a petúniákon. Én mindenesetre nem találkoztam velük.

Egészen elkésérített a dolog, mígnem egy szép nyári estén a petúniaágyhoz nem vetődtem. Ismertem ezeket a virágokat már régebben is, de valahogy nem gondoltam arra, hogy itt lehet a rejtély nyitja. Már a viszontlátás is nagyon meglepő volt. A nappal kókadtan, jelentéktelenül csüngő virágok valamennyien kitért kehellyel ágaskodtak a magasba, és valami egészen finom, édes illatot árasztottak.

Csak álltam és bámultam őket az erősödő félhomályban. Akkor ocsúdтам fel, amikor hirtelen elsurrant mellettem valami a levegőben, és a következő pillanatban az egyik petúnia gyengén megrezdült. Amikor jobban odanéztam, szinte megbűvölve láttam, hogy miért mozog a virág. Mint valami parányi helikopter, az olyannyira áhított szenderek egyike lebegett a kehely előtt, és hosszúra nyújtott szívókájával a virág belsejébe nyúlt. Ezt ugyan nem láttam pontosan, hiszen ahhoz már elég sötét volt, inkább csak sejtettem, de nekem ez is elég volt. Remegő kézzel markoltam meg a lepkeháló nyelét, nagyot fohászkodtam és a lakmározó szender felé suhintottam. Nyomban utána vad indián csatakiáltásban törtem ki, mert a leszakított petúnia mellett ott vergődött a hálóban az első szenderem. Féltő vigyázattal bontottam ki és helyeztem biztonságba. Hála a sok előtanulmánynak, a félhomály ellenére is azonnal megismertem. Fagyalszender volt. Ugrálni tudtam volna örömben, pedig a nap és szerencseszeriám még korántsem ért végett. Alig lettem készen, ismét megjelent egy szender a petúniák felett, kisvártatva még egy. Alig akartam hinni a szememnek. Most is, mint az első alkalommal, repülésük zaját, azt a furcsa döngő, zümmögő hangot észleltem először, s a petúniák mozduló fejcskéi árulták el azt a helyet, ahol a lepke tevékenykedni kezdett. A világítás sajnos egyre romlott, de azért így is ki tudtam venni, hogy a harmadikként érkezett

példány jóval nagyobb az első kettőnél, szinte óriásnak tűnt azok mellett. Erről tanúskodott a szárnyak sokkal erőteljesebb zümmögése is.

Nem részletezem tovább a dolgot, elég talán annyi, hogy még három szendert fogtam azon az estén (köztük az „óriást” is), és ez az élmény a petúniák örök barátjává tett. Ez az igénytelen, tarka kis virág, amely semmiféle különösebb gondozást nem igényel, már csak a csendes nyári estéken árasztott kellemes, szinte bódító illata miatt is megérdemli, hogy házunk, nyaralónk környékét díszítsuk vele. Egyébként meg, ha Dél-Amerikában elterjedt az a szép szokás, hogy különféle, nektárban gazdag virágokat csak azért vagy legalábbis elsősorban azért termesztenek a kertekben, hogy a kolibrikat odacsalogassák, miért ne tehetnénk meg mi ugyanezt a lepkékkel, petúniák és néhány más virág segítségével, ha már kolibrijeink nincsenek!

Egyébként a szenderek és a kolibrik között sok életmódbeli hasonlóság van. Mindkét csoport tagjai szárnyaikkal sebesen verdesve lebegnek a kiszemelt virág nyitott kelyhe előtt, és kinyújtott hosszú nyelvükkel nyúlnak be a csemegéért: nektárért, virágorért. Nagy kár, hogy míg a kolibrik mindezt nappal teszik, amikor színeik és formáik szabadon érvényesülhetnek, a szenderek napnyugta után tevékenykednek, így csak bizonyos alkalmakkor, elsősorban az alkonyati órákban figyelhetjük meg őket.

De nemcsak az éjjeli lepkék szépek és érdekesek, nemcsak ők lehetnek eleven díszek kertünknek. Színpompájában a nappali fajok java része felülmúlja őket. Csodálatosan szép fajok akadnak közöttük. Gondoljunk csak a közismert kardfarkú pillangóra és az admirállepkére, a nappali pávaszemre vagy a sárga citromlepkére. Jóllehet ezek a fajok kimondottan gyakoriak, a legtöbb városi, de falusi ember is legfeljebb alkalmanként és véletlenül találkozik velük. Nemcsak azért, mert többnyire nem is nagyon figyelik meg a közvetlen környezetüket, az állatokat meg éppenséggel nem, hanem mert a lepkék megfelelő állandó táplálkozóhely híján folyton repülni kénytelenek, s ha meg is ülnek valahol, néhány másodperc múlva már vitetik magukat tovább a széllel. Pedig megvan a módja, méghozzá nem is költséges módja, hogy kertünket pillangókkal teli „mesevilággá” varázsoljuk, éppen csak olyan növényeket kell megtelepítenünk, amelyek odacsalogatják ezeket a nektárra vadászó, százszerű rovarokat.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Állítsa sorrendbe a napszakokat!

alkony, dél, délelőtt, délután, derengés, este, hajnal, napkelte, napnyugta, pirkadat, reggel, szürkület

2. A fenti írás alapján feleljen a kérdésekre!

1. Miért ültessünk virágot a ház köré?
2. Mit jelent a kölyökkor?
3. Milyen állatok a bogarak és a lepkék?
4. Mire vágyott leginkább a szerző?
5. Könnyű vagy nehéz volt megszerezni?
6. Mennyi ideig nézegette a lepkékről szóló könyvet?
7. Miért nem találkozott eleinte szenderekkel?
8. Szándékosan ment a petúniákhoz?
9. Miben különbözik a petúnia állapota nappal és este?

10. Mihez hasonlít a szerző szerint a szender, amikor a virágból táplálékot szerez?
11. Hogyan kapta el az első lepkét?
12. Hogyan ünnepelte a sikeres fogást?
13. Hány szendert fogott az első alkalommal?
14. Miért kedves növény a petúnia?
15. Miért von párhuzamot Dél-Amerikával a szerző?
16. Mi az azonosság a szenderek és a kolibrik között?
17. Mi a különbség?
18. Csak éjszakai állatfaj a lepke?
19. Miért találkozunk ritkán ezzel az állatfajjal?
20. Hogyan csalogathatunk a kertünkbe pillangókat?

3. Válassza ki azt a megfogalmazást, amely nem ugyanazt jelenti, mint a kiemelt!

1. A virág emeli a kert szépségét.
 - a) A virággal magasabb lesz a kert.
 - b) A virág növeli a kert szépségét.
 - c) A virág fokozza a kert szépségét.
2. Akkortájt mindig gyűjtöttem valamit.
 - a) Annak idején mindig gyűjtöttem valamit.
 - b) Azon a vidéken mindig gyűjtöttem valamit.
 - c) Akkoriban mindig gyűjtöttem valamit.
3. A lepkék szinte állandó jelleggel műsoron voltak.
 - a) A lepkék iránt majdnem mindig érdeklődtem.
 - b) A lepkék csaknem folyamatosan érdekeltek.
 - c) Lepkéket is mindig láthattunk a tévében.
4. Még csak halvány reménysugár sem akadt.
 - a) Semmi remény sem volt.
 - b) Nincs fény.
 - c) Teljesen reménytelen volt.
5. Valamibe belekapaszkodtam.
 - a) Nem engedtem el.
 - b) Megmarkoltam.
 - c) Belefogtam.
6. Itt lehet a rejtély nyitja.
 - a) Talán itt van a zár.
 - b) Itt lehet a megoldás.
 - c) Talán itt van a kiút.
7. Akkor ocsúdtam fel, amikor hirtelen elszillant mellettem valami.
 - a) Akkor tértem magamhoz, ...
 - b) Akkor kaptam észbe, ...
 - c) Akkor mondtam csúnyákat, ...
8. Ezt ugyan nem láttam pontosan, inkább csak sejtettem.
 - a) Bár ezt nem láttam pontosan, inkább csak éreztem.
 - b) Bár ezt nem láttam pontosan, inkább csak odafutottam.
 - c) Noha ezt nem láttam pontosan, inkább csak gondoltam.
9. Nagyot fohászkodtam.
 - a) Nagy levegőt vettem.
 - b) Nagyot sóhajtottam.
 - c) Nagyot nyögtem.

10. Hála a sok előtanulmánynak, azonnal megismertem.
a) Estig vizsgáltam, ezért ...
b) Mivel már előre alaposan tanulmányoztam, ...
c) Annak köszönhetően, hogy felkészültem, ...
11. A szerencseszériám még korántsem ért véget.
a) A sorozatos szerencsém későn fejeződött be.
b) A sorozatos szerencsém tovább tartott.
c) Továbbra is szerencsém volt.
12. Kisvártatva még egy megjelent.
a) Hamarosan még egy jött.
b) Kicsit váratlanul még egy jött.
c) Nemsokára még egy érkezett.
13. Alig akartam hinni a szememnek.
a) Nagyon csodálkoztam.
b) Ámultam-bámultam.
c) Egy kicsit akartam figyelni.
14. Nem részletezem tovább a dolgot.
a) Nem mesélem tovább ennyire aprólékosan.
b) Ezután már csak a lényegét mondom.
c) Nem akarom hitelre megvenni a dolgot.

Szecsó Tamás rajza Fekete István Tüskevár c. regényében

KÉRDŐÍV
a hulladékról és a szelektív hulladékgyűjtésről

Tisztelt Veszprémi Polgárok!

A Veszprémi egyetem környezetmérnök szakos hallgatói Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésével 1999-ben programot indított a városi környezet javítása érdekében. Feladatunk részét képezi egy új szelektív hulladékgyűjtési terv kidolgozása, melynek második lépése a lakossági igények és hozzájárulás felmérése. Ehhez kérjük az Ön közreműködését az alábbi kérdőív kitöltésével. Amennyiben lehetősége van rá, kérjük néhány napig kísérje figyelemmel a háztartásban képződő hulladék jellegét, és ezek után töltsse ki az alábbi kérdőívet.

Segítségüket előre is köszönjük:

a Veszprémi Egyetem környezetmérnök szakos hallgatói

- Kérjük, adja meg az utca nevét, ahol lakik:
- Milyen típusú épületben lakik?

kertes ház	☐
lakótelep	☐
sorház	☐
- Az egy háztartásban élők száma?

felnőtt:
3 év feletti gyermek:
3 év alatti gyermek:
- Lakásában hány literes hulladékgyűjtő edényt használ?

10 literes	☐
20 literes	☐
60 literes	☐
- Hányszor üríti hetente?
- Megtalálható-e az Ön környezetében számozott szelektív hulladékgyűjtő?

Igen:	papír és karton	☐
	üveg és flakon	☐
Nem		☐
- Elégedett-e a szelektív hulladék gyűjtésével?

Igen	☐
Nem	☐
- Ön szerint miért romlott a hulladék szelektív gyűjtésének minősége?

Belefáradtak az emberek, mert túlságosan szervezetlen	☐
Nem láttak előrelépést ez ügyben	☐
Feleslegesnek tartják	☐
Mert úgy érzik, számukra megoldhatatlan	☐
Nem romlott	☐

- Jelölje be azokat a hulladékokat, melyeket szelektíven gyűjti vagy gyűjtené:

	Igen, gyűjtöm	Nem gyűjtöm	Szeretném gyűjteni
Karton			
Papír/újság			
Üveg			
Műanyag			
Sütőolaj			
Szerves			
Elem			
Ruha			
Fém			

- Van-e igénye olyan szelektív hulladékgyűjtőre, amely a város különböző forgalmas pontjain (pl. buszmegálló, Posta mellett) lenne elhelyezve? fém-papír-közös gyűjtő

Igen ☐

Nincs ☐

- Visszaváltható palackban vásárolja-e az üdítő- és egyéb italokat?

Igen ☐

Néha ☐

Soha, mert vissza kell vinni ☐

Nem ☐

- A nem visszaváltható üveget:

Egyszerűen kidobja ☐

Szelektíven gyűjti ☐

Felhasználja ☐

- Milyen elemet használ?

Újra tölthetőt ☐

Egyszer használható ☐

- Ha egyszer használható, akkor hová helyezi az elhasznált elemet?

Közös gyűjtőbe ☐

Elviszi elemgyűjtőbe:(hová)

- Kérjük, gondolja végig, mennyi sütőolajat használ havonta.

.....liter

Semennyit ☐

- A használt sütőolajat elvinné-e kihelyezett gyűjtőbe, ha kapna gyűjtőedényt, melyet otthon használ (bolt, benzínkút vagy:)?

Igen ☐

Nem ☐

- Ha nem, miért?

Felesleges ☐

Nincs rá időm ☐

- Külön tárolóban gyűjti-e a lakásában keletkező szerves hulladékot (gyümölcsbőr, főzési hulladék)?

Igen	☐
Nem	☐
- Ha nem, akkor mely feltételek mellett gyűjtené (természetesen kapna tárolóedényt)?

Ha kapnék tárolóedényt, s lenne hová üríteni, már igen	☐
Csak ha még fizetnének is érte	☐
Ha elvinné valaki a lakásból	☐
Feleslegesnek gondolom	☐
Nincs rá lehetőségem	☐
- Ha szelektíven gyűjtött hulladékért nem kellene fizetnie, s így jelentősen csökkenne a kidobandó hulladék mennyisége, elfogadná-e a szemétdíj emelését úgy, hogy ezzel nem nőne az Ön kiadása?

Igen	☐
Nem	☐
- Ön szerint megnőne-e ebben az esetben az illegálisan lerakott szemét mennyisége?

Igen	☐
Nem	☐
- Tudja-e, hogy Veszprémben van hulladékudvar?

Igen	☐
Nem	☐
- Tudja-e, hogy hol van és mit vihet oda?

Tudom, hol van és mit vihetek oda	☐
Tudom, hol van, de nem tudom, hogy mit vihetek oda	☐
Nem tudom, hol van	☐
Tudom, hol van, de nem használom	☐
- Igénybe venné a hulladékudvarok szolgáltatását, ha több helyen lenne a városban?

Igen	☐
Nem	☐
- Ön szerint milyen gyakorisággal kellene lomtalanítási/szemétygyűjtési akciót szervezni?

Jó így	☐
Negyedévente	☐
Kéthavonta	☐
- Ön szerint külön kellene -e gyűjteni a kerti „zöld” hulladékot, nyesedéket?

Igen	☐
Nem	☐
Most is így gyűjtik	☐
- Támogatná-e, hogy a Kommunális Rt. jobban bevonja az iskolákat a szelektív hulladékgyűjtési rendszerbe?

Igen	☐
Nem	☐

- Ha támogatná, kit díjazna?
 - Az iskolákat ☐
 - A gyerekeket ☐
 - Mindkettőt ☐
- Ön szerint miért vannak a város területén illegális szemétkerakók?
 - Magas a szemétdíj ☐
 - Az emberek trehányak ☐
 - Nem tudnak mit kezdeni a hulladékkal ☐
 - Drága kivinni a szemétkerlepre ☐
 - Nem lehet kivinni a szemétkerlepre ☐
- Mit javasol, milyen módon kellene begyűjteni a következő hulladékokat?

	Javaslatom
Karton	
Papír/Újság	
Üveg	
Műanyag	
Sütőolaj	
Szerves hulladék	
Elem	
Ruha	
Fém	

- A háztartásában keletkező hulladékot, ha nem gyűjti szelektíven, akkor mely esetben változtatna ezen? (Kérjük, tegyen X-et a megfelelő négyzetbe!)

	Üveg	Karton	Műanyag	Szerves hulladék	Sütőolaj	Fém	Ruha	Elem	Papír/Újság
Ha elvinnék a lakásból									
Ha lenne gyűjtőedény a kommunális gyűjtő mellett									
Elhelyeznének egy gyűjtőt a lakásától 100 m-re									
Elhelyeznének egy gyűjtőt a lakásától 200 m-re									
Elvinném magammal, s a bolt melletti gyűjtőbe tenném a bevásárláskor									
Elvinném magammal, s forgalmasabb helyeken levő tárolóba dobnám									
Biztos, hogy nem gyűjteném szelektíven									
Csak szemétkgyűjtési akciókor									

1. A kérdőív alapján értelmezze a következő kifejezéseket!

1. szemetes, szemétdödör, kuka:
2. doboz anyaga lehet, többretegű vastag papír:
3. műanyagból készült palack:
4. az önkormányzat által biztosított terület, ahova a szelektíven gyűjtött szemetet vihetjük:

2. Mely szavak tartoznak össze?

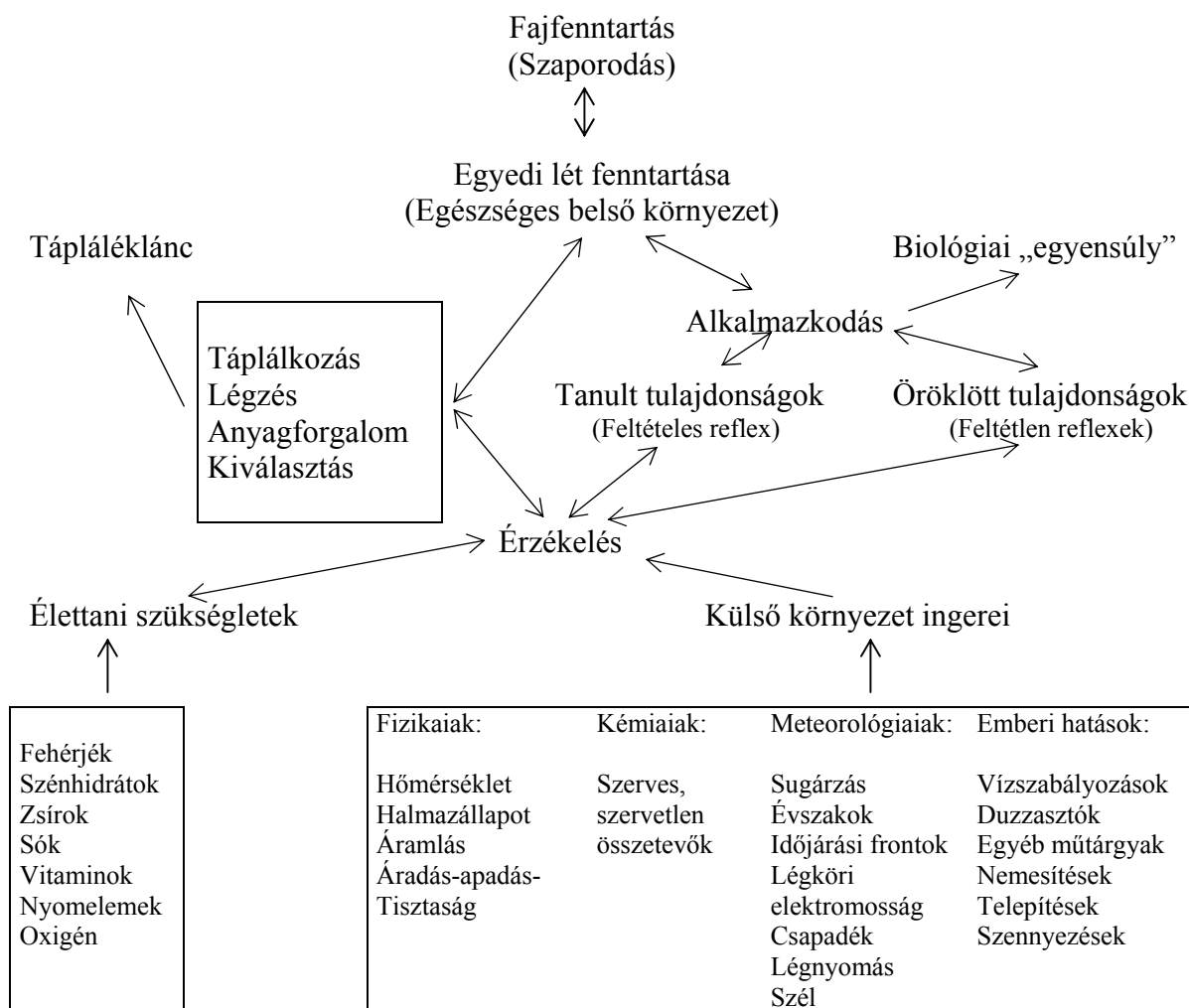
1) hulladékgyűjtő	a) akció
2) visszaváltható	b) edény
3) újra tölthető	c) hulladék
4) szerves	d) elem
5) lomtalanítási	e) üveg

4. Töltse ki a kérdőívet úgy, mintha veszprémi lakos lenne!

5. Fejtse ki 25-30 sorban a szelektív hulladékgyűjtés előnyeit! Térjen ki arra is, hogy miért lényeges a hulladék kezelésének a kérdése a XXI. században! Világítsa meg az államigazgatás, a termelők és a fogyasztók felelősségét, ennek arányait. Személyes tapasztalatairól is írjon!

Horgászoknak a Tiszáról

Zabos Géza

MINT LÁNCSZEM A LÁNCSZEMHEZ...

Azt hiszem, nem mondok senkinek se újat, ha megállapítom, hogy bármilyen, már létrejött élet további létezése más életek nélkül nem lehetséges. E mondatot annak érzékeltetésére szántam, hogy elmondhassam: vizsgált élőlényünk, a hal is csak más életektől függően, az adott környezeti viszonyok tudomásulvételével élheti életét.

①Az ábráról azt is észre kell vennünk – erre az élettani folyamatokat összekötő nyilak utalnak –, hogy az élőlény életében a leírt tényezők egymással összefüggnek, azaz bármelyik változása esetleg egy sor átkapcsolódáson keresztül az élőlény egész életének apróbb-nagyobb változását vonja maga után.

①Az alkalmazkodás azonban csak akkor lesz zavartalan, ha az élőlény pontosan érzékeli a külső és belső környezet ingereit, és azokra az inger jellegének megfelelő, helyes élettani válasszal felel.

②Ezt a célt azonban az élőlény csak akkor valósíthatja meg, ha saját egyedi létét egészségben őrzi meg addig az ideig, amíg létrehozza a tőle elvárható utódmenyniséget, és esetenként – ahol a felnevelés is biológiai törvényként szerepel – fel is neveli utódait. Ennek a feladatnak

az állatvilágban csak egészséges, kiegyensúlyozott belső környezetű szülő, szülőpár tehet eleget.

③A sikeres horgászathoz két kérdéscsoportra szükséges elfogadható választ adnunk: a fogni szándékolt hal mikor, mit és hogyan eszik, illetve mikor és hol tartózkodik?

④Ha figyelmesen megvizsgáljuk az ábrát, kiderül, hogy az összefüggéssor csúcsán az élet célját egyetlen feladat jelöli: a faj fenntartása.

⑤Nos, ha nem találomra akarunk ezekre a kérdésekre felelni, meg kell kísérelnünk mai ismeretanyagunk birtokában tételesen válaszolni arra, hogy a külső környezet ingerei az öröklött tulajdonságok alapján az élőlényt (a halat) mire készítetik.

⑥Hogy ez a sokoldalú függőség jobban kidomborodjék, összeállítottam egy vízi élőlény életének ábrába sűrített, szerteágazó feltételsorát.

⑦Hogy ez az egészséges belső környezet megteremtődjék és tartós legyen, az élőlénynek megfelelően kell táplálkoznia, és részben öröklött, részben tanult tulajdonságainak segítségével okosan kell alkalmazkodnia.

A víztükör alatti világ sok szempontból csak nagyon szerény ismeretéből következik, hogy nem minden esetben adható pontos válasz ezekre a kérdésekre, de válasz nélkül horgászatunk egyszerű szerencsejátékká szerényedik, ami több kedvetlenséget, mint örömet teremt.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

- 1. Az első és az utolsó bekezdés kivételével összekevertük a bekezdéseket. Tegye őket a helyes sorrendbe!***
- 2. Az ábra alapján készítsen előadást az élet feltételeiről! Először írjon egy vázlatot, aztán annak segítségével fejtse ki mondanivalóját!***

Schmidt Egon: Erdőn-mezőn nyitott szemmel c. művéből

Teljes napfogyatkozás Magyarországon

Mi fog történni 1999. augusztus 11-én?

Ezen a napon a Hold kozmikus árnyéktüje Észak-Amerikától Indiáig rajzol sávot bolygónk felületére, csaknem 14 ezer kilométer hosszan. Az árnyékfolt New Yorktól kb. 800 kilométerre keletre az Atlanti-óceánban kezdi útját 11 óra 30 perckor. A teljes elsötétedés közel háromnegyed óráig csupán az óceán „szerencsés” élővilágának jelent meglepetést. Kezdetekor a kb. 50 kilométer átmérőjű árnyékellipszis alig 50 másodperces teljes napfogyatkozást okoz, majd ahogy az árnyéktű egyre „mélyebbre vág” a földfelszínbe, úgy nő a belekarcolt szalag vastagsága és a szalag közepén lévő megfigyelők által látott teljes napfogyatkozás időtartama. A teljes árnyék elsőként a Scilly-szigeteken lép Európába, majd az Angol-sziget déli részén, a Cornwall-félszigeten ér nagyobb szárazföldet.

1. Döntse el, hogy igaz-e, vagy hamis, esetleg lehetséges az állítás!

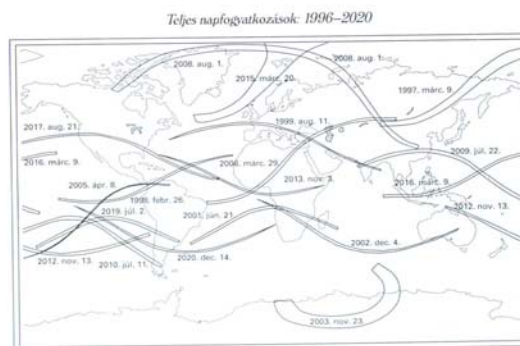
	IGAZ/HAMIS/LEHETSÉGES
1. Sáv jelentése: szélesebb csík.	
2. Az első háromnegyed órában szárazföldről nem látható a napfogyatkozás.	
3. Az ellipszis egy tojásalakú zárt görbe.	
4. Minél inkább a kontinensek fölött halad, annál szélesebb a sáv.	
5. A Concorde gyorsabban tud haladni, mint az árnyékfolt.	
6. Nem Magyarországon volt a legteljesebb napfogyatkozás.	
7. A páratlan élmény jelentése: soha többé nem lesz ilyenben része.	
8. Háromnegyed egy után lesz a teljes napfogyatkozás.	
9. Vizsla: vadászkutya; vizslat: kutat	
10. Órákig át tart, amíg a Hold a Nap elé kerül.	

2. Minek a leírására szolgálnak a következő kifejezések?

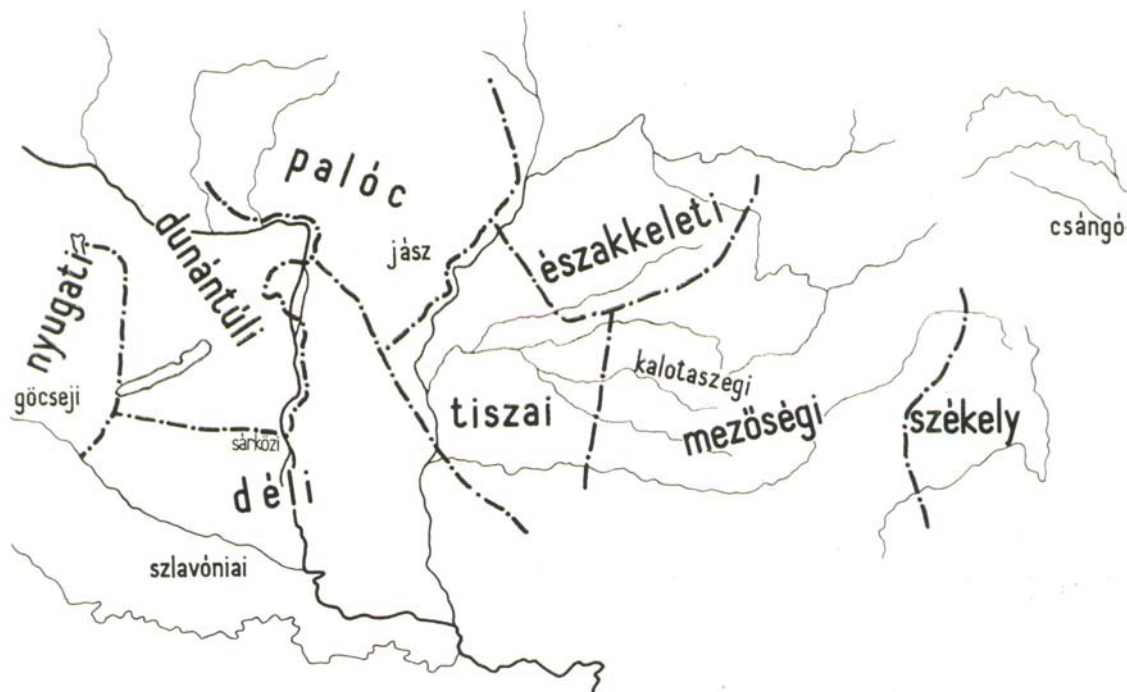
bolygónk:

ragyogó csillagunk:

a lángarcú égitest:

3. Mesélje el, hogy ön hol tartózkodott ezen a jeles napon! Ha látta ezt az eseményt, írja le élményeit!**4. A térkép alapján készítsen utazási ajánlatot az érdeklődők számára!**

Nyelvjárások*

A nyelvjárások bemutatásánál néhány jellemzőt emelünk ki.

1. Nyugati nyelvjárás

- megkülönbözteti a nyílt (e) és a zárt (ë) e-t: lëtëttem, embër
- a hosszú ú, ű, í hiányzik: ebbü 'ebből', tüz, ut, tiz
- kissé ö-ző: lepödő, föst, köll
- l gyakran nem hallatszik: uoma 'alma', asztuora 'asztalra', emënt 'elment'

2. Dunántúli nyelvjárástípus

- a nyílt e még nyíltabb, mint a Nyugati nyelvjárásban
- zárt szótagban kisesik az l: óma 'alma', főmëgy 'fölmegy', vót volt', föld 'föld'
- n helyett ny-et ejtenek: ünyi 'ülni', hallanyi, nyöl 'nő'
- az i gyakran ü: füzet 'fizet'
- a köznyelvi az övék birtokos névmás: az övüké

3. Déli nyelvjárástípus

- kettőshangzókat találunk: ou, öü, ëi
- ö-ző terület: lëtöttem, embör, löhet, Szögéd, töszök, övött;
- a köznyelvi í helyén gyakran é van: gyék, késér
- a t végű egytagú igék múlt ideje gyakran rövid: nyittam, sütted

*Kálmán Béla: Nyelvjárásaink c. egyetemi tankönyve alapján

4. Tiszai nyelvjárástípus

- a köznyelvi ó, ő, é helyén kettőshangzó van: jóu, öüriz, jéig
- megkülönbözteti a zárt és a nyílt e-t: lehet, embër
- az é helyett gyakran í-t ejt: kík, szíp, nígy, vír
- a honnan? kérdésre felelő ragok: -búl, -bül, -túl, -tül, -rúl, -rül

5. Palóc nyelvjárástípus

- kettőshangzók: uo, üö, ië
- sok az i: kilső, siket, tidő
- rövid magánhangzók gyakoriak: tehen, vereb, level, keves, szeker
- a köznyelvi ú, ű helyén ó, ő: tanól, szépő, szomoró
- főnévi igenév képzője: -nyi

6. Északkeleti nyelvjárástípus

- kettőshangzók: ou, öü, ëi
- csak e-ző: lehet, ember, teremt
- kétfajta é, egy ëi és egy ië: këiz, jëig, de kiëk, sziëp
- gyakori a rövid mássalhangzó: hoszu, semí, balag, ö tojás 'öt tojás'

7. Mezőségi nyelvjárástípus

- a v-t gyakran két ajakkal ejtik: wolt, awwal
- a-zás: akas, asszan 'asszony', bagár 'bogár', szamaru
- rövid mássalhangzók: ujam (ujjam)
- családi helyhatározók: Sándorni 'Sándorékhoz', Sándornul 'Sándoréktól'
- hosszab alakot használnak: megyen, teszen, viszen

8. Székely és csángó nyelvjárástípus

- családi helyhatározóragok: Sándornit 'Sándoréknál'
- a honnan? kérdésre rövid magánhangzóval felelnek: -bol, -böl stb.
- az elbeszélő múltat használják: Most harangozának. Kovásznárol jövőnk.
- a régmúlt alakok is élnek: Az imént járt vala itt.

1. Olvassa fel hangosan a szöveget! Jelölje meg a nyelvjárási szavakat, kifejezéseket! Értelmezze őket!

bagolytüdő*

Szent karácson estéje volt, csillagos, miként a képeken. Ükapám a főtt aszalt almából csemegézett a vacsora végeztével.

Férges ez, te, toltá félre a szakajtót morózusan.

Három péntökön is mögrostáltam, csattant föl Hódi Teréz, a felesége. Összehajtogatta a fehér abroszt, mert ebből kell majd vetni a gabonát, ha eljön az ideje. Ha nem öszik belüle, annyi mintha tönne hozzá, mondta.

*Temesi Ferenc Por c. regényéből

Ükapám megpödrötte a bajuszt, mint fontos szolás előtt.

Hát túladtam a bérletön, asszony. Újévtű' a "Durbins" kocsmá a miénk.

Ükanyám kicsit késett a válasszal meglepetésében:

Nem a ~ -be esett férög, hanem a kend eszibe! Odahagyta a "Hétválasztót", amijé' a kend apja küszködött!

Nem értöd té ezt, asszony. A gyorskocsinak már befellegzött. A gőzkocsi gyün, a vasút. Jobb éggy kiskocsmá a város szélén, ami az ényim, mint éggy bizonytalan bérlet a Palánkba.

Hódi Teréz minden babonáságával együtt okos asszony volt, de azért úgy tett, mintha neheztelne még:

Vöszi lé kend a könyökit az asztalrú'! Még nyomorúttak lösznek a csirkék.

Egy pakli kártyát meg diót tett ükapám elé.

Melyik nyelvjárástípusba tartozik a fenti idézet?

2. Ismeretségi körében gyűjtsön nyelvjárási szavakat! Állapítsa meg, hogy melyik csoportba sorolhatók!

3. Néhány idézet még íróinktól: értelmezze őket!

Móricz Zsigmond:

„Tisztességgel köszönt neki.

– Jó röggelt, adjon isten jó embörök. Hallotték-e mán mije röttenetös szörnyü esetöm vót? Mintha őtet most mindenki ismerné, s csak az ő feje fájna az egész világnak.”

„Az az isteni parancsolat a bibliába, fiam, hogy a szegény legény gazdag jányt vegyík el, a szegény jány meg módos legényhe menjík, fiam.”

József Attila:

„Futtam, mint a szarvasok”

Tamási Áron:

„Amíg folyik vala a beszéd, fel a fára s le a fáról.”

„...a bor és a pálinka sírba viszen”

A. A többszörösen összetett mondat

1. Olvassa el a következő szöveget!

Azt mondja a szülő,
aki Pesten nőtt fel, a kiesnek éppen nem mondható hetedik kerületben, és tizenegy éves korában keresztül-kasul utazta a várost, mert pingpongozni az ötödik kerületbe járt, úszni a Margitszigetre, az angol tanára a tizenharmadik kerületben lakott, futballmeccsre pedig oda ment, ahol épp a csapata játszott, szóval azt mondja a szülő, hogy ő a lánya életkorában már kívülről fújta a hetes busz, a hetvenhatos troli, a metró és minden egyéb fontosabb tömegközlekedési eszköz megállót, és behunyt szemmel eltalált volna a Lövölde térről Csillebércre, most viszont neki meg a feleségének a fél élete azzal megy el, hogy a tizenegy éves lányukat meg a tíz éves fiukat kísérgetik balett óráról szolfézsra, énekkarról angolórara, teniszről zongoraórara, és egyáltalán mindenhova, ahova a mai elfoglalt gyerekeknek menniük kell, mert az elképzelhetetlen manapság, hogy a tíz és a tizenegy éves gyerekeik egyedül jussanak el Zuglóból a Fasorba vagy a Fasorból az uszodába, így aztán ő meg a felesége úgy kénytelenek beosztani a munkájukat, az intenzív angoljukat, az otthoni főzést, bevásárlást, a vizsgákat és a konzultációkat, hogy beleférjen a változatlanul huszonnégy órás napjukba a gyerekek jövésmenése, és ha az üzleti partner délután fél négykor szeretne vele találkozni, akkor neki végig kell szaladnia gondolatban a napirenden, hogy fél négykor Ferikének szolfészon vagy teniszen, Anikónak énekkaron vagy baletton, és csak utána mondhatja az üzleti partnernek, akitől a kenyere függ, hogy abban a fél órában sajnos vagy hálistennek, szóval, éppen nem alkalmas, hisz fél ötör már Ferikéért kell rohanni angol órára, ahova egy órával korábban a felesége kísérte el. Ilyen nem

volt az én időmben, azt mondja a szülő, és csak odavetettem anyámnak, hogy hatra itthon vagyok, és neki eszébe sem jutott, hogy a közlekedésen kívül bármi mástól féltetnie kelljen, de kértem én, azt mondja a szülő, melyik apa vagy anya meri ma megkockáztatni, hogy csak úgy elengedje a gyermekét iskolába három utcával arrébb, és csak úgy tudomásul vegye, hogy négytől ötig a teniszpályán vagy bárhol, a barátnőjénél, a McDonald's-ban, viszont ha így áll a helyzet, hogy folyton kézen fogva cipeljük őket egyik helyről a másikra, akkor hogy várjuk el, hogy végre valamit önállóan, és egyáltalán meddig telik a mi időnkől, energiánkból, egy szigorúbb időbeosztásunkból, hogy folyton utánuk meg velük futkossunk, a végén, azt mondja a szülő, udvarolni is együtt fogunk járni velük, mert egyszerűen lehetetlen őket magukra hagyni ebben a gengszterekkel, pedofilokkal, zsebesekkel, szadistákkal túlszűfolt világban, ahol se a táskájuk, se a testi épségük nincs biztonságban, ahol örökre eltűnhetnek egy látszólag ártalmatlan utcasarkon, így aztán, azt mondja a szülő, inkább kapkodunk és rohanunk és lemondjuk a munkát, és elmulasztjuk a létfontosságú randevút, és elbukunk a vizsgán, meg szégyenkezünk a főnök előtt, meg összeveszünk a feleségünkkel meg sürgetjük a gyereket meg idegeskedünk, elkésünk, lemaradunk, mindent inkább, azt mondja a szülő, mint hogy a gyerekünket elengedjük ebben az őserdőben, amiben minden szembejövő potenciális ellenségünk, aki kirabolhatja, leütheti, megerőszakolhatja őket. És így menetelünk, jegyzi meg a szülő, abba a híres huszonegyedik századba, amit mostanában olyan patetikus lelkesedéssel szokás emlegetni.

Leírta: Fenákel Judit (Családi lap, 1998/9.)

a. Hány mondatból áll a fenti írás?

b. Az első mondatot a vesszőknél megtörtük. Egyrészt felsorolásokat, másrészt tagmondatokat kaptunk. Jelölje meg ez utóbbiakat!

1. Azt mondja a szülő,
2. aki Pesten nőtt fel,
3. a kiesnek éppen nem mondható hetedik kerületben,
4. és tizenegy éves korában keresztül-kasul utazta a várost,
5. mert pingpongozni az ötödik kerületbe járt,
6. úszni a Margitszigetre,
7. az angol tanára a tizenharmadik kerületben lakott,
8. futballmeccsre pedig oda ment,
9. ahol épp a csapata játszott,

10. szóval azt mondja a szülő,
11. hogy ő a lánya életkorában már kívülről fújta a hetes busz,
12. a hetvenhatos troli,
13. a metró és minden egyéb fontosabb tömegközlekedési eszköz megállót,
14. és behunyt szemmel eltalált volna a Lövölde térről Csillebércre,
15. most viszont neki meg a feleségének a fél élete azzal megy el,
16. hogy a tizenegy éves lányukat meg a tíz éves fiukat kíséretik balett óráról szolfézásra,
17. énekkarról angolórára,
18. teniszről zongoraórára,
19. és egyáltalán mindenhova,
20. ahova a mai elfoglalt gyerekeknek menniük kell,
21. mert az elképzelhetetlen manapság,
22. hogy a tíz és a tizenegy éves gyerekek egyedül jussanak el Zuglóból a Fasorba,
23. vagy a Fasorból az uszodába,
24. így aztán ő meg a felesége úgy kénytelenek beosztani a munkájukat,
25. az intenzív angoljukat,
26. az otthoni főzést,
27. bevásárlást,
28. a vizsgákat és a konzultációkat,
29. hogy beleférjen a változatlanul huszonnégy órás napjukba a gyerekek jövésmenése,
30. és ha az üzleti partner délután fél négykor szeretne vele találkozni,
31. akkor neki végig kell szaladnia gondolatban a napirenden,
32. hogy fél négykor Ferikének szolfézszen vagy teniszen,
33. Anikónak énekkaron vagy baletton,
34. és csak utána mondhatja az üzleti partnernek,
35. akitől a kenyere függ,
36. hogy abban a fél órában sajnos vagy hálstennek,
37. szóval,
38. éppen nem alkalmas,
39. hisz fél ötkor már Ferikéért kell rohanni angol órára,
40. ahova egy órával korábban a felesége kísérte el.

c. A további mondatokat Ön ossza fel tagmondatokra!

2. Egy rádióhír: először az elhangzott, azután az átfogalmazott formájában. Melyik a könnyebben érthető? Miért?

Magyarországon egy korábban már használaton kívül helyezett és tegnap berobbantott bányajárat fölött a robbantás okozta földrengés következtében beállott talajsüllyedés veszélyezteti a tőle nem messze fekvő lakótelepet.

Magyarországon tegnap berobbantottak egy bányajáratot, amelyet korábban már használaton kívül helyeztek. A robbantás földrengést okozott, s emiatt talajsüllyedés állt be, ami veszélyezteti a tőle nem messze fekvő lakótelepet.

3. Tegye a megfelelő helyre a megfelelő kötőszót!

akkor, ami, amíg, azaz, azonban, ha, hiszen, hogy, hogy, hogy, mégis, pedig

„Azt, _____ édesanyánk »meglehetősen kutyául van«, tudtuk évek óta, _____ mikor apánk, fölhívott telefonon, s gondosan, kimérten és új, eddig nem hallott, kemény hanghordozással tudunkra adta, _____ anyánk így meg úgy, s hogy ő nem tartaná, ez a személyes meggyőződése, fölöslegesnek, _____ »ezekben a pillanatokban« otthon volnánk, _____ hazamennénk, az mindönket meglepett, szinte egyforma szókkal kezdtünk ógni-mógni, hivatkozva a napi, halaszthatatlan teendőkre, _____ nem fásultságot vagy érzéketlenséget jelentett, inkább a természetes ösztönök megnyilvánulását, azt a józan meggyőződést, _____ nem lehet a »dolog« »olyan veszélyes«, _____ még sohasem volt olyan veszélyes (ahogy éppen apánk mondani szokta: »addig nincsen baj, _____ nincsen baj, csak mikor baj van, _____ van baj«; apánk _____ ránk mordult, mi _____ özönlöttünk a világ összes tájairól.”

(Esterházy Péter: A szív segédigéi)

B.

Francis Crick, a DNS szerkezetének és szerepének Nobel-díjas megfejtője jegyzett fel egy történetet. Enrico Fermi sok minden érdekelte, így az élet eredete is. Egyszer baráti társaságban ezt mondta:

– A Tejútrendszerben van legalább százmilliárd csillag, többé-kevésbé olyanok, mint a Nap. Sokuk körül bolygók keringenek, egyeseken folyékony víz is előfordul. A vízben a csillagfény hatására kémiai vegyületek szintézise indul meg, az óceánból langyos tápláló leves válik. Ebből az erőlevesből önreprodukáló struktúrák táplálkoznak. A természetes kiválasztódás belőlük mind fejlettebb, komplexebb lényeket hoz létre. Civilizációk támadnak, velük tudomány és technika. Újabb és újabb bolygókat keresnek fel ezek az értelmes lények, bejárva az egész Tejútrendszert. Ezeknek a rendkívül okos lényeknek a figyelmét aligha kerülheti el egy olyan szép bolygó, mint a Föld. De hát akkor hol vannak?

A kérdésre a jelenlévő magyar származású Szilárd Leó rögtön válaszolt:

– Itt vannak közöttünk. Kicsit furcsa az angol kiejtésük. Magyaroknak mondják magukat.

12. Magyarország

Radnóti Miklós (1909–1944)

Nem tudhatom . . .

Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent,
nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt
kis ország, messzeringó gyerekkorom világa.
Belőle nőttem én, mint fatörzsből gyöngé ága
s remélem, testem is majd e földbe süpped el.
Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdepel
egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom,
tudom, hogy merre mennek, kik mennek az uton,
s tudom, hogy mit jelenthet egy nyári alkonyon
a házfalakról csorgó, vöröslő fájdalom.
Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj,
s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály;
annak mit rejt e térkép? gyárat s vad laktanyát,
de nekem szöcskét, ökröt, tornyot, szelíd tanyát;
az gyárat lát a látcsőn és szántóföldeket,
míg én a dolgozót is, ki dolgaért remeg,
erdőt, fűttyös gyümölcsöst, szőlőt és sírokat,
a sírok közt anyókát, ki halkan sirogat,
s mi főntről pusztítandó vasút, vagy gyárüzem,
az bakterház s a bakter előtte áll s üzen,
piros zászló kezében, körötte sok gyerek,
s a gyárak udvarában komondor hempereg;
és ott a park, a régi szerelmek lábnyoma,
a csókok íze számban hol méz, hol áfonya,
s az iskolába menvén, a járda peremén,
hogy ne feleljek aznap, egy kőre léptem én,
ím itt e kő, de főntről e kő se látható,
nincs műszer, mellyel mindez jól megmutatható.

Hisz bűnösök vagyunk mi, akár a többi nép,
s tudjuk miben vétkeztünk, mikor, hol és mikép,
de élnek dolgozók itt, költők is büntelen,
és csecsszopók, akikben megnő az értelem,
világít bennük, őrzik, sötét pincékbe bújva,
míg jelt nem ír hazánkra újból a béke ujja,
s fojtott szavunkra majdan friss szóval ők felelnek.

Nagy szárnyadat borítsd ránk virrasztó éji felleg.

1. Hány mondatból áll a vers?

2. Keresse meg a párokat!

bölcső

1. a bölcső ide-oda mozog	a) áfonya
2. pl. hóba süllyed	b) alkony
3. a térdén áll	c) anyóka
4. naplemente	d) bakterház
5. lassan folyó, folydogáló	e) csecsszopó
6. a katonák lakó-, gyakorló és tanuló területe	f) csorgó
7. mezei bogár, amely nagyokat ugrik	g) elsüpped
8. olyan eszköz, amellyel a távoli tárgyakat is közelinek látjuk	h) felleg
9. bizonyos madarak hangja	i) fütty
10. öreg néni	j) halk, visszafogott
11. a vasút mellett álló ház, amelyben a bakter lakik. Az ő feladata a sorompókezelés	k) hempereg
12. egy nagytestű magyar kutyafajta	l) komondor
13. a földön fekve többször ide-oda fordul	m) laktanya
14. savanykás ízű erdei gyümölcs	n) látcső
15. hibát követ el (vallásos)	o) ring
16. kisbaba, csecsemő	p) szöcske
17. fojtott	q) térdepel
18. éjjel nem alszik, szándékosan ébren marad	r) vétkezik vmiben
19. nagy felhő, viharfelhő	s) virraszt

Menyhárt László

Beszélgetés Rubik Ernővel (1944)*

- A. Édesapám a magyar repülés meghatározó személyisége. Több mint harminc vitorlázógépet tervezett, amelyek a maguk idejében a világszínvonalat képviselték. Egyetemista korától a hazai repülőgépgyártás megteremtésért fáradozott. Esztergomban létre is hozott egy repülőgépgyártó üzemet, amely nagyon jól prosperált. Ezt a II. világháború és az azt követő fordulat megállította.
- B. Apám nemcsak papír-, hanem a kézi munkának is a szerelmese volt. Szerszámai voltak otthon, amelyekkel én játszhattam. A rajzolás, a festés volt talán a legelmélyültebb játékom, ami a legjobban lefoglalt. Éppen ebből az érdeklődésből fakadóan a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolába kerültem. Ami természetes, magától értetődő döntés volt akkor. Úgy gondoltam, ez az általam elképzelt közeg, amelyben jól fogom magam érezni, olyasmit csinálhatok, amit szeretek. Először inkább a festészet érdekelt, majd amikor a festők és a szobrászok szétváltak, a szobrászat mellett döntöttem. (A tanárom *Somogyi József* volt.) Ami itt hatott rám, az maga a tevékenység. Tehát az, hogy az ember anyaggal bánt, megismerkedik az emberi testtel, igyekszik megérteni a látványt és ezt áttenni tömeggé. Vagyis a látvány mögé hatolás kísérletét hangsúlyoznám.
- C. 1962-ben a Műegyetemre mentem. Már korábban is szerfölött érdekelt a matematika, és az építészetet véltem olyan területnek, ahol együtt van mindaz, amihez valamilyen készséget éreztem. A képzőművészetet, az önkifejezést önmagában kevésnek találtam. Ennél jobban foglalkoztatott az anyag és a használati funkciók megvalósítása: tehát egyfajta racionális tevékenység. A Műegyetem után, 1967-ben átmentem az Iparművészeti Főiskolára, ahol rövidített képzés keretében 70-ben belsőépítész szakon, építésztervező művészi diplomát kaptam. Már ezt megelőzően is különböző tervezőirodai munkákat végeztem, s mint ösztöndíjas tanársegéd elkezdtem a főiskolai oktatást.
- D. Aktív értelemben nem, az érdeklődés szintjén azonban igen, de nem úgy, mint alkotó. Meg vagyok győződve arról, hogy a művészi érték nem a műalkotás egyszeri mivoltában jelenik meg. Ilyen értelemben az – idézőjelbe tett – alkalmazott művészetek többségében hiszek.

* Művészet, 1989. 5. 16–20.

- E. Az egyetemi képzés után nem tartottam magamat – hogy úgy mondjam – kész embernek; még tanulni akartam. Emellett meg volt bennem az igény egy sokkal érzékenyebb – ha úgy tetszik –, a tapintható részletképzésekig lemenő tervezés, kicsit elkoptatott szóval: a komplexitás, a környezet tervezésének a teljessége iránt. Ezt véltem megtalálni a főiskolán, amely Magyarországon az egyetlen ilyen jellegű intézményként végül is átfogja a teljes skálát.
- F. Ezek mind a mai napig élő problémák. Azóta a főiskola sokat változott, mint ahogy a külső közeg is változik. Ebben a folyamatban tevékenyen részt vettem, hiszen több mint tizenöt évig tanítottam. Két éve adtam végül is ezt föl tevékeny értelemben, de jelenleg is címzetes egyetemi tanárként kapcsolatot tartok a főiskolával. A műhely jellegű oktatásban hiszek. A főiskola akkor halad jó irányba, ha ezt szorgalmazza. A tervezés elméleti ismeretanyagát a gyakorlatban kell kimunkálni. Úgy, hogy a tanulás az együttműködésnek, munkálkodásnak a folyamata legyen. Tehát nem egyszerűen a mester kinyilatkoztatásainak a meghallgatása és tudomásulvétele a cél, hanem az alkotó folyamatban való részvétel.
- G. Talán a kocka jellegéből lehet kiindulni, hogy végül is milyen. Egy különleges konstrukció, egy érdekes tárgy, amelyről mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy racionális. Nincs funkciója, "értelmes" használati területe: a saját belső törvényei szerint működő konstrukció. A működés számomra részben valaminek az életképességét, részben pedig egyfajta időbeliségét, a változni tudást bizonyítja. Ezenkívül még a kocka rendkívül puritán – úgyszólván –, egy alapesetet megfogalmazó tárgy.
- H. Azt hiszem, hogy nem feltalálunk, hanem fölfedezünk dolgokat. Valójában nem mi teremtünk, hanem fölismerjük annak a lehetőségét, és kvázi előhívunk valamit. Ilyen értelemben a kocka sem más, mint fölfedezése annak a lehetőségrendszernek, amit a tér geometriája magában hordoz, és ennek egy tisztán megfogalmazott interpretációja.
- I. Biztos, hogy ez is benne volt a születésében. Mint ahogy benne volt a tervezésről vallott felfogásom is. A tervezés rendkívül fontos elemének tartom a változatok létrehozását, a kombinatorikát, egy lehetőségrendszernek a végigjárását. Eredményében a legnagyobb változatosságot és gazdagságot a minél egyszerűbb geometriai elemekből való építkezés jelenti. A kocka az egyetlen olyan térforma, amit megsokszorozva, hézagmentesen kitölthető a tér, és egyben megsokszorozásával ismét létrehozza önmagát. Az én felfogásomban a rendezetlenség, a kaotikus állapot alapvetően csupán látszólagos dolog. Gyakorlatilag minden rendezetlenség mögött és mélyén fölfedezhető egyfajta rend. A kocka is azért működik jól mint szerkezet, mert tudomásul veszi, hogy a geometria a maga tökéletességében nem valósulhat meg. Olyan szerkezetet sikerült létrehozni, amelynél a megvalósulás elkerülhetetlen szabálytalanságai, pontatlanságai a működést nem teszik lehetetlenné, sőt bizonyos értelemben segítik.

- J. Remélem, nem séma az, ami közös bennük, de biztos, hogy vannak összetartó vagy -kapcsoló tulajdonságok, jellegzetességek. Tulajdonképpen ezek foglalkoztatnak és érdekelnek igazán. Az egyik közös mozzanat az a fajta geometrikusság, ami a dolgok leegyszerűsítésének és a lényeg megragadásának az igényéből fakad. Ez alapformákat eredményez. A másik az, hogy mindegyik többállapotú, tehát időbeli létezésük is van. A harmadik, hogy nem egy automatizmus, hanem a működtető, az ember hozza létre ezeket a különböző állapotokat, amelyeknek fölismerhető struktúrájuk van, talán ami nem triviális, tehát nem magától értetődő, hanem rejtett, azonban felfedezhető. Játékaim végső soron értelmes, megválaszolható kérdéseket fogalmaznak meg.
- K. Mint említettem, tanítva tanultam. A formatanulmányok elnevezésű tantárgyat is tanítottam, ami a képző- és iparművészeti terület köztes senki földjén anyag- és formaismeretet próbál a hallgatókkal elsajátíttatni. Az ábrázoló geometria ugyancsak kedves tárgyam volt, mivel a tervező számára egy rendkívül fontos kommunikációs forma, a képi gondolkodást, térszemléletet is befolyásoló ismeret. Biztos vagyok abban, hogyha ebben az irányban nem lettek volna bizonyos készségeim és belső affinitásom, nem született volna végül is meg mindaz, amit ezen a területen csináltam...
- L. Fontosnak tartom, hogy az ember nyitott maradjon, és ezt sikerült is idáig megtartanom. Mindig szerettem újjal kísérletezni. Ami alapvetően foglalkoztat, az a kreativitás. Valaminek a létrehozása, ami termékké fejleszthető, aminek általános használati köre van, és hogy ezt miként lehet a piacon értékesíteni. Én a dolgok megfelelő értelmezését tartom lényegesnek. A siker és a kudarc viszonylagos fogalmak. Számomra kudarc az, hogyha a saját problémámat nem tudom megválaszolni. Az, hogy a válaszat más is elfogadja-e, ez egész más nagyságrendű és műfajú kérdés. Az igazság, legyen az matematikai vagy éppen más állításnak az igazsága, kétségbevonhatatlan, még akkor is, ha éppen nem tud érvényesülni. Ez már nem az én gondom, hanem azé, aki nem ismeri föl.

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Helyezze a megfelelő helyre az újságíró mondatait!

1. ☐ *"A világot egész életünkben gyermekszemmel kell néznünk" – vallotta Matisse. Neki ez többé-kevésbé sikerült. Előfordulhat, hogy a kultúra csupán az archetipikus tér-idő ritmusokat, természeti mozgásokat leképező gyermekjátékokban emlékezik. Hogy gyermekkorában ki mivel játszik, az – szerintem – alapvetően meghatározó, illetve már abból kibontható, hogy mivel fog foglalkozni a későbbi életében. A játék a teljesség megértésének az iskolája. Ön mivel játszott?*
2. ☐ *A 70-es években szerte a világon a képző- és iparművészetben, az építészetben a raszter, a kocka rendkívül népszerű forma és szellemi kihívás volt pozitív-negatív ér-*

telemben egyaránt. Úgy vélem, az ön alap- és az alkalmazott kutatásának végeredménye, a testet öltött elv, a Rubik-kocka sok vonatkozásban összegezte ezeket az ellentmondásoktól sem mentes törekvéseket, és az egyszerű ember számára is – mintegy játszva – kézzel foghatóvá, élményszerűen átélhetővé tette azokat a rejtett törvényszerűségeket, amelyek elméletileg és gyakorlatilag időszerűvé váltak. Többek között ez lehet a magyarázata a világsikernek, az önfeledt odaadásnak.

3. ☐ *A kérdéseket a maga számára az elmélet vagy a gyakorlat oldaláról teszi föl?*
4. ☐ *Ám az iskola előremutató törekvései és a hétköznapi gyakorlat, az ipari lehetőségek között éles ellentmondás jelentkezett. A kutatások eredményei nem hasznosultak, életminőségünk nem javult.*
5. ☐ *Az autonóm, egyedi műtárgy előállítására összpontosító képzőművészeti önkifejezéssel egyszer s mindenkorra fölhagyott vagy ez azért továbbra is megmaradt valamilyen szinten?*
6. ☐ *Az embernek az önmagára eszmélése a gyerekekkel, a szülőkkel kezdődik. Az azonban korántsem szükségszerű, hogy a zseniális szülők gyermeke ugyancsak rendkívüli életpályát fog befutni és csúcsteljesítményekre lesz képes.*
7. ☐ *Milyen családi környezetben nevelkedett?*
8. ☐ *Azonkívül, hogy létrejött a Rubik Stúdió, amely jelentős nemzetközi gazdasági-kereskedelmi vállalkozás, most mivel foglalkozik? Folytatódik-e a szellemi kaland? Az átütő erkölcsi-anyagi sikerek mellett volt-e kudarcélménye?*
9. ☐ *Ezek szerint ön, a "feltaláló" tulajdonképpen nem tesz mást, mint a kocka saját monoton (mindig ugyanabban az irányban változó) geometriai, működési törvényszerűségeit, a logikai formszervezés és -szerveződés objektív lehetőségeit mintegy kibontja.*
10. ☐ *Innen hova vezetett az útja? Mennyire tudatosodtak ekkor az önben munkálkodó készségek?*
11. ☐ *Mi az, ami az Iparművészeti Főiskolára vitte, illetve ami ott-tartotta?*
12. ☐ *Stílszerűen kérdezve, kockaügyben mikor és hogyan lépte át a Rubikont?*
13. ☐ *Van valami közös szellemi rendező elve, modellje a játékaiknak?*

2. A fenti interjúból kivett mondatokban aláhúztuk az idegen kifejezéseket. Keresse meg a magyar megfelelőket!

1. Esztergomban létre is hozott egy repülőgépgyártó üzemet, amely nagyon jól <u>prosperált</u> (azaz _____). 2. Ennél jobban foglalkoztatott az anyag és a használati <u>funkció</u> (azaz _____) megvalósítása: tehát egyfajta <u>racionális</u> (azaz _____) tevékenység. 3. Emellett meg volt bennem az igény egy sokkal érzékenyebb – ha úgy tetszik –, a tapintható részletképzésekig lemenő tervezés, kicsit elkoptatott szóval: a <u>komplexitás</u> (azaz _____), a környezet tervezésének a teljessége iránt. 4. Egy különleges <u>konstrukció</u> (azaz _____), egy érdekes tárgy, amelyről mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy racionális. 5. Ezenkívül még a kocka rendkívül <u>puritán</u> (azaz _____) – úgyszólván –, egy alapesetet megfogalmazó tárgy. 6. Valójában nem mi teremtünk, hanem fölismerjük annak a lehetőségét, és <u>kvázi</u> (azaz _____) előhívunk valamit. 7. Ilyen értelemben a kocka sem más, mint fölfedezése annak a lehetőségrendszernek, amit a tér geometriája magában hordoz, és ennek egy tisztán megfogalmazott <u>interpretációja</u> (azaz _____). 8. Az én felfogásomban a rendezetlenség, a <u>kaotikus</u> (azaz _____) állapot alapvetően csupán látszólagos dolog. 9. Remélem, nem <u>séma</u> (azaz _____) az, ami közös bennük, de biztos, hogy vannak összetartó vagy -kapcsoló tulajdonságok, jellegzetességek. 10. A harmadik, hogy nem egy automatizmus, hanem a működtető, az ember hozza létre ezeket a különböző állapotokat, amelyeknek fölismerhető <u>struktúrájuk</u> (azaz _____) van, talán ami nem <u>triviális</u> (azaz _____), tehát nem magától értetődő, hanem rejtett, azonban felfedezhető. 11. Biztos vagyok abban, hogyha ebben az irányban nem lettek volna bizonyos készségeim és belső <u>affinitásom</u> (azaz _____), nem született volna végül is meg mindaz, amit ezen a területen csináltam.	a) egyszerű, díszítés nélküli b) értelmezése c) ésszerű, értelmes d) felépítés e) közismert f) majdnem, látszólag g) merev forma h) összetettség i) szerep j) szerkezet k) virágzik l) vonzódás m) zűrzavaros

3. Írjon egy pályázatot Rubik Ernő nevében. Használja fel az interjúban szerzett információkat (iskolái, munkahelyei, eddigi alkotásai)!

Angelusz Róbert – Tardos Róbert*

A számítógépes kultúra és az internetkultúra magyarországi elterjedésének adatai

A személyi számítógépek magyarországi elterjedése mintegy másfél évtizedre tekint vissza. A hozzájutás *két fő forrása a munkahelyek elektronizálása és a személyi számítógépeknek a magasabb anyagi szintű háztartásokban való meghonosodása* volt. A számítógépek térhódítása leggyorsabban a tudomány területén, kutatóintézetekben, valamint az államigazgatás és a gazdasági élet modernebb területein ment végbe. A technikák meghonosodásában jelentős szerepet játszottak a kutató és a műszaki értelmiség ilyen irányú kezdeményezései. A fiatalabb korosztályoknál az oktatásügyben végrehajtott akciók, az iskolák számára történő kedvezményes gépjuttatások és legutóbb a Sulinet-program járultak hozzá a viszonylag gyors elterjedéshez.

A személyi számítógéphez és az internethez való hozzájutás alakulása 1997-ről 1998-ra (%-ban)

	1997	1998
Személyi számítógéphez való hozzájutás	25	30
ezen belül: saját háztartásban	16	17
munkahelyen	15	21
Az internethez való hozzájutás	10	15
ezen belül: saját számítógépen	1	2
munkahelyen (iskolában)	2	6
internetkávézóban (cybercafé)	4	6
közösségi művelődési házban (teleházban)	2	3
barátnál, ismerősnél	6	7

A személyi számítógép és az internet aktív használatának alakulása 1997-ről 1998-ra (%-ban)

	1997	1998
Személyi számítógép aktív használata	18	23
ezen belül: szövegszerkesztés	14	20
adatfeldolgozás, -számítás	14	16
Az internethasználat	4	9
ezen belül: levelezés, e-mail	2	5
információk beszerzése	3	8
véleménycsere	1	2

* A magyar nyelv az informatika korában Budapest, 1999. Magyar Tudományos Akadémia

1. A tanulmányírók felsorolják az internet előnyeit és hátrányait. Csoportosítsa őket!

ELŐNYÖK	a) demokratizáló folyamat	HÁTRÁNYOK
	b) globális nyelvi dominancia	
	c) hátrányleépítő folyamat	
	d) kommunikációs egyenlőtlenségek	
	e) nyilvánosságbővítő folyamat	
	f) virtuális világba szűkülés	

a) *Adjon magyarázatot a középső oszlop kifejezéseire!*

b) *Tegyük fel, hogy a parlament költségvetési vitáján a számítógépes fejlesztések kérdésére kerül sor. Fogalmazza meg a két szélsőséges véleményt: az egyik szerint óriási pénzeket kellene befektetni a fejlesztésbe, a másik szerint viszont vissza kellene fogni a számítógép terjedését.*

c) *Fogalmazza meg a saját véleményét a témával kapcsolatban!*

2. Mit gondol a mai helyzetről?

3. Magyarázza el,

- *mit kell megvásárolni ahhoz, hogy jól felszerelt számítógépünk legyen,*
- *hogyan kell az internetre kapcsolódni,*
- *mire jó az internet,*
- *hogyan lehet levelezni az internet segítségével!*

Használja a következő szavakat, kifejezéseket!

alkönyvtár	billentyűzet	böngészés
egér	elektronikus kereskedelem	e-mail - emil - villámposta - drótposta
hangszóró	honlap	képernyő
klikkel / rákattint	monitor	modem
nyomtató	szörfölés	szövegszerkesztő

Göncz Árpád

A „névtelen” magyar

Miről ismerhetünk rá a – korombéli, hatvan évnél többet megélt – „névtelen” magyarra? Próbáljuk megrajzolni az arcképét úgy, ahogyan a névtelen bűnözőkét szokta a rendőrség, a szemtanúk olykor egyező, olykor eltérő személyleírása alapján. Ennek a magyarnak eleve kiesett az életéből vagy hat esztendő, mellyel az ördögnek tartozott, s ennek nyomát ott viseli abban a két mély ráncban a szája sarkán. Akkor is, ha szerencséje volt, és nem kaparták el Ukrajna fagyott földjébe holtan, hanem vékony talpú bakancsban, fagyott lábbal, szakadatlan harcok közt vagy ezerkétszáz mérföldet gyalogolt, fogságba sem esett, s hazaért, és idehaza, ha volt neki, anyja-asszonya-gyereke várta. Ha várta. Négy évbe se telt, elvették földjét, házát, államosították műhelyét, kitették a lakásából, deportálták, menekült a falujából, és vagy megtagadta hitét, politikai meggyőződését, hazáját, vagy kényszermunkatáborban, börtönben találta magát, s ha szabadult, kezdetektől mindent előlről, ápolgathatta a „lelkét” belső emigrációban. S ha másra nem, a nyomorúságra, a börtönre, az újrakezdésre idehaza – hadifogság nélkül – is ráment öt-hat esztendeje. Miközben, ha nem adta meg magát, megtanult folyékonyan hazudni – önvédelemből. Amíg Sztálin meg nem halt. Akkor – lassan – ritkulni kezdett a homály, és 1956-ban fölkel a nép, kirobbant a forradalom, mely a névtelen magyar lelkében elválaszthatatlanul kapcsolódott 1848 emlékéhez, akkor dédapái vívták ki – az osztrák császár fegyvereivel szembefordulva – hazájuk függetlenségét, alapozták meg az első demokratikus magyar köztársaságot. Amit *akkor* a cári orosz hadsereg taposott el, ugyanúgy, ahogy 1956-ban Hruscsov Vörös Hadserege a másodikat. A névtelen magyar ezután – ha a harcok során nem esett el tízezredmagával, vagy nem menekült el kétszázezredmagával, nem zárták börtönbe vagy internálták nyolcezeredmagával, nem kötötték föl négyszázadmagával – megint csak belső emigrációba vonult, és hallgatott. Önvédelemből. Vagy jövőtlenségében ivásnak adta a fejét, öngyilkos lett, infarktust kapott, elkopott: meghalt idő előtt. A hetvenes évek vége felé megint ritkulni kezdett a homály. A többség már nem hitt a szemének, de volt a névtelenek között, aki nekilátott szamizdatot* gyártani, vállalta a házkutatásokat, a gumibotozást. Megkezdődött a hosszú, vértelen, de keserves küzdelem, mely csak a minapi választással ért véget, reméljük: végleg, és higgyük: hogy a szabadság s nem a nyomorúság győzelmével. A névtelen magyar ennek a küzdelemnek is ott viseli nyomát az arcán, mint valami különleges ismertetőjelet. Könnyű róla ráismerni.

Vajon rám is illik ez a kép? Anyám magyar – születése helye ma Románia. Apám magyar – születése helye ma Jugoszlávia. Feleségem apja magyar – születése helye ma Csehszlovákia. Mindannyian menekültek. Nekem már könnyű dolgom volt – túl sokat tudtam az embertelenségről ahhoz, hogysem ne ismertem volna fel már diákkoromban (jogot tanultam): hol a helyem. Legjobb barátom szüleit zárt marhavagonban szállították el Auschwitzba, ő maga – az egyetlen szent, akivel életemben találkoztam – munkaszolgálatos volt, halál várt rá, de nem volt hajlandó szökni, bár szökhetett volna: vállalta társai sorsát, s holtáig csak jó szava volt gyilkosairól. Nekem nem. Én nem vagyok szent: behívtak katonának, megszöktem, fegyverrel harcoltam a nácik ellen, megsebesültem, s ez eleve kijelölte a helyemet a háború után újonnan épülő magyar demokráciában. Ami nem élte meg a negyedik születése napját – megölte Sztálin és a hidegháború

* nem engedélyezett, titkosan terjesztett kiadvány

már zsenge gyermekkorában. Vele együtt, úgy látszott, az én jövőmet is, mint annyi más – névtelen – magyarét. Aki *egyszer* vásárra vitte a bőrét a demokráciáért, az gyanús: vásárra fogja vinni *másodszor* is. Tanulmányaimnak a forradalom vetett véget. Ez alkalommal is szerencsém volt: megint csak túl sok embertelenségnek voltam tanúja, hogysem a forradalom leverése után ne kerestem volna – barátaimmal együtt – valamiféle *politikai* kiutat, józan kompromisszumot, *modus vivendit* a Szovjetunióval, hogy ne ismétlődjék meg az előző nyolc szörnyű esztendő. Kísérletünk nem járt sikerrel. Ekkor következett az *én* hat évem, mellyel – akkor azt hittem – az ördögnek tartozom. Zárt és titkos tárgyaláson, gyorsított eljárással, fellebbezés lehetősége nélkül életfogytiglani börtönre ítélték összeesküvésért és hazaárulásért Bibó Istvánnal – Nagy Imre, a kommunista mártír miniszterelnök mellett ötvenhat másik politikus hőisével – együtt. A börtönben tanultam angolul, s ma úgy érzem, már csak *ezért* is érdemes volt becsukatnom magamat... Jó húsz évig éltem abból, hogy amerikai írók – Faulkner, Hemingway, Styron, Doctorow, Updike, Susan Sontag, James Baldwin etc. – műveit fordítottam magyarra. Amit Amerika a Wheatland-díjjal viszonzott.

Némi szakmai cikcakkok után így váltam íróvá. Ötvenkét éves voltam, mire az első művem megjelent nyomtatásban. Ez az első kinyomtatott mű: a *Sarusok*.

Budapest, 1991

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Másodmagával = egy másik emberrel együtt, harmadmagával = ő és még két ember *stb.*

Feleljen a kérdésekre Göncz Árpád írása alapján!

- a) Hány ember halt meg 1956-ban?.....
- b) Hányan hagyták el az országot a forradalom leverése után?
- c) Hány embert ítélték el?.....
- d) Hány emberen hajtották végre a halálos ítéletet?.....

2. ***Írjon mondatokat a következő kifejezésekkel!***

vmire rámegy vkinek vmennyi ideje/az egészsége

eltapos vkit/vmit

vásárra viszi a bőrét vmiért

fellebez vmi ellen

szakmai cikcakkok

A „2000 MAGYAR” c. játék eredménye

1999. év őszén játékos szavazást szervezett négy, egymással szoros üzleti kapcsolatban álló médium: az RTL Klub televízió, a Népszava c. napilap, a Színes RTV c. hetilap és az [origo] on-line magazin.

A játék lényege a következő volt: a közönség megválaszthatta az évezred, és az ezredforduló magyarját. Ezer halott, és ezer élő híres ember közül lehetett választani, a szavazás kiesésen alapon folyt. A fogyatkozó jelöltek névsorát mind a négy médium folyamatosan közölte: lehetett voksolni telefonon, szavazólapon, és elektronikus úton is. A döntőbe mindkét kategóriából 20-20 híresség került. A voksolók között - függetlenül attól, hogy jelöltjeik milyen eredményt értek el - értékes nyereményeket sorsoltak ki. Az eredményhirdetésnek egy teljes műsort szentelt az RTL Klub.

Az évezred magyarjai

1. I.(Szent) István király
2. Széchenyi István
3. Kádár János
4. Árpád fejedelem
5. Mátyás király
6. Semmelweis Ignác
7. Szent Györgyi Albert
8. Ady Endre
9. Arany János
10. Kossuth Lajos
11. Neumann János
12. Petőfi Sándor
13. József Attila
14. Deák Ferenc
15. Hunyadi János
16. Bartók Béla
17. Dobó István
18. Rákóczi Ferenc
19. Erkel Ferenc
20. Kodály Zoltán

Az ezredforduló magyarjai

1. Göncz Árpád
2. Horn Gyula
3. Egerszegi Krisztina
4. Teller Ede
5. Béres József
6. Hofi Géza
7. Kovács István (Kokó)
8. Makovecz Imre
9. Balczó András
10. Soros György
11. Németh Miklós
12. Puskás Ferenc
13. Farkas Bertalan
14. Czeizel Endre
15. Sinkovits Imre
16. Rubik Ernő
17. Zenthe Ferenc
18. Vitray Tamás
19. Papp László
20. Fa Nándor

SZÖVEGFELDOLGOZÓ FELADATOK

1. Írjon egy tanulmányt 25 sorban arról, hogy kik és miért kerülhettek bele az évezred magyarjai közé! Lexikonban utána tud nézni azoknak, akiket nem ismer. Állítsa időrendbe a felsorolt személyeket legalább évszázadok szerint!
2. Csoportosítsa az évezred magyarjait „foglalkozásuk” szerint! A politikusok közé sorolhatja a várkapitányt is!

politikus	művész		tudós
	költő	zeneszerző	

- 3. Az ezredforduló magyarjait sorolja be a következő táblázatba!**

politikus	
sportoló	
tudós	
feltaláló	
színész	
építész	
bankár	
úrhajós	
riporter	

Nyíregyházáról Sopronba

A helységnevek ragozásáról

<p>- ban, -ben - ból, -ből - ba, - be</p>	<p>- n, -on, -en, -ön - ról, -ről - ra, -re</p>
<p><i>A nem magyar helységnevek ragjai.</i> Pl.: Londonban, Bécsből, Pekingbe, Velencében</p>	<p><i>A magyar helységnevek ragjai.</i> Pl.: Budapesten, Pécsről, Vácra, Aradon, Ungvárról</p>

DE:

magyar helységneveket is ezekkel a ragokkal használjuk, ha a végződésük:

- m
- n
- város
- falu
- szombat

Pl.: Esztergomban, Debrecenből, Dunaújvárosba,
Leányfaluban, Nagyszombatból

A következő végződésű helynevek vagy az egyik, vagy a másik csoporthoz tartoznak a nyelvszokástól függően:*

- i
- j
- ly
- ny
- r

Pl.:	Almádiban	Dunakeszin
	Tokajban	Gelejen
	Neszmélyben	Mártélyon
	Tihanyban	Csányon
	Egerben	Balatonbogláron

* A kisebb falvak, nem országosan ismert helynevek esetében a magyar anyanyelvűek is bizonytalankodnak, ha nem ismerik az adott települést. A helybeliektől lehet megtudni, hogy melyik ragozási formát használják.

1. Gyűjtsön össze legalább 12 helységnevet, és állapítsa meg, hogy melyik csoportba tartozik!

2. Egészítse ki a megfelelő helyragokkal a szöveget!

Széchenyi Zsigmond vadász, utazó és természetrajzi gyűjtő 1898. január 23-án született Nagyvárad Tanulmányait a budapesti Tudományegyetem jogi fakultása . . . kezdte, majd München . . . és Stuttgart . . . mezőgazdasági, erdészeti, zoológiai előadásokat hallgatott, végül Oxford . . . és Cambridge- . . . tökéletesítette nyelvtudását és zoológiai ismereteit. Első afrikai állatgyűjtő expedíciójára 1927 tavaszán indult; Egyiptom . . . , Libia . . . , Szudán . . . , Kenya . . . , Tanganyika . . . és Uganda . . . vadászott. 1935-ben India . . . , majd 1938-ban ismét Afrika . . . vezetett expedíciót. 1939 és 1944 között apjának a Fehér megyei Sárpentele . . . levő birtokán gazdálkodott, s vadvédelmi és vadbiológiai kérdések megoldásával foglalkozott, miközben széles körű publicisztikai tevékenységet folytatott. 1950-ben a Mezőgazdasági Múzeum szakmuzeológusaként berendezte a vadgazdaságtani kiállítást, és a Természettudományi Múzeum . . . közreműködött az Afrika állatvilága című kiállításnak a megrendezésében. Múzeumi állását 1951 júliusában megszüntették, őt pedig egy Hajdú megyei tanya . . . kitelepítették. Előbb alkalmi munkákból élt, később Keszthely . . . a Helikon Könyvtárban elkészítette a vadászati irodalom szakbibliográfiáját. Csak 1960-ban utazhatott ismét államilag támogatott expedícióval Kelet-Afrika 1964-ben kilencedszer és egyúttal utoljára indult afrikai expedícióra a Természettudományi Múzeum 1956-ban leégett Afrika-gyűjteményének a pótlására. Számos nagy sikerű könyvében – Csui! (1930), Elefántország (1934), Alaszkában vadásztam (1937), Nahar (1940), Afrikai tábortüzek (1959), Ünnepnapi (1963) stb. – sokrétű állattani, néprajzi és földrajzi megfigyeléseit tette közkinccsé. Egy Afrika . . . szerzett betegségben halt meg Budapest . . . , 1967. április 24-én. Csaknem hatezer kötetből álló vadászati könyvtárát a Természettudományi Múzeum őrzi.

A szövegtípusok

Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac (részlet)

fordította Ábrányi Emil

Ez szimplán hangzik... Így nincsen hatása!
Mondhatta volna szebben, kis lovag,
Más-más hangnemből... Így ni, hallja csak:
Kihívón: „Én nem járnék ám vele!
Sebészt hívatnék, hogy metélje le!”
Barátilag: „Hisz findzsájába ér!
Igyék vederből, abba belefér!”
Leíró: „Csúcs, mely veri az eget!
Hegyfok! Mit hegyfok? Roppant félsziget!”
Kíváncsian: „Mit rejt e hosszú tok?
Tollszár van benne, vagy gyaníthatok
Papírvágó kést, ollót is talán?”
Kecsteljesen: „Ön nagy barátja, lám,
A madaraknak! Póznát tart nekik,
Hol magukat jól kipihenhetik!”
Kötődve: „Kérem, ha pipázik ön,
S a füst orrán át gomolyogva jön,
Kéménytüzet szomszédja nem jelez?”
Intő: „Vigyázzon túlsúlyára! Ez
Lehúzza önt, s fejjel bukik előre!”
Gyöngéden: „Lássa, megfakul a bőre
Színét a napfény durván szívja ki –
Egy kis napernyőt venne tán neki!”
Pedánsul: „Hallott az Arisztófánesz
Nagy állatjáról uraságod? Tán ez:
A Hippokampelefanokamelosz,
Hordott ilyen hús-dísz elöl... e rossz
Hangzású lényen volt ily hosszú csont!”
Gavallér módon: „A manóba, mondd,
Ez a fogas jött most divatba? Ej,
Kalap számára pompás kicsi hely!”
Föllengzően: „Hatalmas, büszke orr,
Egy teljes náthát csak a bösz, komor

Mistráltól kapsz! Más szél ott meg se érzik!”
Tragikusan: „Vörös tenger, ha vérzik!”
Bámulva: „Ó, eszembe jut, ha nézlek:
Micsoda cégér egy illatszerésznek!”
Líráilag: „Kagyló ez, s ön Triton?”
Naivul: „Mondja, mert én nem tudom,
Mikortájt nézik ezt a műemléket?”
Mély tisztelettel: „Gratulálunk néked!
Tornyos házadhoz, nagyságos barátom!”
Parasztosan: „Hékás, a számat tátom!
Orr az? Fenét orr! Ördögadta dolga:
Kis dinnye jaz, vagy óriás iborka!”
Hadászilag: „Szuronyszegezve áll!
Lovas-roham ilyet készen talál!”
Üzletszerűn: „Tán lutrit rendez? Én
Sejtem, hogy ez lesz a főnyeremény!”
Végül, torzítva Pyramus kriáját:
„Ez dulta szét az arc harmóniáját,
Ez szörnyeteg!... Pirul az áruló!”
Így ömlött volna szájából a szó,
Ha volna önben szellem és tudás,
De szellemet, boldogtalan dudás,
Ön sose látott s tán az tudja csak,
Hogy hülye fráter is lehet lovag!
De hogyha önben annyi lelemény
Lett volna mégis, hogy kívágja szépen
Mindazt, amit most összehordtam én
E díszes, úri hallgatók körében:
A kezdő mondat első negyedét
Éles kardommal vágtam volna szét!
Mert magamat kigúnyolom, ha kell,
De hogy más mondja, azt nem tűröm el!

A fenti idézetből is látszik, hogy milyen sokféleképpen fejezhetjük ki ugyanazt a dolgot. Mondanivalónk stílusát meghatározza az a helyzet, amiben megszólalunk.

A kommunikációs színtér lehet pl.: mindennapi élet
intézmények (iskola, kórház, parlament stb.)
sajtó
tudomány
egyház
irodalom *stb.*

Szituáció lehet pl.: családi beszélgetés, vita, veszekedés
látogatás
munkahelyi beszélgetés, értekezlet
üzleti beszélgetés
orvosnál
hivatalos ügyek intézése
udvarlás
iskolai óra, vizsga
bolti vásárlás
piaci vásárlás
bírószági tárgyalás
társadalmi, politikai értekezlet
temetés, siratás
lakodalmi beszélgetés
sport, meccs *stb.*

Az életkor szerepe: gyermeknyelv
ifjúsági nyelv
aktív felnőtt
idős emberek

1. Határozza meg azokat a szituációkat, melyekben a következő tiszteletadási formákat használjuk:

Kezét csókolom.
Csókolom.
Jó napot kívánok.
Heló.
Isten megáldja.
Szia.
Tiszteletem.
Szióka.
Erőt, egészséget.
Üdvözetem.

2. A társalgási témák megválasztásánál a nemeknek is jut szerep. Tapasztalata szerint miről beszélgetnek általában szívesebben a nők, és miről a férfiak?

3. Magázás, tegezés. Hasonlítsa össze az anyanyelvében élő használati módokat a magyar nyelvhasználattal! Írjon erről egy 20–25 soros tanulmányt, melyben a saját véleményét is kifejti.

4. Mi a különbség a következő megfogalmazások között?

Legyen szíves, zárja be az ablakot!

Lenne szíves bezárni az ablakot?

Nem lenne szíves bezárni az ablakot?

Kérem (nagyon kérem / nagyon szépen megkérem), zárja be az ablakot!

Szeretném, ha bezárná az ablakot!

Zárja be az ablakot!

Be kell zárnia az ablakot!

Be fogja zárni az ablakot!

Maga pedig bezárja az ablakot!

5. Az első oszlopba állított stílusokhoz kapcsolja a második oszlopban álló szavakat!

hivatalos:

választékos:

irodalmi:

tréfás:

szleng:

egyén
emberfia
fő
halandó
hapsi
lélek
mókus
muki
pasas
pók
személy
szivar
ürge

6. A legnépszerűbb gesztusok:

üdvözlés,
búcsúzás,
hívás,
sértő gesztusok,
érintés.

Eddigi tapasztalatai alapján fogalmazza meg, hogy milyenek a magyar gesztusok.

Pl.: az üdvözlés: a férfiaknál jobb kézzel kézfogás ...

ÖSSZEFOGLALÓ FELADATOK

1. JUT

1. Útja során (sikeresen v. véletlenül) vhova érkezik, vmeddig elér
Vmely cselekvés eredményeként vhova elérkezik
vmire ~ : vmely eredményt, állapotot, fokot elér
2. Vmely helyzetbe, állapotba, bizonyos körülmények közé kerül
3. Kifejezések: eszébe ~
eszetekbe ne jusson: ne akarjatok, ne merjetez ilyen tenni
4. Vmihez a) vmilyen módon eléri
b) vmire ideje marad
5. Vminek a belsejébe kerül
6. Oszt/ozkod/ás során vkié lesz vmi
vkire, vmire ~ vmennyi
8. (vmilyen) hely ~ vkinek: marad neki

Kifejezések

1. Végre egy faluba jutott.
Hogyan jutok az állomásra?
Célhoz ~	5. Idegen anyag ~ a vérébe.
2. Hatalomra ~	6. Csak kis szerep ~ott neki.
3. Tudomására ~	Ötszáz Ft ~ egy főre.
4. Álláshoz ~
Szóhoz ~
vminek a birtokába ~	7. ~ is, marad is.

Igekötővel

át~ vmin vhonnan vhova
be~ (sikeresen) vhova , pl. az elnökhöz, a döntőbe
el~ (némi nehézséggel) vhova
fel~ vhova letről helyre/tisztségre
haza~ (némi nehézség árán)
hozzá~ vkihez, vmihez ügyel-bajjal, utánjárással
ide~ hozzám, erre a helyre. A szóban forgó szerencsétlen helyzetbe: Lám, ~ottam!
keresztül~ vmin (némi nehézséggel)
ki~ vhonnan, pl. a tömegből; ~ vkinek vmiből: a) részesül b) bajból bőven jut
le~ vhova, vidékre v. alárendelt intézménybe
oda~ a jelzett helyre, vmilyen helyzetben: Végre ~ott, hogy megnősülhet.
tovább~: a cél felé közeledik a sportban, munkájában
túl~ vmin (sikerrel), pl. a vizsgán
vissza~ oda, ahol már volt

A. Alakítsa át a mondatokat úgy, hogy használja bennük a jut igét!

1. Milyen eredményt értél el?
2. Meddig értetek el a tegnapi gyalogtúra során?
3. Meddig értetek el a tegnapi munka során?
4. Mire vitte az érettségi után?
5. Nem emlékezett semmire hirtelen.
6. Ne merjetek beülni az autóba!
7. Nem maradt időm a levélíráshoz.
8. Nem kaptam meg azt a CD-t, amire már régóta vágytam.
9. A mesében a legkisebb fiú először a sötét erdőbe kerül.
10. Az örökségből én nem kaptam semmit.

B. Párosítsa a két oszlop kifejezéseit!

1. átjut	A. , hogy végre családot alapíthat.
2. bejut	B. a barlang mélyére
3. eljut	C. a betegségen
4. feljut	D. a csapatom a döntőbe
5. hazajut	E. a hegy tetejére
6. hozzájut	F. a kövér ember a keskeny ajtón
7. idejut	G. a tömegből
8. keresztüljut	H. a városból végre
9. kijut	I. az első vizsgán
10. lejut	J. az utolsó vizsgáig
11. odajut	K. az utolsó vizsgán is
12. továbbjut	L. erre a pontra
13. túljut	M. oda, ahonnan elindult
14. visszajut	N. olcsón egy jó kocsihoz

2. Tagolja bekezdésekre a szöveget!

YBL MIKLÓS*

(Székesfehérvár, 1814. ápr. 6. – Budapest, 1891. jan. 22.)

Polgárcsaládból származott, édesapja kereskedő volt Székesfehérvárott. Az ifjú Ybl Bécsben folytatott műegyetemi tanulmányokat, majd Pollack Mihályhoz került, akinek környezetében négy évig (1836-ig) tanulta a mesterséget. Ezt követően 1842-ig Münchenben tökéletesítette építészeti ismereteit. Tanulmányaiiban fontos szerepe volt itáliai utazásának, amelynek során Lombardiában, Venetóban és Toscanában járt. Első építészeti munkái során még mestereinek építkezésein működött, majd itáliai tanulmányútját követően társult Pollack fiával, Ágosttal, akivel közösen dolgozott az ikervári Batthyány-kastély átépítésén (1847). Az első önálló műve a főtí templom volt, amelyre a megbízást 1845-ben kapta Károlyi Istvántól. Az elkészült együttes (a templom egybeépült a plébániával és az iskolával) Ybl kompozícióteremtő erejét dicséri. Romantikus stílusban tervezte, formálásában igyekezett új megoldásokat alkalmazni, ami (német és osztrák előképektől eltérően) keleti dekoratív elemek felhasználását jelentette. Ez a romantikus szemlélet figyelhető meg első fővárosi épületén, az ún. Ungerházon (terv: 1851–52) és az elpusztult Nemzeti Lovarda épületén is. A Budai Takarékpénztár (szintén elpusztult) épületén azonban már megjelentek a neoreneszánsz stílusjegyei. Ez a tendencia elsősorban az udvar kialakításában érvényesült, ahol a három egymás feletti íves árkádsor az itáliai reneszánsz paloták udvarát idézte. A kiformalódó új stílus fontos állomása volt a Magyar Tudományos Akadémia székházára benyújtott pályaterv. Ybl tervét a benyújtást követően visszavonta, így az nem vehetett részt a versenyben. Építészeti értékeit tekintve, Stüler győztes tervéhez hasonlítva, Ybl terve valóban nehezebb. Az átdolgozás azonban egy Stüleréhez fogható, könnyedebb Akadémia-tervet eredményezhetett volna. Neoreneszánsz stílusának érett alkotásai a 70-es években létesültek. A Vámház (a mai közgazdasági egyetem) homlokzatán továbbfejlesztette az Akadémia-terv rendszerét; a rizalitok, az oszlopos-íves motívumok, a párkány és a többi klasszikus elem harmonikus egységgé ötvöződtek. Talán Ybl legnagyobb művének lehet tekinteni az Operaházat (1875–84 között épült). Kialakításában kétségtelenül érezni a párizsi (Charles Garnier) és a drezdai (Gottfried Semper), valamint a bécsi (August Siccardburg és Eduard Van der Nüll) operaházának hatását, amennyiben az azok által megteremtett típusnak egy változatát alkotja meg Pesten. Ybl elvetette a kétoldali díszlépcsőnek a homlokzaton való megjelenítését, és a bejárat csarnokot az épület főhomlokzatára helyezte, amelyet az észak-itáliai későreneszánsz hangulatában alakított ki. A tömegalakításban nem választotta külön a nézőteret, a színpadot és a zsinórpadrást, hanem az egészet egyetlen íves tetőzet alatt foglalta össze. A külső szobrászati díszítése, valamint a belső monumentális freskója (Lotz Károly) harmonikusan egészítik ki Ybl architektúráját, és együtt az épület vitathatatlanul Európa egyik legszebb színházi épületévé teszik. Már a 80-as évekre húzódik át a budai Várkertbazár (1882-ben fejezték be), valamint a Bazilika építése. Ez utóbbinál Hild József örökebe lépett, és az eredeti terveket reneszánsz ízlésben fogalmazta át. Az ő műve a nagyszabású kupola kiképzése is. Ybl életművében az utolsó nagyszabású vállalkozás a budai várpalota kiképzése, ahol a krisztinavárosi szárny megépítése fűződik nevéhez. Ybl Miklós építészete a kezdeti romantikus korszaka után a neoreneszánsz stílusban bontakozott ki, amelynek kétségtelenül európai színvonalú képviselője volt.

* Magyarok a természettudomány és a technika történetében. Budapest, 1992. A szócikket Hajnóczi Gábor írta.

Megoldások

7. Egészségügy

8.lap,1.gyakorlat: 1:1;2:2;3:1;4:2;5:1;6:2;7:x;8:x;9:2;10:1;11:1;12:1

8.1.2.gy.:

TESTRÉS	TÜNET	GYÓGYMÓD
1. fej	szédülés	pihenés
2. fej	fájdalom	borogatás
3. test	verejtékezés	pihenés
4. ujjak	reszketés	pihenés
5. szív	fájdalom	jeges tömlő

9.1.3.gy.: 1.téves, 2.pokoli, 3.émelyítő, 4.bamba, 5.förtelmes, 6.gúnyos, 7.alattomos, 8.ragacsos, 9.bágyadt, 10.bűzös, 11.sivár

9.1.4.gy.: téves kapcsolat, pokoli vágy, émelyítő folyadék, bamba csecsemő, förtelmes muzsika, alattomos veszedelem, ragacsos vér, bágyadt intés, bűzös dohánylevél, sivár lélek

9.1.5.gy.: téves, bágyadt, förtelmes, bamba, alattomos, sivár, pokoli, bűzös, gúnyos

10.1.6.gyak.: atyai áldás, bárgyú kérdés, betűt-betűre vet, elégedetten bólogat, lógatja a fejét, reszkető ujjak, szemügyre veszi, téves kapcsolat, töredelmesen vall

10.1.7.gy.: amint= nem sokkal azután; betűt-betűre vetve= írva; vki/vmi végez vkivel= megöl vkit; úgy rémlik= úgy látszik; mihelyt= nyomban; máris= azonnal; mereng= tűnődik; ennek fele sem tréfa= ez komoly dolog; hajdan= régen; kutya-baja van= jól van; úgy megy minden, mint a karikacsapás= nagyszerűen, fennakadás nélkül haladnak a dolgok; pusztán= csak; szaval= előad; lugas= növényekkel befuttatott kis kerti építmény; vki vádol vkit= gyanúsít vkit; megjósol vmit vkinek= prognosztizál

12.1.2.gy.: EACBD*HFG*KJILM

13.1.3.gy.: Ha megnézzük az értelmi képesség eloszlását a társadalomban, egy haranggörbe rajzolódik ki előttünk. Láthatjuk, hogy nagyon sok átlagképességű ember van. A görbe baloldalán helyezkednek el a kivételesen gyenge képességűek, az értelmi fogyatékosok, míg a görbe jobb oldalán látható a másik véglet, a kivételes képességeket bíró emberek kis csoportja. Az értelmi fogyatékosokkal foglalkozó gyógypedagógia mint intézményrendszer külön költségvetéssel rendelkezik. Nem azt mondom, hogy a pénz, amit kapnak, az elég, de mindenképpen jó dolog, hogy a társadalom felismeri ennek az intézményrendszernek a szükségességét. Milyen furcsa ugyanakkor, hogy legnagyobb természeti kincsünk, az emberi tehetséggel szinte senki sem foglalkozik.

13.1.4.gy.: Sok esetben /azazgyakran, sokszor/, mondjuk, a nagypapának jó /azaz szép/ hangja volt, ezért kórusban énekelt, vagy kántor /azaz templomi énekes/ lett belőle. Gyermekait már taníttatta /azaz fizetett a tanításért/ zenére, ezért fiai professzionális /azaz hivatásos/ zenésszé váltak. Az unokát pedig, mint J.S.Bachot, Mozartot vagy Beethovent, zseniként /azaz lángésszként/ tartották számon /azaz vették figyelembe/. De például Bach gyermekei /azaz fiai/ már nem voltak olyan tehetségesek, mint az apjuk, és az unokája pedig csak közepszerű /azaz átlagos/ zenész volt.

Költő-géniuszoknak hívom /azaz nevezem/ őket. Jellegzetességeiket /azaz sajátosságait/ vizsgálva az első érdekes dolog, hogy mindegyikük férfi. Miért? Feltételezhetnénk, hogy döntően /azaz főként/ szociális tényezők miatt, mert régen /azaz a múlt században/, amikor a nők tíz-tizenöt gyermeket szültek, nem adódott lehetőségük /azaz volt módjuk/ arra, hogy nagy költővé váljanak. Viszont ez ellen szól /azaz ellentmond ennek/, hogy akkoriban is voltak közöttük kitűnő /azaz nagyszerű/ énekesek, zongoristák, hegedűsök, akik, hogy úgy mondjam, elszakadtak nemüktől /azaz attól, hogy nők/, mert a hagyományos női szerepeknél fontosabb volt számukra a zenei karrierjük /azaz pályájuk/. A nők verbalitásban /azaz a beszédképességben/ genetikai szempontból jobbak, mint a férfiak. Korábban /azaz fiatalabb korban/ kezdenek beszélni, kevesebb köztük /azaz a nők között/ a beszédhibás, könnyebben tanulnak idegen nyelveket. De úgy látszik, hogy a költészet nem csupán /azaz csak/ a verbális képességet igényli.

15.1.2.gy.: készítmény: gyógyszeripari termék; megelőzés: a betegség kialakulásának a megakadályozása; kezelés: gyógyítás; javallat: orvosi tanács kezelésre vagy gyógyszerre; ellenjavallat: orvosi szempontból nem tanácsolt; túlérzékenység: az átlagosnál nagyobb érzékenység; adagolás: pontos mennyiségre osztás; szedhető: bevehető; tárolás: hosszabb ideig raktároz

17.1.1.gy.: 1,2,6,7,8,10,11,12,14,16.

18.1.2.gy.: 1d, 2i, 3c, 4a, 5e, 6g, 7f, 8b, 9j, 10h

18.1.6.gy.: 1C, 2G, 3I, 4E, 5F, 6A, 8B, 9D, 10H; A 7. kérdésre kell válaszolnia!

23.1.1.gy.: 1A, 2I, 3C, 4D, 5J, 6H, 7E, 8B, 9F, 10G

23.1.2.gy.: Mindenki megszokta már a környéken. Estig ödöngött, várva, hogy mindenki elaludjék. Mindenki elítélte a korrupciót. Munkámban mindig kiválasztottam egy bizonyos tehetségtípust. Vonzó hatásával nagyon elbájol. Napközben nagyon kifáradok a munkában. De mostanában nagyon megfogtak bennünket, komolyan kell dolgozni. A hirtelen jött fergeteg miatt alaposan megáztunk. Alaposan elolvasom a könyvet. Jövő januártól az élet Nyugat-Európa tizenegy országában alaposan megváltozik. A tévészerelő (három könyörgést hagytam az üzenetrögzítőjén) végre visszahív. Pedig végre meg kellene érteni: nem az emberek tömegétől, hanem a géniuszoktól függ, hogy egy társadalom milyen irányba és milyen sebességgel halad. Hamar eljutnánk az általam megkövetelt szintre.

24.1.3.gy.: Ha mind eljőnnének, ötvenketten lennénk. Átadja a szobaleánynak, hogy holnap reggel korán mind ajándékozza el. A szobalány reggel már mind elosztogatta. Mindegyik megtanulta valamelyik testvérének a mesteriségét is. Sokan mondják, bezzeg, ha külföldre mehetnék, ott hamar megtanulnám az angolt. Remélem, nekik hamarabb meglesz mindenük, mint nekem volt. A pirosaprikát viszont mindig az utolsó pillanatban adjuk a zsiradékhhoz, mert színét és ízét nagyon hamar elveszti.

26.1.2.gy.: 3.pont

26.1.3.gy.: 1j, 2a, 3g, 4e, 5c, 6d, 7h, 8i, 9b, 10f

29.1.1.gy.: 1. és 12.

29.1.2.gy.: konkrét: 1-6.; absztrakt: 7-13.; kifejezések: 14-19.

29.1.3.gy.: a)3,b)8, c)13,d)1,e)1,f)3,g)7,h)12

30.1.4.gy.: 1.A postás megfogta a kilincset. 2.A nagymama szigorúan fogja az unokáját. 3.Mostanában sok halat fog. 4.A nyomozónak másra fogta a bűnét. 5.Ez a póló fog, ezért külön kell mosni. 6.A kocsis befogta a lovat. 7.Nem voltam fáradt, mindent fel tudtam fogni. 8.A száraz fű tüzet fogott. 9.A buli után nekifogtunk a mosogatásnak. 10.Gyanút fogott, amikor a terembe lépett.

30.1.6.gy.: 1.összefogott, 2.visszafogta, 3.elfogott, 4.ráfogták, 5.visszafogott, 6.felfogni, 7.fogja meg, 8.átfogó, 9.fogd be, 10.megfogni, 11.kifogtuk, 12.belefogtunk, 13.nekifogtak, 14.be kellett fognom, 15.fogtam hozzá, 16.le tudná fogni, 17.megfogott, 18.összefogott

8. Sport

33.1.1.gy.: a.megbámulja, b.összeszedja, c.felidézi, d.kiköti

33.1.2.gy.: Már annak is több mint hét évtizede, hogy a vízzel közelebbi barátságba kerültem. 1882 nyarán történt, hogy apám levitt az épülő új Országház szomszédságában horgonyzó dunai uszodába és átadott egy Ruzich János nevű olasz-szlovén származású, nagyszakállú úszómesternek, hogy avasson be az úzás titkaiba. Még négvesztendő sem voltam, másfél hónapi gyakorlás után mégis már szabadon úszkáltam. Apám azonban óvatosságból kikötötte, hogy csak az ő felügyelete mellett szállhatok a vízbe. Egy ideig szót is fogadtam, de azután, amikor már elég biztosnak éreztem magamat a vízben, úzás közben szépen elhúztam apám mellől és több mint öt méterrel előbb értem az úszómedence széléhez. Ez volt életem első nagy sportélménye.

34.1.3.gy.: cseppen, csurran, csusszan, lötytyen, pottyán, röppen, szusszan, zöttyen;

1.kilöttyen, 2.megcsusszan, 3.elröppen, 4.zöttyen, 5.csurran - cseppen, 6.szusszan, 7.csurran, 8.pottyán

34.1.4.gy.: 1. csodálkozva, 2.majdnem nyolcvan évesen, 3.középiskolában, 4.ártatlan arckifejezéssel, 5.a sportversenyeket szerettem legjobban, 6.tizenévesen, 7.az uszoda csodált sztárjainak mutatóványait, 8.megfigyeltem az úszóstílusukat

37.1.1.gy.: A.8, B.6, C.4, D.5, E.1, F.6, G.7, H.8, I.2, J.8, K.2, L.3, * 8.

38.1.2.gy.: 1e, 2f, 3d, 4c, 5a, 6b

38.1.3.gy.: padlóra került: tönkre ment, rászámoltak: a végét jósolták, bedobta a törülközőt: abbahagyta, feladta

38.1.4.gy.: pálya: foglalkozás, hivatás; sportpálya

41.1.1.gy.: egy kevés, valamennyi elfogultság; szeretett, kedvenc téma; vegyes, nem igazán szép emlékek

41.1.2.gy.: nyereg D, meccs B, süveg A, szárny C

42.1.3.gy.: 1. átnyergelt, 2. meccsel, 3.túlszárnyalta, 4. megsüvegezték, 5.túlszárnyalni

42.1.4.gy.: A4, B1, C6, D3, E5, F8, G2

42.1.5.gy.: beavat, megtréfál, garbó

44.1.1.gy.: idegen szavak; 1.partner, 2.peches, 3.trénertől, 4.rutinos, 5.szettet, 6.trükköket, 7.szex

45.1.2.gy.: Egy merev, de a hirok révén igen rugalmassá tett tárggyal kell megütni egy másik rugalmas tárgyat. Ujjaink és a labda között nincs közvetlen kapcsolat, ez teszi nehézé a dolgot, s ez biztosít rendkívüli helyet a labdasportok között a tenisznek (tollaslabdának, squashnak, baseballnak, golfnak, jég- és gyephokinak stb.). Személyes tapasztalásom csak a teniszben van, mindazonáltal esküdnék rá, hogy a zárójelben listázott sportok művelői hasonlóan festenek le az ütés élményét. Ha a mozdulat jó, elfeledkezünk a kezünkben tartott szerszámról, s érezzük az ujjainkban, hogy a labda "megvolt".

45.1.3.gy.: 2. Remélem, jólesett a játék. 3.Akik az alapvető háztartási cikkek beszerzésekor megelégedtek a teniszütőről, ne bánkodjanak. 4.Ha leltél üres pályát, s vittél magaddal labdát, ütőt, trikót, rövidnadrágot, teniszcipőt, látszólag semmi akadály a játéknak. 6.Akivel már megtörtént, hogy telibe találta a feléje repülő labdát, mindig emlékezni fog arra az érzésre. 9.Sajnos, nincsen más út, mint veszünk néhány órát egy trénertől. 10.Elég, ha tud annyira játszani, hogy százszor – ezerszer, tízezerszer – odaüti a kezéhez a labdát.

49.1.gy.: I.műugrás, úzás, vízilabda, II.evezés,golf,kajakozás, kenúzás, kocogás, rali, sárkányrepülés, sífutás, tájfutás, III.diszkoszvetés, jégkorong, IV.műúzás, ritmikus sportgimnasztika, V.lovglás, teke, tenisz, természetjárás, VI.asztalitenisz, fallabda, golf, kézilabda, kosárlabda, labdarúgás, röplabda, strandröplabda, vízilabda, VII. aerobik, asztalitenisz, birkózás, cselgáncs, fallabda, fitness, kézilabda, kosárlabda, ökölvívás, ritmikus sportgimnasztika, röplabda, sakk, teke, testépítés, tollaslabda, VIII. műugrás, műúzás, úzás, vízilabda, IX.evezés, kajakozás, kenúzás, motorcsónak, vitorlázás, vizisi, X.gyorskorcsolyázás, jégkorong, műkorcsolyázás, XI.sárkányrepülés, vitorlázórepülés, XII.ökölvívás, sielés, sífutás, síugrás,vívás, XIII.agyaglablambólövés, asztalitenisz, autósport, diszkoszvetés, evezés, fallabda, gerelyhajítás, golf, gyeplabda, íjászat, fégkorong, kajakozás stb. XIV.autósport, evezés, kajakozás, kenúzás, motorcsónak, rali, XV. kerékpározás, lovglás, salakmotor, szánkózás, XVI.lovglás, lovassport, XVII.aerobik, fitness, műkorcsolyázás, műúzás, ritmikus sportgimnasztika, XVIII.birkózás, cselgáncs, ökölvívás, XIX.sárkányrepülés, vitorlázórepülés, XX.kocogás

50.1.2.gy.: A.kalapácsvetés, B.toma, C.műúzás, D.vízilabda, E.kajak, kenu, F.sakk, G.labdarúgás, H.tájfutás, I.íjászat, J.teke, K.kézilabda, L.tollaslabda, M.strandröplabda, N.kocogás, O.szánkózás

55.1.1.gy.: bediliztek=megőrültek, csaj=lány, cövekelt=állt, birizgált=érdekelt, sehogyse jött be=nem emlékeztem, girnyó=sovány

57.1.gy.: 1.másik(2), 2.másik(1), 3.más(2), 4.más(2), 5.más(2), 6.másik(2), 7.másik(3), 8.más és más(2), 9.mással(1), 10.másról(1). 1.mások(1), 2.másik(1), 3.más (2), 4.más(2), 5.másról(1), 6.másikat (1), 7.mást (2), 8.más(1), 9.másik(1)

58.1.gy.: 1.sem, 2.nem is, 3.nem is, 4.Nem is, 5.sem, 6.nem is, 7.nem is, 8.nem is, 9.sem, 10.sem, 11.sem, 12.sem, 13.sem, 14.nem is, 15.sem, 16.sem, 17.sem, 18.sem, 19.sem, 20.nem is, 21.sem, 22.nem is, 23.nem is

9. Szórakozás, művelődés

62.1.1.gy.: 1.mert kellemtelen lenne válaszolni, 2.Nem nyugodott addig, 3.nem titkol semmit, 4.Olyan jóindulatú, hogy, 5.az új szavakat, 6.mindig tudja mit kell tenni, 7.Élete legnagyobb kincse, 8.Mindenáron meg akarja szerezni, mert, 9.Anyira jóízűen evett a barátom, hogy, 10.Nem tiszteli a tekintélyt. 11.Azt hiszi, hogy ez a beosztás..., 12.Nagyon szeretné megszerezni azt a képet

63.1.2.gy.: a)majd, b)has, c)tömeges, d)barangol, e)alszik

63.1.3.gy.: 1.mellett, 2.légynek, 3. után, 4. szenttül, 5.belöled, 6.természetért, 7.előtte, 8.zenétől révületbe, 9.magadhoz, 10.anyósülésen, 11.vagyont festményekbe, 12.előtt, 13.évigilágon, 14.egyéniségét, 15.időről időre

64.1.4.gy.: 1B, 2J, 3K, 4G, 5C, 6A, 7L, 8D, 9I, 10H, 11E, 12F

66.1.3.gy.:1.akad, 2.dugasz, 3.felejtém, 4.fölmén , 5.kálomista, 6.kilódul, 7.lakzi, 8.likra, 9.mégyen , 10.ottan

70.1.2.gy.: 1C, 2F, 3A, 4E, 5B, 6D

71.1.3.A.gy.: 1e, 2f, 3a, 4d, 5g, 6b, 7c; B. 1.foglyul ejt, 2.felemeli a hangját, 3.körözött rabló, 4.megrázza a fejét, 5.síri hangon, 6.ártatlanul meghurcol, 7.rabságban tart

72.1.5.gy.: VÍZSZINTES:1.szolgálatkész fiatalember; 2.siralmas arkifejezés; FÜGGŐLEGES: 1.kínos látszat; 2.léha felfogás; 3.előkelő szálloda; 4.riadt tekintet; 5.csacsi história

1.				2.				3.				4.					
k								e				r					
í								l				i					
n								ö				a					
o								k				d					
								e				c					
				é				ő						a			
				h										c			
														s			
														i			
1.				S	z	o	L	g	á	L	a	T	k	é	S	z	
2.				s	i	r	A	l	m	a	s						

73.1.1.gy.: Az a legenda járja világszerte, hogy a nevetés gyógyít. Csak azok nem örökéletűek, akik nevetető művészetükkel sok ezer ember lelkét meggyógyították. Így volt ezzel Megyeri is, akinek halálos ágyát körülállták barátai, tisztelői és irigyei. A bölcs komikus lehunyt pillái alól nézte, nézte a szipogó, könnyeit törölő, megrendült asszonyokat és férfiakat, s mosolygott befelé. Majd halk, de töretlen hangon ezt mondta: – Vigasztalódjatok barátaim és barátnőim! Úgysem fogtok annyi ideig sírni utánam, mint amennyi ideig nevettek benneteket!

73.1.2.gy.: A halandó hajlamos azt hinni, hogy a színház az igazgatóból, a rendezőből, a színészből, a pénztároskisasszonyból, s legfőljebb a sűgőből áll. Nem tudja, mert nem láthatja, hogy a háttérben nyüzsgő színpadi munkások nélkül aligha volna előadás. A legkevésbé kellékes nélkül. Baghó kellékest úgy könyveli el a színháztörténet, mint ügyes, csalafinta és humoros embert, akinek gyakran vette hasznát a színészet. Egyik nagyobb vidéki városunkban, ahol éppen új szálloda épült, ő keresett lakást a társulatnak. Megáll a portás előtt. –Hogy egy szoba az első emeleten? – Öt forint. – Hát a másodikon? – Három forint. – És a harmadikon? – Ott csak kettő. Baghó köszön és indul. – Nos, Baghó úr, hát nem veszi ki a szobát? – Nem elég magas nekem ez a szálloda.

74.1.3.gy.: Fiatal korában szerelmes volt egy kóristanőbe. Meg is kérte a kezét, de kosarat kapott. Tíz év múlva megint egy társulathoz kerültek. A derék hölgy egyenesen nekiront. –Maga megkérte a kezemet még a múlt században. Én akkor kosarat adtam, de most meggondoltam magam. – Én is – felelt Baghó és faképnél hagyta a nőt...

74.1.4.gy.: volt, megkereste, van, kerülne, kaphatunk, tételezzük, főlemelem, lenne, tétovázott, lássa, szerződöttünk, leszünk, van

74.1.5.gy.: 5, 8, 2, 1, 4, 6, 7, 3

75.1.6.gy.: Újházi Ede, a Mester, a nagyszerű színész mindenkit, akit egy kicsit is kedvelt, lemarházott. Egyszer egy érzékeny lelkű főpincér viszont úgy megsértődött ezen, hogy bírósághoz fordult elégtételért. A bíróság arra kötelezte a Mestert, hogy nyilvánosan kérjen bocsánatot a sértésért. – Tehát, tisztelt bíróság – áll fel Újházi – , egy főpincérnek nem mondhatom azt, hogy marha? – Nem mondhatja. – És egy marhának például mondhatom, hogy főpincér? – Ha akarja, mondhatja – tárta szét a kezét a bíró csodálkozva. Újházi a pincérhez fordult. – Akkor bocsánatot kérek, főpincér úr!

75.1.7.gy.: volt, aggályoskodott, megöregedett, jutott, hozta, tárgyalták, hullik, lépett, elhallgatott, némultatok, tudom, beszéltek

75.1.8.gy.: Korda Sándor (1881–1956), a világhírű magyar filmrendező, aki a filmvilág egyik nemzetközi nagysága lett, váratlan halálának bekövetkezése előtt egy héttel még New Yorkban tárgyal hatalmas, új filmjének, a "III. Richárd"-nak televíziós közvetítése ügyében. Egyik szabad estéjén együtt vacsorázott Hajnal Jenő, egykori pesti újságíró barátjával.

78.1.1.gy.: 1H,2H, 3I, 4I, 5I, 6I, 7H, 8I, 9I, 10I, 11I, 12I, 13H, 14H, 15I, 16H, 17I, 18I, 19I, 20L

79.1.2.gy.: 1c, 2f, 3b, 4d, 5e, 6g, 7a

80.1.1.gy.: 1a, 2a, 3b, 4a, 5a, 6a, 7c, 8a, 9e, 10c, 11a, 12b, 13a

81.1.2.gy.: Hogy vagy?

82.1.3.gy.: meghalt

82.1.5.gy.: 1e, 2a, 3b, 4c, 5d

82.1.6.a.gy.: bátor, mint az oroszlán, fehér, mint a hó, sima, mint a márvány, szelíd, mint a bárány, tiszta, mint a liliom; b. 1g, 2h, 3f, 4c, 5d, 6b, 7a, 8e

82.1.8.gy.: 1d, 2b, 3c,4c, 5b,6c

10. Utazás, közlekedés

88.1.1.gy.: 1.1800-as évek végén, 2.a budapesti közlekedési vállalat utasai, 3.Jászai Mari tér, 4.Parlament, 5.kényelmesen lehet nézelődni, 6.újjaépítették, 8.Közgazdaságtudományi Egyetem, Budapesti Műszaki Egyetem
88.1.2.gy.: 1b, 2a, 3c, 4b, 5c, 6a, 7c, 8b, 9c, 10a, 11c, 12b
89.1.3.gy.: 1hord, 2hoz, 3szállít, 4cipel, 5hurcol, 6hordoz, 7visz; a)hordoz, b)hordozza, c)hordasz, d)hozzon, e)viszi, f)szállítják, g)cipelnem, h)hurcolták
89.1.4.gy.:

cipel	hord	hoz/visz	szállít	
	x			elegáns ruhát
x				nehéz csomagot
			x	építőanyagot
		x		híreket
x				ismerősöket a kedvenc városrészébe
	x			nyakkendőt
		x		magával egy kis ennivalót
			x	exportárut

90.1.2.gy.: bicajozik, teker, kerekezik, gurul, biciklizik
93.1.14.gy.: 1.érdekcsoport, 2.nemzetközi, többnemzeti, 3.társadalmi/politikai célú rövid ideig tartó tömegeket mozgó munka, 4.céltudatos tevékenység/üzletben: leértékelés, 5.kölcsönös engedményekkel járó megegyezés, 6.komoly, megrázó hirtelenséggel történő, 7.vminek a rovására megtakarít vmit, 8.összpontosítás, 9.terület, 10.pénzzel ellát, 11.valóságos érték, 12.taxisok által szervezett zárlat (1990-ben a taxisok így tiltakoztak a benzináremelés ellen Budapesten), 13.jellemző érték
94.1.2.gy.: Az első oszlop konkrét, a második absztrakt értelemben használja a kifejezést.
94.1.3.gy.: 1.vált, 2.érdekében, 3.szerepünk, 4.elhanyagolják, 5.mellett, 6.elvonná, 7.szorulnak, 8.játékszerévé
96.1.1.gy.: a.ekhós szekér, b.hintó, c.vasalt kocsí, d.talyiga

96.1.2.gy.:

szekér	kerékpár	vonat	autó
abrák gyeplő hám kovács patkó	csengő kormány nyereg pedál pumpa sárhányó sebességváltó	dohányzó, fülke kalauz másodosztály mozdony	anyósülés, gázpedál kormány pedál sebességváltó irányjelző

97.1.3.gy.: 1.c, 2d, 3a, 4c, 5b, 6d, 7c, 8a, 9b, 10.d
98.1.4.gy.: 1.vesződni, 2.kifenni, 3.acélt, kovát, taplót, 4.meg kell hálni
97.1.3.gy.: 1.c, 2d,
101.1.1.gy.: 2,11,8,4,12,7,5,17,1,3,10,6,18,13,14,16,15,9
110.1.1.gy.: 1.a)ballag, lépked; b) ballag
110.1.2.gy.: A.andalog, B.botorkál, C.menetel, D.kóborol, E.vonul, F.poroszkal, G.járkál, H.eselleng, I.oson, J.támolyog
110.1.3.gy.: megyek
11. Természet, környezet
114.1.1.gy.: a)mély, b)zabolátlan, c)avas, d)pompás, e)éber
114.1.2.gy.: a nyúl: fürge, a folyóban: harcsa, a nyárfán: vén, a folyó fenekén: iszap, a hegyek között: völgy, a pásztor:hallgatag
114.1.3.gy.: madarak: fülesbagoly, gébics, gém, nádi rigó, parti fecske, vadréce; vadak: hiúz, nyest, róka, vidra; bogarak: rovar, sás, szitakötő; növények: bokor, fű, gyökér, levél, nád, nyárfán, vadrózsa; kimarad: hullám
114.1.5.gy.: eredj; határ
114.1.6.gy.: 1.olvad, 2.reszketünk, 3.apad, 4.hánykolódik, 5.kapaszkodik, 6.cáfoljuk, 7.mentegetőzik, 8.kidugja, 9.bóbiskol
118.1.1.gy.: pirkadat, derengés, hajnal, napkelte, reggel, délelőtt, dél, délután, alkony, napnyugta, szürkület, este
119.1.3.gy.: 1.a, 2.b, 3.c, 4.b, 5.c, 6.a, 7.c, 8.b, 9.c, 10.a, 11.a, 12.b, 13.c, 14.c.
125.1.1.gy.: 1.hulladékgyűjtő, 2.karton, 3.flakon, 4.hulladékudvar
125.1.2.gy.: 1b, 2e, 3d, 4c, 5a
127.1.1.gy.: 6, 4, 2, 7, 1, 0, 3, 5
129.1.1.gy.: 1.I, 2.I, 3.I, 4.I, 5.H, 6.I, 7.I, 8.I, 9.I, 10.H
129.1.2.gy.: bolygónk: a Föld, ragyogó csillagunk: a Nap, a lángarcú égitest: a Nap
131.1.1.gy.: déli nyelvjárástípus
133.1.1.a.gy.: 3. b.: felsorolás: 6,7,12,13,17,18,19,25,26,27,28,33
135.1.3.gy.: „Azt, hogy édesanyánk »meglehetősen kutyául van«, tudtuk évek óta, mégis mikor apánk, földhívott telefonon, s gondosan, kimérten és új, eddig nem hallott, kemény hanghordozással tudtukra adta, hogy anyánk így meg úgy, s hogy ő nem tartaná, ez a személyes meggyőződése, fölőlegesnek, ha »ezekben a pillanatokban« otthon volnánk, azaz hazamennénk, az mindönket meglepett, szinte egyforma szókkal kezdtünk ógni-mólni, hivatkozva a napi, halaszthatatlan teendőkre, ami nem fásultságot vagy érzéketlenséget jelentett, inkább a természetes ösztönök megnyilvánulását, azt a józan meggyőződést, hogy nem lehet a »dolog« olyan veszélyes«, hiszen még sohasem volt olyan veszélyes (ahogy éppen apánk mondani szokta: »addig nincsen baj, amig nincsen baj, csak mikor baj van, akkor van baj«; apánk azonban ránk mordult, mi pedig özönlöttünk a világ összes tájairól.”

12. Magyarország

137.1.1.gy.: 7 mondat.
137.1.2.gy.: 1o, 2g, 3q, 4b, 5f, 6m, 7p, 8n, 9i, 10c, 11d, 12l, 13k, 14a, 15r, 16e, 17j, 18s, 19h
140.1.1.gy.: A6, B1, C9, D5, E10, F4, G11, H7, I3, J12, K3, L8
142.1.2.gy.: 1k; 2i,c; 3h; 4j; 5a; 6g; 7b; 8m; 9g; 10d,e; 11l

146.1.1.gy.: előnyök: a, c, e; hátrányok: b, d, f
149.1.1.gy.: a)10.000, b)200.000, c)8.000, d)400
151.1.2.gy.:

politikus	művész		tudós
	költő	zeneszerző	
I.(Szent) István király Széchenyi István Kádár János Árpád fejedelem Mátyás király Kossuth Lajos Deák Ferenc Hunyadi János Dobó István Rákóczi Ferenc	Ady Endre Arany János Petőfi Sándor József Attila	Bartók Béla Erkel Ferenc Kodály Zoltán	Semmelweis Ignác Szent Györgyi Albert Neumann János

151.1.3.gy.:

politikus	Göncz Árpád, Horn Gyula, Németh Miklós,
sportoló	Egerszegi Krisztina, Kovács István (Kokó), Balczó András, Puskás Ferenc, Papp László, Fa Nándor
tudós	Teller Ede, Czeizel Endre,
feltaláló	Béres József, Rubik Ernő,
színész	Hofi Géza, Sinkovits Imre, Zenthe Ferenc
építész	Makovecz Imre,
bankár	Soros György,
úrhajós	Farkas Bertalan,
riporter	Vitray Tamás

153.1.2.gy.: Széchenyi Zsigmond vadász, utazó és természetrajzi gyűjtő 1898. január 23-án született Nagyváradon. Tanulmányait a budapesti Tudományegyetem jogi fakultásán kezdte, majd Münchenben és Stuttgartban mezőgazdasági, erdészeti, zoológiai előadásokat hallgatott, végül Oxfordban és Cambridgeben tökéletesítette nyelvtudását és zoológiai ismereteit. Első afrikai állatgyűjtő expedíciójára 1927 tavaszán indult; Egyiptomban, Libiában, Szudánban, Kenyában, Tanganyikában és Ugandában vadászott. 1935-ben Indiában, majd 1938-ban ismét Afrikában vezetett expedíciót. 1939 és 1944 között apjának a Fehér megyei Sárpentelén levő birtokán gazdálkodott, s vadvédelmi és vadbiológiai kérdések megoldásával foglalkozott, miközben széles körű publicisztikai tevékenységet folytatott. 1950-ben a Mezőgazdasági Múzeum szakmuzeológusaként berendezte a vadgazdaságtani kiállítást, és a Természettudományi Múzeumban közreműködött az Afrika állatvilága című kiállításnak a megrendezésében. Múzeumi állását 1951 júliusában megszüntették, őt pedig egy Hajdú megyei tanya kitélepítették. Előbb alkalmi munkákból élt, később Keszthelyen a Helikon Könyvtárban elkészítette a vadászati irodalom szakbibliográfiáját. Csak 1960-ban utazhatott ismét államilag támogatott expedícióval Kelet-Afrikába. 1964-ben kilencedszer és egyúttal utoljára indult afrikai expedícióra a Természettudományi Múzeum 1956-ban leégett Afrika-gyűjteményének a pótlására. Számos nagy sikerű könyvében – Csui! (1930), Elefántország (1934), Alaszkában vadásztam (1937), Nahar (1940), Afrikai tábortüzek (1959), Ünnepek (1963) stb. – sokrétű állattani, néprajzi és földrajzi megfigyeléseit tette közkinccsé. Egy Afrikában szerzett betegségben halt meg Budapesten, 1967. április 24-én. Csaknem hatezer kötetből álló vadászati könyvtárát a Természettudományi Múzeum őrzi.

156.1.5.gy.: hivatalos: fő, személy, egyén; választékos: halandó; irodalmi: emberfia, lélek; tréfás: mókus, muki; szleng: hapsi, pasas, pók, szivar, ürge

158.1.A.gy.: 1. Mire jutottál? 2.Meddig jutottatok a tegnapi gyalogtúra során? 3.Meddig jutott a tegnapi munka során? 4.Mire jutott az érettségi után? 5.Nem jutott eszébe semmi hirtelen. 6.Ne jusson eszetekbe beülni az autóba! 7.Nem jutott időm a levélíráshoz. 8.Nem jutottam ahhoz a CD-hez, amire már régóta vágytam. 9.A mesében a legkisebb fiú először a sötét erdőbe jut. 10.Az örökségből nekem semmi sem jutott.

154.1.B.gy.: 1F, 2D, 3.J, 4E, 5H, 6N, 7L, 8K, 9G, 10B, 11A, 12I, 13C, 14M

159.1.2.gy.:Polgárcsaládból származott, édesapja kereskedő volt Székesfehérvárott. Az ifjú Ybl Bécsben folytatott műegyetemi tanulmányokat, majd Pollack Mihályhoz került, akinek környezetében négy évig (1836-ig) tanulta a mesterséget. Ezt követően 1842-ig Münchenben tökéletesítette építészeti ismereteit. Tanulmányaiban fontos szerepe volt itáliai utazásának, amelynek során Lombardiában, Venetóban és Toscanában járt.

Első építészeti munkái során még mestereinek építkezéseinek működött, majd itáliai tanulmányútját követően társult Pollack fiával, Ágosttal, akivel közösen dolgozott az ikervári Batthyány-kastély átépítésén (1847).

Az első önálló műve a főté templom volt, amelyre a megbízást 1845-ben kapta Károlyi Istvántól. Az elkészült együttes (a templom egybeépült a plébániával és az iskolával) Ybl kompozícióteremtő erejét dicséri. Romantikus stílusban tervezte, formálásában igyekezett új megoldásokat alkalmazni, ami (német és osztrák előképektől eltérően) keleti dekoratív elemek felhasználását jelentette. Ez a romantikus szemlélet figyelhető meg első fővárosi épületén, az ún. Ungerházon (terv: 1851–52) és az elpusztult Nemzeti Lovarda épületén is. A Budai Takarékpénztár (szintén elpusztult) épületén azonban már megjelentek a neoreneszánsz stílusjegyei. Ez a tendencia elsősorban az udvar kialakításában érvényesült, ahol a három egymás feletti íves árkádsor az itáliai reneszánsz paloták udvarát idézte. A kiforró új stílus fontos állomása volt a Magyar Tudományos Akadémia székházára benyújtott pályaterv. Ybl tervét a benyújtást követően visszavonta, így az nem vehetett részt a versenyben. Építészeti értékeit tekintve, Stüler győztes tervéhez hasonlítva, Ybl terve valóban nehezebb. Az átdolgozás azonban egy Stüleréhez fogható, könnyedebb Akadémia-tervet eredményezhetett volna.

Neoreneszánsz stílusának érett alkotásai a 70-es években létesültek. A Vámház (a mai közgazdasági egyetem) homlokzatán továbbfejlesztette az Akadémia-terv rendszerét; a rizalitok, az oszlopos-íves motívumok, a párkány és a többi klasszikus elem harmonikus egységgé ötvöződtek.

Talán Ybl legnagyobb művének lehet tekinteni az Operaházat (1875–84 között épült). Kialakításában kétségtelenül érezni a párizsi (Charles Garnier) és a drezdai (Gottfried Semper), valamint a bécsi (August Siccardburg és Eduard Van der Nüll) operaházának hatását, amennyiben az azok által megteremtett típusnak egy változatát alkotja meg Pesten. Ybl elvetette a kétoldali diszlépcsőnek a homlokzaton való megjelenítését, és a bejárat csarnokot az épület főhomlokzatára helyezte, amelyet az észak-itáliai későreneszánsz hangulatában alakított ki. A tömegalakításban nem választotta külön a nézőteret, a színpadot és a zsinórpadrólást, hanem az egészet egyetlen íves tetőzet alatt foglalta össze. A külső szobrászati díszítése, valamint a belső monumentális freskója (Lotz Károly) harmonikusan egészítik ki Ybl architektúráját, és együtt az épület vitathatatlanul Európa egyik legszebb színházi épületévé teszik.

Már a 80-as évekre húzódik át a budai Várkertbázár (1882-ben fejezték be), valamint a Bazilika építése. Ez utóbbinál Hild József örökébe lépett, és az eredeti terveket reneszánsz ízlésben fogalmazta át. Az ő műve a nagyszabású kupola kiképzése is.

Ybl életművében az utolsó nagyszabású vállalkozás a budai várpalota kiképzése, ahol a krisztinavárosi szárny megépítése fűződik nevéhez.

Ybl Miklós építésze a kezdeti romantikus korszaka után a neoreneszánsz stílusban bontakozott ki, amelynek kétségtelenül európai színvonalú képviselője volt.